

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עו'לים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת שופטים תשפ"ב

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

כתובות. פרק רביעי - נערה שנתפתה דף גג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזון) קצא רש"י

השתא נמי אהדר בי - אף על גב דרין ח דברים הנקנים באמירה - היינו היכי דעמדו וקדשו, הבא כשראה לחזור עדיין לא קדשו. אי נמי: הבא כבר קדשו קודם לכן ואחר כך כתב, ולא אמרין חן חן דברים הנקנים באמירה אלא כשקדשו אחר כך. ותבעי לך מוחלת - נראה לרבינו לפרש דהוה לך להטעם עייתך בהשתא, דשבת

טפה, כפרדש בקונטרס. ומסיק, מוחלת מוכרת דאיכא למימר ודו אמנות, אפילו האי דשבי טעה לומר דראיל מוכרה - הפסדה, מוחלת מביענא דרפשיטא דליה לה כתובה בנין דרביין, וכדאי גוואא פירש רבינו תנאל בשילהי "המצניע" (שבת צ"ה.) גבי ניקב כבודי דהורו.

שאיין אני קורא בה כדשנשאינא לארתי הטלי מה שכתוב לכי - והא דתנאי לית (מ"ב.) קבורתה תחת כתובתה - לא תהיה לית כתובתה, היינו דוקא שנואה שהיא יורש בתרתייה. ומצינו שנקראת נעמה כתובה, כדאמר לעיל (מ"ב.) כנבחה עמי לזון אף כי שכתובתה בבית בעלה, ואם תאמר: הוא מדרש כתובה לא דרש אלא בית שמיא, כדאמרין בפרק "האשה שלום" (ביבמות ט"ו.) דהנה האשה שאמרה מה בעלי, בית שמיא אמרתי תנשא ותמול כתובה, ובית הלל אמרתי: תנשא ולא תמול כתובה בו. אמור ליה בית שמיא לבית הלל: תמול כספך כתובה לנכסי, שרדיי כתובת לה לכשתנשא לארתי כו'. ואף על גב דקתיני התם: דהוה בית הלל להורות בבית שמיא - לא משום דהוה ליה מדרש כתובה הדין, הוא אלא מקל וחומר, שאמרו ליה בית שמיא התרחם הערה התמורה, לא תהיי מנזון הקלא? דלא אמר בפרק "האשה שנפלה" (כתובות פ"א.) אמא משעת ליה דאית ליה מדרש כתובה - בית שמיא משמע ליה דהוה בית הלל משום שכתובה כתובה, אלא מקל וחומר, כדפרשינן, ואם כן היכי אתי הבא בבית שמיא? וכו', אביי ורבא דרדשי לעיל (נ"א.) ואחרתיה למיתרין ואותותיהן לאתני, משנשאל דרדשי נמי לישן השטר בפרק קמא דבבא מציעא (ט"ו.) גבי האי דאמר בעל גובה וכתב את השבת תדע שכן כתוב לו "ואתא איקום ואיפשי כו" אשו כולוהו כותבין אתה ואתא שמיא בית שמיא במקום בית דאית אענה משנתו ונראה, דבהא הלכה בבית שמיא משום דאשכחנא מנה תנאי דקיימי

חא - רב פפא דלא ניהא ליה להירדה למעלה, וכל שכן מברא לברתא - הבא אימבורי אסתמאן הוא, שהו כתובתו מנה מה שהיה ראוי להוריש לבניו. דאמר רבי יוחנן - לעיל שקיפין אדם ויתן לבתו, וליף לה מקרא. לעשויה נמי - בתמימה. מעליא דרדי היינו עשויה - נערה שנתן עמו עשויה, שירבה לנסוק בשביל כבודי. אפשייה - רב פפא להירדה בבריתו, ועל מבר איהו - כאב טוראה, הוא

דשקית יורדה - מרחת רותה, שאב טוראה היא הוגנת בעיניו. אי מיטאי דרדי - אם נטלה ממני עצה, או אין לה - לא אמרין כיון מלמדה בעלה פקעה לה תורת ודרשת אביה מלמדוהי נדוניה שלו לבני בתו, שהרי מכתבה, ואין כל הירשה לה בניו מעשיו אלא מכת הבעל - ודחלו לך באה בעשה בני שתי נשתי. ורוביה לך מוחלת - שרוא דבר מציעי מן המכר, ואי משום דלא מטא הנאה ליה - מכל מקום פקעה זכותה בחייה, והשתא מוכרת מנעיא לי - כלומר, אם מברת משהו הנאה ליהודי תוסק אדעתאי דפקעה זכותה. השתא מוכרת - דאפשר הוא, שלקא אדעתאי דפקעה זכותה ומביענא ליה, כל שכן מוחלת דלא אנוסה. מהו לה טמא עובדיה - מביא אותה מנה מכות ברעוה שבראשה ברול, כיון משקלת שקט שמהה עובדיה, מוכרת כתובתה לאחרים - כטובה בעלה, שאם נתארמלה וא נתגרשה - יטולה לקוחות, ואם מתה - ורשעה בעלה ומהה ורשעה בעלה, יש לנבחה כתובת בנין דרביין - דהא כי זביעתה נמי ירית לה בעל, ותתן לך רבנן, שהתא נבא לבני בעל במבורת לא פקעה זכותה, ואי משום דחולק בעיניה למבורה ולהפסיד את בניה אם נתארמלה או נתגרשה - וזו אמנות, שהעירבה להם, אחולי אחילתה - ונקל בעיניה להפסיד בחייה שכתובתה תנב. מוכרת לבעלה - נמי טובה הנאה בעלמא דבר מועט, שהרי אם מתה - יורשה, ואינו לוקח מנחה, אלא שאם מת הוא - לא תנבה, הרי לא מה, ובה לידי יורשה - הלכך במבורת לאחרים ומי. או במוחלת לבעלה דמי - האיל וכויו הכתובה, וחולק בעיניה להחילתה. אי ורשניא של אהי - משנה היא כימנות: האשה שהלך בעלה למדינת הים, ואמר לה עד תמיד מבעליך, והתירה לישא ויבשרת, ואשרת, ואחר כך בניה ולא תנא מזה ומזה, ואין לה כתובה לא מזה ולא מזה, ואם מתה - אין יורשין של זה, הניב שיש לה מזה ומזה יורשין כותבתה. והוינן בה כתובתה מאי בעיתה - אף אמרת אין לה כתובה, ואמר רב פפא כתובת בנין דרביין - והכי קמימר: מנה היא בחיי שניהם וירשעה זה - אין בניב מנה זה מזה ונטילין כתובת אמנ כבנין דרביין, כשבאין לחלוק בבניב אביהם, אלא חולקין בשוה, ואמאי - כיון דאמרין אין אנטה - שיתחה מותרתה לבעל, קמא - משום דלא דייקא שפיר שמת בעלה, מקמי דתינסוב אין לה מנות - באלמנותה דהנאי כתובה ככתובה, או הד לה כתובה - ודחקן קבורתה תחת כתובתה, וסבר למיטת תחת מנה מאמינ

פתובתה מאי עדידתה? ואמר רב פפא: פתובת בנין דרביין, ואמאי? והא נמי לימא: יצר אנטה! דתם קנסא הוא דקנסוהו רבנן. ותיב רבין פר חנינא קמיה דרב כהנא, ותיב וקאמר משמיהו דרבי אליעזר: מוחלת פתובתה לבעלה - אין לה מולונת, ואמר ליה: אי לאו דקאמרת לי משמיהו דברא רבא - תהו אמנא לך: "מישיב רעה תחת כתובה לא תמוש רעה מביניה". ותיב רב נחמן ועוליא ואבימי בר רב פפי, ותיב רב תימי בר אמי גבייהו: אתא תהוה ונראה דשכיבא ארוסה, אמרי ליה: זיל קבר, או הב לה פתובתה. אמר להו רב תימי, תנינא: אשתו ארוסה - לא אוגן ולא מיטמא לה, וכן היא - לא אוגנת ולא מיטמא לה, מיתה - אינו יורשה, מת הוא - גובהה פתובתה, טעמא - דמת הוא, הא מיתה היא - אין לה פתובה, מאי טעמא? אמר רב הושעיא: שאין אני קורא בה "לכשתנשאי לארתי תמלי מה שכתוב לבי". כי אתא רבין ואמר רש לקיש: ארוסה שמתה - אין לה פתובה, אמר להו אביי: זילו אמרי ליה: שקילא

שקילא

שקולא לה בחימין, תנינא - ואי שונה שאין לארסה שמתה משפט כתובה דהיינו קבורה, לא אתין - ליתאר בקדשים, ולא מיטמא לה - אם כן הוא, דלאו שרוא היא, ולא מיטמא לה - אינה חייבת לטמא לה על פני שמצוה להחלוק בשעה שמתה וירשעה רבנן, דאם לאו היה שרוא היא, אבל אם רצה היה לטמא, אינה מותרת לחיוב, ולא בעת ארוך, איני יורשה - בתרתיי בת בית אביה, דלא תתקן יורשתו לבעל עד שחנכנו לחתמה, ושתמר לשלוחים, פת הוא - בחייה, גובה כתובתה - מנה מאמינ, ותוספת אם כתב, אין לה כתובה - וירשה - וכתובתה תחת כתובתה דהנאי לעיל - בשנואה תניא, ותחת נדוניה בית אביה שהיא יורשה, אבל הבא, כיון דבית מנה אינו יורשה - אף הוא לא נתייב לקבורה, מאי טעמא - דאמרין כי מנה בחייו אין לה תבעית כתובה, תקבר בשביל מנה מאמינ שהיא יורשה, שאין אני קורא בו" - ודן וכויו כותבין בשטר כתובתה, הלכך, כל זמן של מת ולא נתגרשה - לא נשתבעד לה, ולא יורש ממנה כלום.

שקילא

כתובות. פרק רביעי – נערה שנתפתה דף נד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קצה

תוספות

1 בנות דלות לה כתובה – ולא להל מונוי רבת. ודא תנאי כתובה הוא. בת אירוסה –
 2 האב על אירוסה וירדה לו, ולמו ולג גיטא, יש לה מנות מנסכין. או לא? כיון דאית לה
 3 כתובה – כגון שכתב לה מן האירוסין. אי נמי, רבנן קמיה גמ' לארסיה. או דלמא כיון
 4 דלא תיקון רבא – למכתב עד שעת נשואין, תנאי כתובה גמי מקמי דבי לוי חילל. בת
 5 אנוכה – אנת אנת. ותערה ונשאה אוריך קמי.
 6 כדכתיב 'ולו חתמה לאשה', וירדה לו בת זמנה,
 7 יש לה מנות מן החזקין או לא? יש לה כתובה
 8 – מנסכין. מנה – אם מת. ואף על גב דכבר נתן
 9 כסף קנסה לאביה. 'יבא כסף קנסה כגתובות' –
 10 ואין לה כתובה. מאי – מנותה הבת שדון תנאי
 11 כתובה פקעי דבתי, או לא? מי אמרנן: כיון דלית
 12 לה בר. או דלמא כתובה היינו מקמא – דלא
 13 תקול לה רבנן, משום דכל כתובה אשה משא
 14 שלא התא קלה בעינוי להוציאה קטנה. והא
 15 מצי מפיק – כדכתיב 'וא לא יוכל להשליח'.
 16 כתובה בענין אפוקי הוא. ולא תקול רבנן.
 17 למיחש – לית לה. אבל שאר תנאי כתובה,
 18 דלאו משום שלא תהא קלה איתקון – אית לה
 19 בבית ולא בביתקי – אי שם לו בית כופין את
 20 הרושקן לתת לה מדרו כלפי כבודה, ואין יכולין
 21 לומר לה לבי לביית אבך רוגו וזין אותך שם.
 22 אבל אין לו בית אלא ביקתא בעלמא. צריך עד
 23 וקטן. ולשון ביקתא – בי ביקתא – (שבת ע"ג).
 24 יכולין לומר: לבי מאצלנו. דאית תהא יתבא
 25 בביתי' כתב קל. ולא ביקתא: אבל מונוי אית לה
 26 – בבית אביה מנסכין, ולא אמרנן כיון דלא
 27 קרנן לה 'זאת תהא גיטא בבית' – לא קרנן לה
 28 'זמנותא מנסכי'. ורב יוסף: 'בבית' יתרא דרש',
 29 דתקון למכתב 'בבית' רתי זימני 'זאת תהא
 30 יתבא בבית' כל ימי מיעו ארמיתוהו בבית'.
 31 ונתפייסה – תו לא קרנן בה 'מיעו'
 32 אלמנתיה'. והא לא נתפייסה יש לה – בתמיה.
 33 ואפילו אין העבדה מחמת כבוד בעלה אלא
 34 שלא היה הנובעת הנון לה ביחלה ופריכה –
 35 גליא דעתה דלא מחמת כבוד בעלה מעכבת
 36 לעשא. עשתה כתובתה אפוקי – קרקע
 37 המיוחדת לכתובה – עשתה אפוקי לבעל טוב
 38 שלה. ותי אמי – לפי שזן גיבוי כתובה, אבל
 39 תביעה – לא. פרוודא – כרכים הסמוכים לה.
 40 מחזא – מפרודין בובא. דמי קאמ דתירעא –
 41 כל מקום שמודרין תואמה מותר קב בתירעא
 42 שמיין מה שעליה – כשמגבין לה בית דין
 43 כותבתה. שמיין בגדיה פורעתי כתובה. בליקט –
 44 שכיר שרבי ביתה בעל הבית, ולקח לו בעל הבית
 45 בגדים. שמינין מנטי – שם אותן בגדים שבחב
 46 לשמואל. ורב אמר: אין שמיין. וכן בליקט –
 47 לרב שמיין. ולשמואל אין שמיין. ומנה בה – רב
 48 סיטנא באלמנה. יתבא ואירמלתה של אפוקי –
 49 הפשט בגדיהו. וצא. יתבא – ליקט. דתני
 50 בגמיתין – בך דתירעין. אחד המקישי נכסין
 51 בו' ואחד המקידי עצמו – ההורבז בו למשכנו
 52 על שטרבו הקצוב בפרשה. אין לו לגרבו לא
 53 בכסות אשתו בו'. לשמן – בגדים שצבע לשם
 54 אשתו ולשם בניו, ואף על פי שלא בשם עדיין.
 55 אלמא בגדיה שלת. כשמואל. לכאורה כשמואל
 56 יתבא – תאבא מירעא משמעת המענה
 57 כשמואל. אבל כי מעינת בה – לא מסייעא
 58 לשמואל. דאיה קמיה קיימא. ואינה יוצאה מביהו. וארעא דחבי מקי לה שיהו שלח כל זמן שהיא תחתיו. והוא דאמר להו – זואת שכירי מרע. ונוניא לביא – עוקביס היו תבשיטי
 59 הגנות. וכן ברבנשי. פורטא ליתמי – דרזיח ליתומים. ולא אמרנן: יתיב כל ימי הנוניא כיום וצואה.

1 **בת אנוסה מונו – תימה!** דאנוסה גופה חיבתי. **בבית** ולא בביתקי – כשאין להן כי אם
 2 ביקתי – היא מנסכת. ולכלי' עלמא יכולין לגרשה. ובשי לזם בתים טובים – היא
 3 מרווחת בהאי לישנא רבתי. שמשמשת במרוי כדרך שנתמשה בתי בעלה. כדאמרין
 4 'ביהושא' (כתובות ק"א), ואין לחלוקי לה לגרוע מננו. או שמא אפילו ליתבא בו.
 5 **לית** הלכתא בכל כלי ששמתתא – [אבלוח
 6 קאי]. רב מושבתי לישא. ודחיא עדיפא. דאי
 7 בכל זני דוקא. וקאי נמי אתבשה לישא – אם
 8 כן קשיא דשמואל אדשמואל דרבי ענן. דאמר
 9 לעיל: לרדי מפרשא לי מניה דרוב שמואל בו.
 10 וכהאי גוונא איבא בפרק 'חוליק' (שבת קמ"א).
 11 לית הלכתא בכל זני ששמתתא. ולא דוקא.
 12 **ושמואל** אמר הלכה כבנשי גליל – פירש
 13 רבנו שמואל. ובמקום שיש שני גוונ – ילכו ארז
 14 הדגונה. ובמקום שאין מנה – יעשו כשמואל.
 15 הלכתא כותיה. והא דבעי בסמוך עד דזיבן
 16 דתירעט – לאו משום דאין הלכה כשמואל. אלא
 17 משום. דשאר רבנן בעל כורב. והא קדשה מוחיא
 18 'דאלמנה' (כתובות ע"ג). שם אפרש בערות
 19 השם.
 20 ארבע
 21 **וכו'.** תני רב יוסף: בביתו ולא בביתקי. אבל מונוי – אית לה. קר בר רב אשי אמר: אפילו
 22 מונוי נמי לית לה. ולית הלכתא קמ' בר רב אשי. אמר רב נתנן אמר שמואל: הבעיה להנישא
 23 ונתפייסה – אין לה מונות, הא לא נתפייסה – יש לה מונות? אמר רב ענן: לרדי מפרשא
 24 לי מניה דמר שמואל: אמרה 'מחמת פלוני בעלי' – יש לה מונות, 'מחמת בני אדם שאינן
 25 מהוגינן לה' – אין לה מונות. אמר רב חסדא: זיתה – אין לה מונות. אמר רב יוסף: פיתלה
 26 ופריכה – אין לה מונות. מאן דאמר זיתה – כל שפני פיתלה ופריכה. מאן דאמר פיתלה
 27 ופריכה, אבל זיתה – אית לה, מאי טעמא – יצא אנסה. ולית הלכתא פכל זני ששמתתא,
 28 אלא פי אר דאמר רב יהודה אמר שמואל: יצא אנסה. ולית הלכתא בבית דין – אין לה מונות.
 29 ולא? והתניא: מקרה כתובתה, ומשכנת כתובתה, עשיתה כתובתה אפוקי לאחר – אין לה
 30 מונות. הני – אין, אבל תובעת – לא. הני – בין בבית דין, בין שלא בבית דין. תובעת, בבית
 31 דין – אין, שלא בבית דין – לא. 'וקד היו אנשי ירושלים וכו' – אהמר, רב אמר: הלכה פאנשי
 32 יהודה, ושמואל אמר הלכה פאנשי גליל. בגל וכל פרוודא נהוג קרב. נהרדעא וכל פרוודא
 33 נהוג כשמואל. והיא בת מחזא דהות נסיבא לנהרדעא, אתו לקמיה דרב נתנן, שמעה לקלה
 34 דבת מחזא היא. אמר להו: בגל וכל פרוודא נהוג קרב. אמרו לה: והא לנהרדעא נסיבא!
 35 אמר להו: אי הכי – נהרדעא וכל פרוודא נהוג כשמואל. ועד היכא נהרדעא – עד היכא
 36 דסיי קבא דנהרדעא. איתמר: אלמנה, רב אמר: שמיין מה שעליה. ושמואל אמר: אין שמיין
 37 מה שעליה. אמר רב חיאי בר אבין: וחילופה בליקט. רב כהנא מתני: וכן בליקט, ומנה בה
 38 סיטנא – יתבא ואירמלתה של אפוקי. דתני: אחד המקישי נכסין, ואחד המעדיף את עצמו – אין
 39 לו לא בכסות אשתו, ולא בכסות בניו, ולא צבעו שבעע לשמיין, ואחד המעדיף את השמים שלקה
 40 לשמן. אמר ר' רבא לרב נתנן: וכן במאחר דתני מתניתין פותיה דשמואל, אמאי הלכתא
 41 פותיה דרב? אמר לה: לכאורה כשמואל רחישא, פי מעינת בה – הלכתא פותיה דרב.
 42 מאי טעמא? פי אקני לה – אדעתא למיקם קמיה, אדעתא למשקל ולמיפק – לא אקני לה.
 43 פלתא דבי בר אלשישי הוה קא תבעה כתובתה מיהמו. הוה קא ממטי להו לבי דינא, אמרו:
 44 וילא לן מילתא דתתילי הכי. אולא לבישתינהו ואיבשתינהו לכותיה מנא. אתו לקמיה דרבנא,
 45 אמר להו: הלכתא פותיה דרב, דאמרי: אלמנה שמיין מה שעליה. והוא דאמר להו: נהוגיא
 46 לברת. וזו נהוגיא. אמר רב אבין: פורגא לתמי. והוא דאמר להו: ארבע

אֲרִבְעָ מאה וזו מן חמרא לברת - דאם חמרא. דברסקי "התקבל" (גיטין סהב.) גבי גניבא וינא בקיולו וזה. כי נפח אומר: הוא ארבע מאה וזו לרבי אבינא מממרא הירופיא.

וקאמר החם (סו,א) דלא קנה רבי אבינא. דחמרא לא קאמר, דמי חמרא לא קאמר! אלא מממרא קאמר! ואין סברא לחלק בין "חמרא" ל"מן חמרא". ויש לומר: דהנא דמי מסיק

מחמרא - ליימת את כתי. **דנייחד** לא ארבע

למונות - אף על גב דלעיל (ג.ב.) נחתיט רבי

ויתנו על מה שהשיאנו עצה. אבל כאן אנאי, כיון

דבריעה תלו אם תרעה לקבל.

למונות ויהיה לה ממונות כי - תימסד: דוקא.

"המקל" (בבא מציעא קדב.) מסיק דלא שניא

אמר "לכתובת" לא שניא אמר "בכתובת" -

ארבע מאה וזו דאיטן נאמר. גבי: "יבוי לה ארבע

מאה וזו לברתי" ויש לומר: דהא דוקא. לפי

שהיא מוחזקת במזונות אמרינן: למונות - ריבה

לה מנות. לא ארבע תם - אין זהב מוחזקת. אי נמי

התם כל הוה לה למשיט אלא הוה לה ארבע

מאה וזו, ומדקאמר לכתובתה שמעע דעם של

בעל קאמר ליהויה ארבע מאה וזו, אבל הכא

דערך לפרש למונות ליהלף.

אֲרִבְעָ מאה וזו מן חמרא - משמע: אותו חן הוא משועבד לך, אבל היך עבדו אומר

ליתן לה כדמי של יום הצואה. **בספסדה** מונוי - מרבה לאבול. **דנייחד** לה - בעצות

שכיב מרע, ובעדים, אולי תקבל עליה. דאפילו גבי כתובה תנן (פאה פ"ג משנה ז) וז

הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו לאשתו

אם קבלה עליה אף על פי שלא כתב לה לישנא

אזינא דהוי ליה כמתקל נכסיו על פני תנן

שאר הדבסס לבניו והוה ליה משעבדי ואין

הבנות והאשה מיונות ממשעבדי. כל שכן

שייבתי לה מזונות - אם אומר קרקע זו

למונותיך אין זה אלא אם לא יתנו לך מזונות

מרווחים אלא מצומצמים טלי קרקע זו להדמי

דאי לשעבדה למונותיה: דהוי כל נכסיו

משעבדינן לך. **שכנני** - אנוש עבדו ורואי

לחלוק עלי. **במונות** - בחוב מזונות שיש לך

עלי משמע שזו ההא פרעת לך.

הדרן עלך נערה

משנה אף על פי - אם רצה - במדא פריה:

פשיטא. שלא כתב לה - תוספת דמדעתה, אלא

על מנת לכתסה. והיא כותבת - אף על פי

שלא נתקבלה. מחילה, וכותבת בלשון שובר.

נמרא רצה לכתוב אל קתני - אי תנא

"לכתוב", לא הוה שמעינן מינה שיהיה החוספת

קרוי כתובה. אלא כמנהג מדעתה, ואין שם

כתובה עליה. השתא דתנן "לחוספי" - משמע

נסוף על הכתובה שתקנו החבמים, ושם כתובה

עליה, גם הוא מסייע ליה. **ר' תנאי** כותבה -

תוספת שהיא מתנה לחוספי לה, וכן מונוה, וכל

הך דתנן בפרקו דלעיל. **למורת** ולמורת -

מורת כתובתה או מחלת כתובתה - מחלה

ומכרה את זביל, לפי שחבל קרוי כתובה, ולא

אמרינן על מקרי כתובה אלא מנה מאתיס.

למורת - דתנן בפרקא (כתובות ג.א.כ.)

המודדת על בעלה - פותחין לה מכתובתה. כי

עד מתי הוא פותח - עד כגנדה כתובתה. לא

תימא כגנדה מנה מאתיס לחידידה, אלא אף

החוספת פתחין והולכין. **ולפנת** - בפרק

"כתובת" (שם פ.א.) תנן הפוגמת כותבתה -

לא הפרע אלא בשבועה. אם פגמה חוספת נמי,

שאמרה לשם פרעון החוספת והקבלתי דיער

- אי זו פוגמת כותבתה היא, ואם שותין בעלה

הקבלת כל כתובתיך. **לא** הפרע אלא

בשבועה. **לחובקת** - שאמרו בחכמי החובעת

הכותבת בבית דין - אין לה מזונות. **חובעת**

חוספת - נמי אין לה מזונות. **עובדת** על דת -

בפרק "המודד" (שם ע.ב.א.) שאמרו עליה תנא

שלא בכתובה. **לא** תימא כותבת מנה מאתיס,

אלא חוספת מנה בעלמא הוא לא חספסדה.

הדרן עלך נערה

אף על פי - אם רצה לחוספי אפילו מאה מנה

מסיף. **תימיה**: דעבישי נהו כשכותב חוק

לכלה מאה לסיף. **אף על פי** שאין לו שוה פריטה

דבשלמא כשיש לו - הוא משעבד נכסיו ליה

החוב. **והואיל** נתיחבים, אפילו נאבדו אלו הנכסים

וקנה אחרים - הם משתעבדים, אף על פי שאין

ארס מקנה דבר שלא בא לעולם. מכל מקום אדם

משעבד דבר שלא בא לעולם, כיון דכתב "והודתי"

אנא למינן" דבאמרינן בימי שנות" (בבא בתרא

ג.א.ו.) אבל אהו שאין לו - היאך שתעבד

נכסיו שיקנה אחריו? כיון שלא נתיחב לו -

היינו דבר שלא בא לעולם ושלא רבני וינח

לרבי אליהו, והשיב לו: דמינעו כענין זה בפרק

"השוכר את הפועלים" (בבא מציעא ד.א.)

דתינא: מתנה שומר תנן להיות כשואל. **ופריך**:

בגמא - דברבינא ומשני בשקט מידו. משמע בכל

ענין, אף על פי שאין מקנה לו שום נכסים, אלא

שמעשבר גופו ליה דחוב משהו, ולכשיחלו לו

נכסים חל שעבודו ויחלו בשקט. ואין זה קנין דברים

בעלמא, דקנין דברים לא הוי אלא כהדיא דריש

בבא בתרא (ג.א.) שקט מידים לחוביק שאין בה

דין חלוקה. אבל מה שמעשבר גופו לחתובים

לדבר זה - משתעבד, ואין זה קנין דברים

בעלמא. ויש מפרשים: דכין דכותב תמא שיהי

כל נכסיו אחראין למה לא נתיחב: דהוי הוה

שש לו נכסיו ואף על פי שאנו יודעים שאין לו -

והדאת בעל דין כמאה עדים נמי. **ומשמע** זה אומר רבנו תם: שכותבין בדרשאות

והקנינו לו ארבע מאות קרקע כדעריא אף על פי שאנו יודעים שאין לו קרקע. כיון מנדדה

שיש לו - והדאת בעל דין כמאה עדים נמי.

למורת איליבא דרבי יוסי לא איצטריך, דאפילו לא הוי תנאי כותבתה ככותבה - פחת לה. דהא אמר לקטן במתניתין לעולם פחת והולך, שאם נפלה לה ירשה ממקום אחר וזכה

ממנה. אלא לרזנין איצטריך, שאינו פחת אלא כותבה. **חוספת** נמי ככותבה. **ולפוגמת** איצטריך, דאם פגמה כותבתה לא תנבה גם תוספת אלא בשבועה, אפילו היה

הכותבה בשטר אחר. **החוספת** בשטר אחר. **ולחובקת** פירש בקונטרס: שאם תבעה חוספת - שאין לה מזונות. לא יתכן פירושו איליבא דרבנן, דאמרי לקטן בפרק אלמנה (ג.א.ו.) משבחה

או מנתה כותבתה - שיש לה מזונות אחר: לפרשי: ולחובעת - שאם תבעה מנה מאתיס ושייחה חוספת, דיש לה מזונות, כיון דתנאי כותבתה ככותבה - הרי לא תבעה כי אם מקת

כותבה. **ולעוברת** על דת - דהואיל חספסדה כותבתה - חספסדה נמי חוספת. ואף על גב דבגממנת רענה איילונית אין להן כתובה ויש להן חוספת. דהם היינו טעמא לחובתה, כשכתב חוספת, לאו אדעתא דכותבה כתב לה, דהא יודע שאין למנאנת ושניה כתובה. ולכן, חוספת דכתב לה - מתנה בעלמא כתב לה, ולא שייכא לכותבה כלל. ואיילונית נמי, חוספת

דכתב לה - מתנה דחבתי רבתי אדרשאות. ואפילו תמנא איילונית, הואיל ולא פירש, אבל הכותבה עצמה, דואיל ואינה תלויה בכתובתו - אין דעתו לכותבה אלא כמו

שחיברו בחכמים. אם אינה אחרת, אבל עוברת על דת, דמעיקרא חוספת ארעתא דכותבה כתב לה, כשקנסה ככותבה - פתחין לה כחוספת.

כתובות. פרק חמישי – אף על פי דף נה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" תוספות

1 ובתרומות מעשר כר – וראש דמתניתין הכי במסכת דמאי (פרק ד שבת ב) אף הלווק
2 פירות דמאי ממי שאני באמן, בשבת – שואלו ואוכל על פיו. חשבש מתנאי
3 שבת – לא יאכל עד עישור. פירוש: אף על מה שהעיד ביזא לא יאכל בלילה, דלא שרו
4 ליה רבנא אלא בשבת, שאינו יכול לרקק, ועמטא דרבנא לא משמע ענג שבת, כדפרש
5 בקונטרס, ומשום ענג שבת לא שרבו ליה דמאי

6 ובתרומות מעשר של דמאי, ורב לא אויל בחר
7 אומדן? והא איתמר, מתנת שכיב מרע שכתוב
8 בה קנין, כפי רב משמיה דרב אמרי: ארפביה
9 אתרי רכשי, ושמואל אמר: לא ידענא מאי אידון
10 בה, כפי רב משמיה דרב אמרי: ארפביה אתרי
11 רכשי, הרי היא קמתנת בריא, והרי היא קמתנת
12 שכיב מרע, הרי היא קמתנת בריא – דאם עמד
13 שאני יבול לחזור בו, הרי היא קמתנת שכיב מרע
14 ושמואל אמר: הלאותא לפלוני – הלאותא לפלוני.
15 ושמואל אמר: לא ידענא מאי אידון בה – שמואל לא
16 גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.
אלא

17 עמד – חזר. ואם מת – עדין קנה מתנת שכיב מרע, כמו שפירש רבינו יצחק בו רבי מרדכי.
18 כדמוכח במתניתין דמי שמת (בבא בתרא קמ"ב), דתני: שכיב מרע שכתב כל נכסיו, שירי
19 קרקע כל שדאו – מתנתו נשמה, לא שירי קרקע כל שדאו – אן מתנתו נשמה. ודמקבצין
20 איירי, דאי בלא קנין, אפילו שירי – נמי אין קמתנתו. כדפסק תרם הלכתא, בדמקצת
21 בלא קנין – לא קנה, ואפילו מת, אלא דוקא בקנין, וקנהו דיבא ללא שירי – אן מתנתו
22 מתנה, ואם עמד – חזר. ובהדיא דייקנין הוי בפרק "מי שמת" (שם קנ"א), דמישא וסיפא
23 בקנין, ושמואל דאמר שמה לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואן שטר לאחר מיתה, כיון
24 דמנרע שמואל כח מתנה ממתנת הקנין שדואי כחוב בשטר – כל שכן כשאנו כתוב בשטר.
25 וכן משמע בפרק "מי שמת" (שם קנ"א), דפרקי תרם אחא דקאמר שמואל דאן שטר לאחר
26 מיתה, מהדיא דאמר שמואל: שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים, אף על פי שטר מיהו, אם
27 עמד – חזר. ומשעם ואם מת – קנה. ומאי קושיא? הוה דאי קנה, לפי שטר לבנת הקנין
28 בשטר. אלא דאי בכל ענין קאמר שמואל, דאין שטר לאחר מיתה, כן בחבוב בו קנין
29 כל כחבו, וכי פריך דרשמואל אדרשמואל – הוה מצי למפריך ליה ממתניתין דרתם, ולא
30 מנרע בח מתנה ממתנת הקנין, אלא נדיחא ליה למפריך דרשמואל אדרשמואל, ואיכא לשנויי
31 מתניתין במיניה את כחו, דרבח, וקינאי מניה מוסף על מתנתא דא' דמודה שמואל דקנה

21 שאין בו בשכיב מרע. והרי היא כמתנת שכיב מרע שאין במתנת בריא אפילו בקנין, שאם
22 כתב במתנתו בו הלאותא לפלוני נקנתה לפלוני וזו – הלאותא לפלוני, ואילו גבי
23 בריא משמע קנין לא קניי קיה. שמה קנין לפלוני נקנתה לפלוני אלא אבן קרקע, כדאמרינן
24 ב"חוביה" (בבא מציעא מ"א), וזה קצת אם מת, לא מחמת קנין אלא מחמת שכיב שבי
25 מרע. ששם לא נמי כלבא להקנותו [אלא בשטר] – ששם להכי כתב בה קנין, ולא נגמר
26 להקנותו מתנה זו על ידי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים ועל אלא על ידי
27 כתובה וקנין, כדבריא. ודסתם קנין לכתובה עומד, ושטר שכיב מרע אינו קנתה מהימם, שהרי
28 אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה. ואפילו לרבי יוסי דאמר (גיטין ע"ב), זמנו של
29 שטר מוכיח עליו – וזו מילי בברייתא דהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו, דרעתו לאקניי קנה
30 הקרקע מהימם, ופירות לאורו מיתה, אבל זה – אין דעתו ליתן כבוד כלום, וכיון דמת
31 – ות לא מצי לאקניי מיהו, דאיהו ליתיה דרקיני ניהליה, ושמוענין מתנת דרבי בתר
32 אומרנא אדיל, שאומד דעתו של זה דלארבייה אחרי רכשי עבד, ואף על פי שלא פירש
33 – מוסף רב ממונא דרבי.

אלא

34 ליתיה ביה. כיון שמתניתין שהקנין לפי כן בא. והכי מוקמינן תרם מיליהו דרשמואל נודה. ורבינו יצחק בר אבדה – ורבינו רמיה לא כדפרש רבינו שמואל: דאן ושמואל פלניו אפילו אן כתוב
35 הקנין בשטר. ואן שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל – אפילו אן שטר כלל, ומה דסתם קנין לכתובה עומד, ורבינו יצחק בר אבדה – ורבינו רמיה לא כדפרש רבינו שמואל: דאן ושמואל פלניו אפילו אן כתוב
36 ליה מקבל מתנה, ועקי מניה כח מתנת שכיב מרע שקונתו בארבעה עשר, ואלו שיקנה לאחר מיתה, ואלו מקצת כחו, ומתניתין דלא שירי קרקע כל שדאו – מוקינן רב רבין
37 לשמואל, דקנו מניה בחוקה, שאינו עומד לכתובה כמו קנין חליפין, ולא עדין לרב כמו מתנת בריא, ולשמואל קיאי כדון מתנת שכיב מרע. והא דפריך תרם מהא דאמר שמואל: שכיב מרע
38 שכתב כל נכסיו, אף על פי שטר מיהו, אם עמד – חזר. אן ריהא לו להעמיד קנין חוקק, ודקו מיהו משמע טפי קנין חליפין, שטר מיהו דיל, אבל קנו מניה – משמע שטר חוקק, ותר: דערק
39 מילתיה דרשמואל משמע דאתא לאפקוחי רלא נשמה דארבייה אחרי רכשי, והיינו בחליפין חוקק, והשתא אף שאינן כן פריך מתא דרבי רכבי אלעשר לגעהל כו ומשנה: אן, ודקנו
40 מניה, הא – דלא קנו מניה. דמשמע, דאי קנו מניה אף על בו דלא נכתב הקנין בתוך השטר – הוה כמתנת בריא, והשתא אחי נמי שפיר דאן דקשיא ליה דרשמואל דאמר כותבין ונתנין,
41 דאי בקנין משום דלכתובה עומד לא ידענא נמי אידון בה – כל שכן בחבובו וזנו ומהו לפלוני ומה, שלא יקנה, כן ועוד, כן אבדיה, ולמאי דקיימא לן כמתנת בריא ויש לומר: ד"כל לשון של
42 לכתוב במתנת שכיב מרע ורבינו הוה על עדים וקנו מנמי כל לשון של זכות, ולא כתבו שום ייפוי כת, ועוד, דברכ נמי לא הוי, לדלידיה דאן כמתנת בריא ויש לומר: ד"כל לשון של
43 זכות" ושכחו" וקנינא מניה מוסף על מתנתא דא' אן יכתבו בתולה וזאק קנו מנמי כלל לשון של זכות" דומיא דאף כתבו וחתמו הובו ליה ד"יש חליפין" (שם קל"א),
44 ו"אין" שטר לאחר מיתה – פירושו: ואין קנין לאחר מיתה, כדפרשנין לעיל לוי לבגנע על הלשון "ולאחר מיתה", דמשמענא אם הקנה לו לאחר שלשים יום – קנה אם חזר הוי, בקנין סודר
45 דהדיחא, וב"האשר רבה" (בבא מצ. צ"א), וכן ב"האשר נפילו" (כתובות פ"א) לא משמע, בה פירשיתיה ביבמות. **שם** אמר הלאותא לפלוני כו, פירש בקונטרס: דאילו בני בריא
46 – לא כתב בו משום קנין, דאין נכתב נקבה להקנין אלא בריא אלא בהא קנין אבן קרקע, וקשה שם (פ"א) כל אה ליה לזמני הולואתו, אלא מתנתו לפלוני, הולאי נשבענא משום שמואל ותר: דאילו בני בריא
47 קרקע, דמטבע נקבה – אן הולואה נקבתי, כדברמיינן ב"מי שמת" (בבא בתרא קמ"ב), למימרא דמילתא דריתא בברייתא איתא בשכיב מרע, דליתא בבריא כו, הא הולואתו לפלוני – דליתא
48 בברייתא וריתיה בשכיב מרע ומשנה: הא נמי איתיה בריא, והואל ורשי יורשו, אן נמי, במעמד שלשתן, ואם יכול להקנותה אבן קרקע – הוה ליה למימר דריתיה נמי בריא על ידי קרקע,
49 וזה היה ליה לדחוקי כפי האי גזונא, אלא דאי לא מתיב בה קנין, וסברא הוא, דהיאך יתנה קנין לרבי שאינו בעיקר ואף על גב דמתיב לענין הרשאה, כדמוכח ב"התלל קמא" (בבא קמ"ד),
50 בשעתניתן דאין משלחין משנת בדיקבין כו, דהיינו משום דפסקין דרשלה שויה, ולענין שלילוחת שיהא מורשה במקומה – ואני על גב דקנין, אבל לענין להיות שלי – לא, אלא האמה והואיל ולא הוי
51 מורשה אלא להיות שליח, אם מת המורשה קודם שהגיע ליד המורשה – פקע שליחותו, ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד, תרם משמע דאין יכולין ויש לומר: כיון דהוה נפקד כל לפני
52 בית דין הוי אומדנין לו לית ליה מורשה, שהרי יש לחשוב ליה מורשה בדיקבין, הוה אף על גב דאילו מילתא לבסוף דמת המורשה קודם שהגיע לקנין חליפין דומריה – אן יכולין ליתוב
53 תפקד כלום, שהרי ברשות בית דין נתנם, והשתא משמע ליה דרבי איתא בטר אומרנא, ומקאמר: הרי היא כמתנת שכיב מרע, והיא לא איל – ההוה ליה למימר דרבי היא איתא כמתנת בריא.
54 אף על גב דכרוב בשטר "כדיקבין ברי" – עסידי" – היינו משום דרבי היה מעשה, ולא היה משום זליבעי גזותן שהתא מתנת שכיב מרע, ומקאמר הרי היא כמתנת שכיב מרע – אלא
55 איל בטר אומרנא, ואף על גב דרשמואל נמי איל בטר אומרנא – לאו לאפקוחי דרשמואל אחי, ולא בסתמן פסק שמואל כרבי אלעזר כן עוהיה, ועוד יש לומר: דפריך מתא דרב תיא ליה
56 אומרנא אפילו להוציא מנון, אף על גב דרשמואל ליה ליה כדאי גזונא, אף על גב דרבי שורא משמע ליה איפכא (כתובות צ"ד), דרשמואל אית ליה שרא, ולרב הולקוה ולא שדא – מצינו
57 למימר כמו שפירש רבינו הם. ודשדא לאו אומרנא הוא, כמו שפירש בקונטרס, אלא יתנו ביה דין מתיב רבן יצירה.

כתובות. פרק המיש - אף על פי דף נו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזון)"
רש"י תוספות

1 אלא תריוויהו - רב רבין נתן. משום רביו - רב. וזלחה למעשה בו' - התלמוד קא
2 פסקי שכתב נגנו ונמו ונבא רביו. מהו - לרבי אלעזר בן עזריה. ופרישה גיה - ופירש
3 ממנה ומת. חילף - יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר, ויקרע הירושאן. ולא יכתוב שובר
4 לזרע בח הלוח. שיערך לשמור שוברו מן העבירים. רבי יוסי אומר יכתוב שובר -

5 אלא, תריוויהו אוּלַי בְּתַר אוּמְדָנָא. מֵאֵן דָּאִמְרַת הֲלֵכֶה
6 מִןמִן רֵאשֵׁן. שְׂבוּבֵרְתָהּ כְּתוּבָה - בְּתוּךְ
7 הַכְּתוּבָה עֲצָמָה יִכְתוּב הַשְּׂבוּרָה הִיא אִמְרָה
8 בְּפִינֵי הַקְּהֵלְתִּי חוּצָה. וְדַעְמָא מְאֵי אִמְרַת רַבִּי
9 יוֹדֵהוּ אֵין כּוּתְבִין שׁוּבְרִין. מִשּׁוּם דְּלֵא יַעֲרֹךְ
10 לֹה לְשׁוּמְרוֹ מִן הַעֲבִירִים, דְּאֵי מוּרְבִּי - הָדָר
11 הָאֵי וּגְבֵי שְׂטֵרְהֵי כְּוִלֵּיהֵי, הֵבֵא לִיכֵא לְמִיחַשׁ
12 לְכַבֵּי. אִפִּילוּ תֵימָא בו' - דְּבִרְתֵאֵי שׁוּבְרֵי אֵלֵּי
13 חֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה לְעֲבָרִים כִּי הֵתֵם. דְּאִילוּ הֵתֵם
14 מִיַּסְרַע פְּרִיעָה דְּלַמָּא בו'. הֵבֵא וְדֵאי יָהֵב לֹה -
15 בְּתוּבֵיהֵי אֵבֵל עַל פֵּה - דְּדִוּחַ לֹה אֵבֵל הַנֶּעְלָמָא
16 לֹה לְדֵי תַנְתָּא. דְּמִתְנֵה עַל מַה שְׂכַתוּב פִּירוּתֵהוּ
17 הָדָא. כְּבִידֵי מְבַטְשִׁים - שָׂרָא וְכוּתֹת. וְחֵרִי פִירוּתֵהוּ
18 - דְּבַטְשֵׁי מַלְוֹ. דְּיִגְמֵן - הָאֵי דְּבַעַל אֹבֹל -
19 תְּקַתָּא דְּרַבְנָן הִיא. וְלֹא עֲבֵד רַבְנָן חִזּוּק שִׂידָא
20 תַנְאֵן טַבֵּל, אִם הֵתֵה לְמַלְוֹל אֲבִילוּתֵי. פִּירוּ
21 פִּירוּתֵהוּ - אִם כֵּתֵב לֹה. דִּין וְדַרְבֵּים אֵין לִי
22 בְּנַכְסֵיךָ וּבְפִירוּתֵיךָ - אֹבֵל הָאֵי פִירוּתֵהוּ
23 מוּבָר פִּירוּתֵהוּ וְלוֹקַח קַרְקַע שִׂידָא לֵה קִין, וְהָאֵי
24 אֲבִילֵי פִירוּתֵהוּ.

ויקרא

18 הִרְאִישׁוּן. אֵי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא חִיבַת חוּפָה קוּנְהָ - הֵינֵן דָּאִמְרַת לְיָהֵב הִרְאִישׁוּן, אִלָּא אֵי
19 אִמְרַת חִיבַת בִּיאַה קוּנְהָ - בִּיאַה בְּלִילָה הִרְאִישׁוּן אִיתָא, מְכָאֵן וְאִיךְ לִיתָא?! וְאִלָּא מְאֵי
20 חוּפָה, חוּפָה בְּלִילָה אִיתָא, בִּימְכָא לִיתָא? וְלִמְעֻמְרֵהּ, בִּיאַה בְּלִילָה אִיתָא, בִּימְכָא לִיתָא?
21 הָא אִמְרַת רֵאָא: אִם הֵיָה בְּכַרְתָּ אִפִּילוּ - מוּמְרִי! הָא לֹא קִישְׁיָא, אוּרְחַ אִתְרַע קָא מְשִׁמְעַן לָן,
22 בְּדִיבָאֵי בְּלִילָה. אִלָּא חוּפָה מְכָאֵל: חוּפָה נָמוּ לֵי בְּיָוֵן דְּחַסְתָּהּ לְבִיאַה בְּלִיַּה
23 - אוּרְחַ אִתְרַע קָא מְשִׁמְעַן לָן, דְּבִלְיָלָה. בְּעֵי רַב אֲשֵׁי: נִכְנְסָה לְחוּפָה וּפְרִקְסָה גִידָה מְהוּ?
24 אִם תִּימְצֵי לוֹמַר חִיבַת חוּפָה קוּנְהָ - חוּפָה דְּחִזְיָא לְבִיַּה, אֲבָל חוּפָה דְּלֵא חִזְיָא לְבִיַּה
25 - לֹא, אוּ דְלִמָּא לֹא שְׂנָא? תִּיקוּ. "רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: רֵצָה - פּוֹתֵב לְכַתְּוֹב וְכוּ". וְסָבַר
26 רַבִּי יְהוּדָה דְּכּוֹתְבִין שׁוּבְרֵי: וְהַתְנַן: מִי שִׁפְרַע מִקְצֵת חוּבֵי, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: חִלְּפֵי, רַבִּי
27 יוֹסֵי אָמַר: יְכַתוּב לֹה שׁוּבְרֵי אִמְרַת רַבִּי יְמִינֵהּ: עֲשׂוּבֵרְתָהּ מִתּוּכָה. אֲפֵי אִמְרַת: אִפִּילוּ תִימָא
28 בְּשִׂאֵן שׁוּבְרָתָהּ מִתּוּכָה, בְּשִׁלְמָא הֵתֵם - וְדֵאי פְרַעְיָה, דְּלָמָּא מִיַּרְכֵם תְּכַרְתָּא, וּנְפִיק לֵיה
29 לְשִׁטְרָא, וְתִרַד גְּבֵי וְיִמְנָא אֲחֵרֵינָא. הָקֵא - וְדֵאי יָהֵב לָהּ? מִיִּלְתָּא בְּעִלְמָא הִיא דְּאִמְרַת
30 לֵיה, אֵי נְמָרְיָה - נְמָרְיָה. אֵי לֹא נְמָרְיָה - אִיהוּ הוּא דְּאִפְסִיד אֲפִישָׁיה. בְּשִׁלְמָא אֲבִיו לֹא
31 אָמַר פְּרִבִּי יְרִמְיָה לֹא קִתְנֵי שׁוּבְרָתָהּ מִתּוּכָה, אִלָּא רַבִּי יְרִמְיָה מְאֵי טַעְמָא לֹא אִמְרַת פְּאִיבִי?
32 וְדָבַר שׁוּבְרֵי דְהָקֵא אֲפֻו שׁוּבְרֵי אֶעֱלָמָא. טַעְמָא - דְּתַקְבָּה לֵיה, אֲבָל עַל פֵּה - לֹא. אִתְרַע,
33 דְּבָר שְׂבַמְעִין לֵיה לְרַבִּי יְהוּדָה דְאִמְרַת: רַבִּי שְׂבַמְעִין - לֹא אִתְרַע, אִתְרַע;
34 הַאֲמוּר אֲפִשָׁה: חֵרִי אַתָּה מְקוּדֶשֶׁת לֵי עַל מִנְתְּ שִׂאֵן לְדָךְ עַלִּי שְׂאֵר כְּתוּבָה עֲוֹנָה - חֵרִי וְ
35 מְקוּדֶשֶׁת, וְהִנְנֵא כְּטַבֵּל, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בְּדָבָר שְׂבַמְעִין - תַנְאֵן קְסִים.
36 קָסְבַר רַבִּי יְהוּדָה: פְּתוּבָה דְרַבְנָן, וְהַקְּסִים עָשׂוּ חִזּוּק לְדַרְבֵּיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלַ תוּרְהֵי חֵרִי פִירוּתֵהוּ
37 דְרַבְנָן, וְלֹא עֲבָדוּ לְהוּ רַבְנָן חִזּוּקִי דְהַתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: לְעוֹלָם הוּא אוֹכַל פִּירוּתֵהוּ, פִּירוּתֵהוּ
38 עַד שְׂכִתּוּב לָהּ "דִּין וְדַרְבֵּים אֵין לִי בְּנַכְסֵיךָ וּבְפִירוּתֵיךָ וּבְפִירוּתֵיךָ עַד עוֹלָם".

ויקרא

1 אָמַר רַב יַעֲקֹב בַּר אֲבַדִּימִי מִשּׁוּם רַבִּינּוּ - פִּירֵשׁ קְטוּרָסָה רַבִּינּוּ - רַב. וְהוֹקֵשׁ: רַבִּינּוּ
2 כֵּן תְּקַשֵּׁי מִדְּבָא. וְהַתְמִיתִים דְרַב הוּא דְאִמְרַת רַבִּינֵי אֲלַעֲזֵן בֵּן עֲזַרְיָה: קְבִיל רַבִּינָא
3 דְרַבִּינּוּ הֵינֵן רַבִּי, וְרַב יַעֲקֹב בַּר אֲבַדִּימִי הֲוָא רַב יַעֲקֹב בַּר אֲבַדִּימִי הַקְּדוּמֵן, שְׂדֵיחַ
4 חַלְמוּרֵי שֶׁל רַבִּי, כְּדִארְמִין בְּפִרְק' (שַׁבָּת מ.ב.) אִמְרַת רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲבַדִּימִי פֻּעַם
5 אִיתָהּ בְּנַכְסֵיךָ אֲחֵרֵי רַבִּי לְבֵית הַמִּזְבֵּיחַ. וְהוּא הִיא
6 רַבִּי שֶׁל רַב רַאֲחִינָה רַבִּרֵי בַח, כְּפִיל בְּרַח, בְּפִרְק' (לֵבִית דִּבְרֵי
7 תַחֲלוּץ ק.א.) וּמְדוּחַ. בְּפִרְק' דְּמוּבָר אַת הַסְפִיעִיד
8 (בְּבֵא כַרְתִּיא פ.א.) רַבִּי יוֹסֵי אִמְרַת מְיַחֵב שׁוּבְרֵי
9 - פִּירֵשׁ מְקוּרָסָה: מְשׁוּם לֵב מְדוּעִין כַּב הַמְעַלָּה
10 לְבַתוּת מְנַחֵן שָׂנֵי. וְלֹא פִירֵשׁ לְפִי הַמְסַנְקָא דִּיגַט
11 פְּשׁוּט' (ק.ט.א.) קְדָמָר וְהָתֵם דְּטַעְמָא דְרַבִּי יוֹסֵי
12 כּוּד שִׁיחָךְ לְפִירוּשׁ. **שְׂבוּבֵרְתָהּ** מִתּוּכָה -
13 רַבִּי יַעֲקֹב לְבַר רַבִּי יַחְזֵק, וְיַחְזֵק אֲחֵרֵי
14 מַעֲשֵׂה בֵית דִּין - לֹא אִמְרַת כְּלוּם, מַה וְעֵלְתָּ שֶׁ
15 בָּהּ שְׂכַתְּכֵה הַשְּׂבוּרָה חוּצָה לְתַרְבּוּתָהּ: אִתְּמַנַּח וְיַחְזֵק
16 הַכְּתוּבָה, וּמְפָקֵא עֵידֵי הַתַּנְתָּא וְגִידָה מֵאִתּוּם וְיוֹסֵי
17 לְמוּר: כְּנֻן שְׂבוּבָה עָשֵׂה חֻבְרֵי וְדֵאי חֻבְרָה
18 כְּבוּבָה, דְאֵא לֹא תַנְתָּן הַכְּתוּבָה, דְאֵם כֵּן הִיתָה
19 מְפַסְדָּת יוֹתֵר. וְעוּדֵי רֵי לְמוּר: דְּמַבְּקִים שְׂכֵחְכֵן
20 כְּתוּבָה, וְאֵי אִפְּלוּ מְבַקֵּשׁ שִׂאֵן קְדָמָן, וְיֵשׁ עֵינִים
21 שְׂכַתָּה לֹה - אֵינֵה יְכוּלָה לְבַתוּת כְּלוּם, אִפִּילוּ
22 מוּדֵה דֵאֵן פְּרַע לֹה, עַד שְׂתַבִּיא כְּתוּבָה. כִּין
23 דְסַבְרֵי אֵין כּוּתְבִין שׁוּבְרֵי, וְדֵאל יְכוּלֵ לְכַא לִידֵה
24 הַפְּסֵד אֵי פִסְדֵי שׁוּבְרֵי. רַבִּי תַנְאֵי: וְאֵי שְׂטֵרְחָא
25 הַכְּתוּבָה פֻּעַי עֵרִיסֵי דְאֵם כֵּן אֲתוּן עֵרִיסֵי יְדֵי
26 שֶׁל הַר כְּתוּבָה כַּה, דְאֵם אֵין כֵּן - חִיָּה יַעֲזִיד
27 מְשַׁרְפֵּה כְּתוּבָתָה, מִהוּ יַעֲזִידֵנָא לֵב כְּתוּבָתָה הִיתָה
28 אִם לֹא רַמַּה לֹה הִיא כְּתוּבָה כַּה. **מְעַמָּא** רַחְבָּה
29 לֵיה הָא עַל פֵּה לֹא - וְלִכְתֵּב לְמַרְמָה מְאֵי כּוּתְבַת
30 - אִמְרָתָה, כְּדִארְמֵן: מְכָאֵל: מְאֵי כּוּתְבֵי אִמְרַת
31 - וְדַע לְכַרְךָ וְזוֹקָא כּוּתְבֵי נֶקֶט, וְדֵאי פְּלִיג
32 אֲרַבִּי חֵסִי דְאִמְרַת רִשָׁא, בְּבִירְתָּא לְעִקְוֵן. **דְּרִי** ז
33 מְקוּדֶשֶׁת וְתוּנָא - טַבֵּל - עַל כְּרִיךְ דְּבַרְפֵּלָא
34 לְתַנְתָּא יְיָה, דְאִמְרַת לֵה אֵם אֵין לְפִי עַד אֲשַׁר
35 כְּסוּתָה וְעוּנָה - הִרִי אַת מְקוּדֶשֶׁת, וְאֵם אֵלוּ -
36 אִלָּא הִיא מְקוּדֶשֶׁת. וְהַקְּדָמָר לְקַמֵּן דְּטַעְמָא דְרַבִּי
37 מְאִיר דְּתַנְאֵן טַבֵּל - מִשּׁוּם דְּמִתְנֵה עַל מַה שְׂכַתוּב
38 תְּתוּרָה, וְהֵיא אֵיל בְּפִיל לְתַנְתָּא - תִּפְסֹק לֵה דְהַנְּשֵׂא
39 בַטַל לְרַבִּי מְאִיר מִשּׁוּם דְּבַעַי תַנְאֵי כְּפִיל, כְּדִארְמֵן
40 הַבְּיִרְתָּא" (קְדוּשִׁין א.א.) וְהֵתֵמָה אֵם כֵּן אֲנֵאֵי
41 הִיא מְקוּדֶשֶׁת הִרִי הַתַּנְתָּא פִּירוּשׁ שְׂאֵם הִיא לֵה
42 עֵלִיו אֲשַׁר כְּסוּתָה וְעוּנָה - אִינְתֵהּ מְקוּדֶשֶׁת וְאֵין
43 לְמוּר לְרַבִּי מְקוּדֶשֶׁת לְפִי שְׂנַקְדֶּשֶׁת עַל מַנַּת
44 מְשַׁתְּחָל לֹה הִירֵי מְכָאֵל, אִילֵא אֵין מִחֲתוּלָה
45 מְחָלָה - הִיא תַנְאֵי בְּפִרְק' עֵינֵי נִדְוִי (א.א.),
46 הִרִינִי נִדְוִי עַל מַנַּת שְׂאֵשְׁתָּה יִין אֲטַמְנָא לְמַתִּים
47 - וְהִיא לֹה נִדְוִי, וְאֲסוּר כְּבוּלָן, כְּפִנְגִי מְשַׁתְּחָה עַל
48 מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה, וְהֵתֵם לֹא שִׁיךְ לְשַׁנְיָה הַכִּי
49 וְאִמְרַת רַבִּי יַעֲקֹב: יֵאֵר אֵין לְעוֹלָמִין מְחָתָה בְּנִי דֵי
50 וּבְנֵי רַאבוֹן - הִיא אִמְרָתָה יְדוּשֵׁם תַנְאֵי אֵינִי מִנְטַל
51 אַתְּ הַמְעַשָּׂה, וְאִפִּילוּ אֵין יַתְקִים סוּף - מְהַעֲשֵׂה
52 קִים. וְהַשְׂתַּא לְפִינְקֵי מְחָתָה דְמְחָתָה תַנְאֵי כְּטַבֵּל
53 הַמְעַשָּׂה, אִמְרִין דְרוּקָא כְּשֵׂאֵנִי מְחָתָה עַל מַה
54 שְׂכַתוּב תְּתוּרָה, וְדֵמִיא דְרַבִּי דֵי וּבְנֵי רַאבוֹן, שֵׁלֵא
55 הַתְנֵה עַל מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה, וְאֵם תַנְאֵי: וְאֵין דְתַנְתָּן
56 בְּפִרְק' תְּתוּרָה וּמְדוּחַ (ק.ק.) "דְרַבִּי נִדְוִי עַל מַנַּת שְׂנַלְחָה בְּכֵית חֻזִּיר" יַלְחַ בְּכֵית מְקוּדֶשֶׁת, וְאֵם גַּלַּח בְּכֵית חֻזִּיר יֵצֵא. וּמְפַרֵשׁ בְּנִגְוֵרָה הֵינֵן טַעְמָא דְהֵיא גְבַרָא לְעֵשְׂרֵי בְּפִישֵׁת קָא מְכָוִי, אִמְרַת
57 אִם סוּגִי בְּכֵית חֻזִּיר - סְרַדְמָא, פִּירוּשׁ, הֵלְכֵךְ אֵין רַעַה לְגַלַּח בְּנַקְשָׁה - חֵל עֵלִיו נִירוּתֵהוּ, וְאֵם אֵינִי יְכוּלֵ אֵם אֵין רַעַה לְטֵרֵחַ - אֲרַעְתָּא דְהִכִּי אֵל נְדַר, אֲנֵלָא מְלַחַת דְלֵא נִדְוִי. הִינִי
58 פִּירוּשׁ יָצֵא - כְּלוּמָר, אֵלֵה אִתָּה לְעוֹלָמִין. וְהַשְׂתַּא מְאִיֵא אֵין מְחָתָה עַל מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה וְדֵיא, וְדֵאֵין לִיכּוּלָא אִילֵא מְקוּדֶשֶׁת וְאִמְרַת רַבִּי יַעֲקֹב: אֵין מְרִינָן מְחָתָה עַל מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה
59 תַנְאֵן אֵלֵא אֵין חֻזִּיר מְשַׁתְּחוּב לְעוֹקֵר מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה. אֲבָל חֵתֵם - כְּסוּר אֵישׁ שִׁשׁ מִצַּחַת חוּזִיר תּוּנֵין בְּכֵית מְקוּדֶשֶׁת, וְאֵין מְרִינָן בְּכֵית מְקוּדֶשֶׁת. וְדֵאֵין אֵין לְמַיְסָרָא מְחָתָה עַל וּבְנֵי רַאבוֹן, וְאֵם
60 תַאמְרָה כִּין דְרִישִׁךְ מַתְנֵה עַל מַה שְׂכַתוּב תְּתוּרָה אִפִּילוּ גְבֵי מְנֻן, אֵם כֵּן אֵין יְכוּלֵ אֵדֵם לְמַחְלוּל חוּבֵי לְעוֹלָם עַל יַד תַנְאֵי; שְׂאֵם אִינְתֵה עֵשֵׂה מִינֵי חוּזִיר וְחִזְרֵי מְחָל לָךְ - הִיא מְחָתָה עַל מַה שְׂכַתוּב
61 תְּתוּרָה, מְהֵי. מְלִיחָ לְמִיחָ תְּתוּבָה תְּתוּרָה דְאִפִּילוּ מְטָאֵן דְאִמְרַת (קְדוּשִׁין ז.ב.) מְלִיחָ הַתְּתוּבָה תְּתוּרָה כְּתוּבָה בְּשֵׁטֵר יָדִי - הִינִי דוֹקָא כְּנֻן מוּקֵי וְרַבִּין וּפְרִיזֵן וְרַבִּי, וְדְסַבְרָא לֹא הִיא
62 מְדִיבִינִין לְהוּ אֵם שְׂחִיבְתוּ תְּתוּרָה פִּירוּשֵׁהוּ, אֲבָל מְלִיחָ - כְּוִיל עֵלְמָא מוּרָו דְלֵא טוּפָא מְשַׁעֲרֵי, דֵאֵינֵה בֵאֵה מִכַּח הַתְּתוּרָה, דְסַבְרָא הִיא שִׁישׁ לֹו לְשֵׁלֵם מַה שְׂלַחַה מְנַט. אֲבָל קִישׁ דְלִיעִין
63 נִעְקָא

כתובות. פרק המישו – אף על פי דף נו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

1 נוקן (וערכו) נמא שלא יוכל למחול, דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה. וכי תימא הכי נמי
2 – ותתן ב'דובול' (בכא ג'קא ג'בא). קרע את כסותו וישרו בו, על מנת לפטור – פטור!
3 הויתר רב רבנא אלתרן. ודחמ נמי. אמר אה אמר קרע ועבר על מנת שאיל לי עלך דין נק
4 – חזי חביבי מתנה על מה שכתוב בתורה. אבל למחול יבול. וכן חבא, גבי שאר כסות וענה
5 – דוקא שכתוב על מנת שאין לך על לא שאר
6 כסות וענה – חזי מתנה על מה שכתוב בתורה,
7 אבל על מנת שתפטר אתי משאר בו – פטור.
8 וכן על מנת שאין לך עליו אונאה – על מנת שת
9 קר על דין אונאה. לא על מנת שלא תשמעט
10 שביעתו. ועדי יש לומר. דנוקן לא דמי לקדושין.
11 דהבא היינו טעמא – דאין קודשין עובדי. ואין
12 לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות וענה. וכן
13 גבי נדר – אין נזיר לחצאין. אבל גבי נוקן – לא
14 שפיר למער דכי. ואם תתמה: אן גבי דמימא
15 בפרק "הגדרש" (גיטין פ"א ד"א) על מה שכתוב על
16 מנת שמתאבד שאין לה חזר. דמתנה על מה שכתוב
17 בתורה. וזה אבן בתנאי: זה לא חזי גרשין לחצאין?
18 ויש לומר: דבני דמימא דניתי למחילה. דוקא אמרין
19 בעמא משום דלחצאין. וזה גבי אסורא – לא
20 בעמא דמימא דניתי למחילה. וזה גבי אסורא (בכא
21 בתרא ל"ק). דאמרין פלוני יירש במקום שיש בת.
22 ויש חרש במקום שיש בו – לא אמר כלום.
23 שהתנה על מה שכתוב בתורה. וזה גבי חרש
24 דאין יכול למחול פלוני יירש. וזהו אינו יורש. אבל
25 במתנה – יכול לית. וזהו דמפשי החם גבורא
26 (קרב). וזהו גבי מנהל – דלוחא דמלתא נקט. ואם
27 תאמר: וזהו דהוא תרתי – דהוא חרש. וזהו דהוא
28 מציטע צד. דא. מתנה שומר תבם ליהוה פטור
29 משבעה. ופריך בגמרא: וזהו מתנה על מה
30 שכתוב בתורה. וזהו חזי ויסקי: אפילו תימא רב
31 מאיר, שאני הבא דמעיקרא לא שיעבד נפשית.
32 ומאי משני? אמר הבא נמי לא קדישה על מתן כן.
33 ולא שיעבד נפשית ויש לומר: דשאני רבא כן.
34 דיתבטל עובדי שומרים דרביה. שומר תבם וישאל
35 נשוא שבר כו. – יכול נמי כל אחד ליהוה לפי
36 תנאו. אי נמי שאני הבא דחייבתו תורה. שיה
37 שבר על שוקל שבר. כשולא לפי שיעבד
38 שלו, ומשעבדים עצמם לכל דבותו בפרשת.
39 הלך. במקום שאין משעבדים עצמם – מותרים
40 ויבטורט פירש שם הרבא מקודשת – משום רבי
41 דדיב כל קודשתא אקדישה. ותנאה דבתר רבי
42 לאו כלום הוא, שכבר היא אשתו. אבל שומר תבם
43 – מתנה עובדי שומרים. ואין נראה. וזהו דהוא
44 לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא. כל הפותח
45 אפילו בתנאי – פירשתי לעיל (א"א).

46 **שמעין** ליה לרבי מאיר דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנא בטל הא דברנא תנאי קיים – פירש בקונטרס: דשמעין ליה ברייתא דלעיל. ואם תאמר: מנא ליה למידן דא דברנא
47 תנאי קיים? דלמא לא עשה דברנא דעבד חזוקו טפי ותנאו בטל, כמו לרבי יהודה ויש לומר: דדייק מולא קוני לעיל על מנת שאין לך עליו שאר כסות וענה ומתובה, וזהו דאיבא מבין
48 דאמר דלא עשה חכמים חזוק לרביהם אפילו בשל תורה, אף על גב דרבי יהודה מודה בחבובה – מבלי מסקא היה ליה לטות. כי דביני רוקתני ענה, אף על גב דמודה רב רבי יהודה.
49 **הא** דברנא תנאי קיים – תימה: הא שמעין ליה לרבי מאיר בפרק "זוהב" (בכא מציטע ג'ה) הדאכל תרומת מעשר – ל דמאי דמוסיף חומש, דעשו חכמים חזוק לרביהם כשל תורה.
50 ובריש "הולץ" (במות ל"ב) גבי מעוברת חבירו וענתך תבירו שמעין ליה דעשו חזוק לרביהם אף יותר משל תורה ויש לומר: דהיא ריבנות משום קנסא הוא – עשו חזוק לרביהם
51 יותר, והיא דרוביה" גבי תרומה, וכן גבי נד תמימי חם, דאיטרא הוא – הם עשו חזוק כשל תורה. ודבא, גבי כתובה, שאנו לא איסור ולא קנס אלא מנזא בעלמא – לא עשו חזוק
52 כשל. **קסבר** רבי מאיר בתנאי דאורייתא – אף על גב דמתבטל אלמנה דמכל ספק עיקר כתובה דאורייתא היא. ובעין זה אמרין ופא "הרע" (במות פ"א). אמר ליה רבי יוחנן
53 ליש קיש: מן סברת תרומה בזה הוה דברנא אמר ליה אן. שאני אמר עינל בעינל עלה. פירשו: ואי תרומה בזהו הה דאורייתא – לא היה עלה, אף על גב דתרומת האנא דברנא,
54 כיון דעשה תרומה מאורייתא. ואם תאמר: דתנא לן ב"הוב" (פ"ב). תב כל דין דרביהם אין לי בנספק בחיך ובמוחקר בו, רבן שמעון בן גמליאל אמר ירשנה בו. ומסקי אליבא
55 דרבי דירשתה חזקה דברנא, וחכמים עשו חזוק לרביהם כשל תורה. וזהו כיון לרבי אילאי טעמא: אפילו לא עשו חזוק לרביהם – תיפסו ליה משום דרביהם פירשה דאורייתא ויש לומר: דלא
56 דמאי ירשתה הבעל לשאר ירושתו שבאות מחמת קורב. **אין** עושין כתובה אשה מטלטלין – הוא דאמרין בפרק קמא (כתובות ז"א) אמר ליה אהאפסו מטלטלי – כשקבל עליו אחריות
57 אמר אבדו או יוול. **אבל** קבל עליו אחריות עושין – לישא למיחש משום יאמר לה טלי כתובתך ונאי. דאמרין בסוף "אשה שפלה" (כתובות פ"ב). ודוקא בולא קבל עליו אחריות
58 איבא למיחש לרבי, וזהו חזקא ואינו יכול ליתנתו מן מטלטלין לעשות כן סחורה ולחשבר בהן, שהשאה לא תתן לה. והוא לא עשה אחריות עליו. אבל היבא דבתה כל לא נבסי אהא, וערבאן
59 – יכול לישא, וזהו חזקא שהאמר לה טלי כתובתך ונאי. כיון שיכול ליתנתו. מן שלא תפסי דאשה לא עשה חזק סחורה. ויהיני טעמא דאמר בפרק "עשר" (כתובות ז"א). ותנן:
60 כתב שה חנה מתה מאתים וזו, ולא כתב לה נבסי דאית לי ארזאין, משמען שיכול ליהודי שדה למתובהה בלא שום אחריות. דכין שיש לו תבא אכילת פרות – ודאי לא יאמר לה.
שתיים

1 וקייפאין לן – ב"הובת", מאי כותב אומר – אלמא: תנאי תורה. והיי חמיי – גבי
2 דמאי דברנא הוא. ולא עבדו ברו חזוק, למיחש לנזמלין לרבי יהודה. **שלי** חרש – ודיקן
3 כותב מנענ. שהודש עושין אינו יבש כל צרכו. והכי נמי אמרין ב"יבאודו שרין" (בכא מציטע
4 ע"ב). והי חרשות מארבע וישנות משלש לו. ויש מפרשים במוט עומר. ולאו מילתא
5 היא, דאם כן דמתרין במוטא הקילו – התיב
6 דמאי, חרש מאי איבא למימר? ועוד: לא מצינו
7 שחשדו עמי הארץ על איסור חרש. ולא נקט
8 לה אלא משום אן נאמנים דמאי. ורבותא
9 אשמעין, דאף על גב דמשבח לה לרביה
10 נמי במילא אחריותא – אינו נאמן על הדמאי,
11 דהיישין לנזמלין. **ברטא** הקילו – משאר ספק
12 דבריהם. ואפילו ספק לרבותא, דרוב עמי הארץ
13 מעשרין קל. **כל הפותח אפילו בתנאי** – מולא
14 תנא כל בתולה שאין לה מאתים ולאמה שאן
15 חנה מנה דהו ר"ו בעלת ונות, שמע מינה דהכי
16 אשמעין; שאף על פי שהיא גובה לבסוף, דאן
17 תנאו קיים – אפילו הכי, כיון דמעיקרא אתני –
18 קרה לה בעלת ונות. משום דמשתע ביאה לא
19 ידא סמכא דעתא מתובה, אילמא קסבר תנאי
20 כפל – ודבלא הכי אלא לרבותא. וזהו דנקט "כל
21 הפותח". **והא שמעין ליה** – לעיל. רבי יוסי
22 אומר רשאי – ואפילו על פה נמי תנאו קיים.
23 ואתא רבי יהודה למימה נמי רשאי, כרבי יוסי.
24 מיהו, על פה – תנאו בטל, כדאמרין לעיל.
25 חכמים עשו חזוק לרביהם יותר משל תורה.
26 אבל באת למחול – וכתובת שובר. אין עושין
27 כתובה מטלטלין – אין מיתדין מטלטלין
28 לכתובה. מפני תיקון העולם – שזאת אבדו, או
29 פחתו דמיהו. אין קצובין – אין דמיקון קצובין
30 לעלמא דמיתקי ומזילי, הלכך פנמיים שפוחין
31 מכדי מה ששמואים. אין עושין קאמר – ופוחתי
32 נמי בבילל תיקון העולם היא. שלא קבל עליו
33 אהא, אבעל אן. אבדו. ופירש ליה תנא
34 דלא עשה שולא אלא אבדו, ואשר ליה רבי
35 יוסי: וכי קבל עליו אחריות נמי, מה נתקן
36 העולם בכך. ודלא אן פוחתי, אין קצובין
37 אורכם

למירם: פי קיבל עליו אחריות – אמאי עושין? והלא אין קצובין ופוחתי. השתא, ומה תבם
דלמא פוחתי – חייש רבי יוסי, הכא דודאי קא פחתה – לא כל שפן! **הכי השתא? תבם**
30 – לא ידעה דתחילי. הקא – ידעה וקא מחלה. אחרתיה דרמי בן קמא תות נסיבא לרב אוןאי,
אריכם

כתובות. פרק חמישי – אף על פי דף נז עמוד א – מותר מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 רש"י

1 אירכם כותבות – שטר כותבתי. וז דברי ר' מאיר – דאמר לעיל: כל הפחת לכתולה
 2 מנארתים. ואפילו בתנאה. והתניא טבל – קרי לה בעילת נזות. משום דלא מנכח דעתה.
 3 והבא נמי. לרבי מאיר דאדא דאסור לשהות אשה שבמרה שטר כותבותה. ואפילו את לה.
 4 דלא ספסדא חביב. דבייא תנאי בית דין מידא לא סמכא דעתה. דאדמרת כי במנעא
 5 ליה אמר 'פרעתי'. ו'הלך בעילת נזת היא.

6 אבל חכמים אומרם בו – דלית לן למיחש
 7 משום שמעך דעתא. ו'הידיד בעילת נזות.
 8 בניזויתיו – דברב שדוא מחזיר על דבר תורה
 9 באיסור הותר. על ידי גזירת בריהם. אי הכי
 10 ויל בתוב לה – כותבה אחריתי. והא דאמרין
 11 לעיל (כתובות נא.א). לא בתב לה כתובה –
 12 תתלה נזבה מאתים. ואומקין כרבי מאיר –
 13 התם במקום שאין כותבין כותבה. דיכולת
 14 אתנאי קא סמכי. אי נמי: במקום שכותבין. ונזבה
 15 לרבי מאיר. ו'יהי בעילת נזת באיסור היא.

16 מחלוקת – דרבי יהודה ורבי יוסי. דאמר רבי
 17 יהודה על פה – לא אתנא הוא. ורבי יוסי סבר:
 18 אתנא קיים. בתחלה – מפרש לקמן תחלת מנה.
 19 דרבי יהודה תחלה – שכתב אתה.
 20 ואמרתי לאו כלום. אלא אם כן כתבה שטר
 21 'התקבלתה'. תחלת חופה ומאי סוף חופה ביאה
 22 והכי קאמר: מחללת חופה ועד סוף חופה
 23 פתח בה בדין יהודה ורבי יוסי. אבל משבא עליה
 24 מודה רבי יוסי דאין דבריו כלום. וכי אמיתא
 25 אתנא בין בן זבין בון מחלוקת – לאו אסוף רבי

26 יהושע קאמינא. אלא אסוף חופה. דהיא קודם
 27 ביאה. אסר רב פפא א' לאו דאמר בו' – אתנא
 28 לא דהו נזתא לי לפרשט' מלתיהו. הכי דרבי
 29 יוחנן ורבי יהושע לא ליפלטו. רוב תמי רובין
 30 נפלטו דברבי יהושע. אלא הכי הוה אמינא: רבי
 31 יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי. דאהתוהו סוף
 32 דקאמר רבי יהושע בן לוי – דרבי הכל אינה
 33 מוחלת. אתא רבי יוחנן לממר אוף בון מחלוקת.
 34 דרבי מרבי רבין לא פליגי דברבי יהושע. הכי
 35 הוה מפרשטא דלרב דמי: אמר רבי יהושע
 36 מחלוקת בתחלת ביאה. דהיא סוף חופה. ורבי
 37 בסוף ביאה – דברב לא אינה מוחלת. אבל
 38 יוחנן פליגי עליה דאפילו בסוף ביאה נמי פליגי.

39 וכי אתא רבין אמר רבי יהושע בן לוי מחלוקת
 40 בסוף חופה. והיא תחלת ביאה דקאמר נמי רב
 41 דימי. אבל בתחלת חופה – דרבי הכל מוחלת.
 42 אבל השתא דפריש רבי אבהו דלרב דמי. דרבי רבין ורבי יהושע בן לוי פליגי רבי יוסי ורבי יהודה בתחלת חופה ובסוף חופה. כי כרוך פליגא דרבין אמר רבי מאיר דהא אמר רבין בתחלת חופה ד'ה מוחלת. מאי קא משמע לן – בהא דאמר אי לאו דקאמר רבי אבהו בו' האמר רבי אבהו ויהו לא בעי לאיפלוגי עליה. ולמאי הלכתא שבעינן? דאי לא אהדרה רבי אבהו חזי נזתא ליה לדידיה לפרשט' בענין אחר. אמר קא משמע לן – דהיכא דאשכחן אמוראי דפליגי אהדדי. כל חד אליבא דנפשיה. ויהי אמוראי אחריני דפליגי בפלוגתא דרבין אמוראי. אבל בן פליגי תרי אמוראי ברי לישע. ותי מנייהו מיפליגי תרי אמוראי אליבא דנפשיהו. שכל אחר אומר סברא שלו. כגון רבי יוחנן ורבי יהושע ואיני תרי אמוראי (אליבא דרד) לא מפליגי. אלא אמרי דהא מלמא. ודאי מן לישטא מפליגי תרי אמוראי אליבא דרד. כגון רב דמי רבין. ומשיא מלמא דתרי אמוראי קמאי דהא מלמא – שבקין דהא לישטא דמיפליגי תרי אמוראי אליבא דהו. ותקטין דהיא דמיפליגי תרי אמוראי אליבא דנפשיהו. וכי פליגי תרי אליבא דהו. מר אמר: הכי אמר פלוגי. ומר אמר: הכי אמר פלוגי.
 48 ורבי יוסי ורבי יהושע בן לוי פליגי תרי אמוראי בריין או באיסור היתור. כל חד אמר: הכי מסתבר טעמא – אף כגון שקי. כל חד דוח סברא דידה קאמר. מר היב טעמא דהיתורא.
 49 ומר היב טעמא לאיסורא. מר מדמי מלמא למלמא. ומר מדמי ליה בעיניא אחרנא. ואיכא לממר: אלו ואלו דברי אליהם חיים הם. ומינין דשיק האי טעמא חומינין דשיק האי טעמא. שחטעם מתחין על שני הדברים בשינוי מועט. **משנזנה** נזנית לבחול – זמן לבנייתה לחופה מיום שנכתבה הבעל. לאחר שקדשה. להודיעה על עסקי חופה. להבין הכשריה. **לפרנס עצמו** – בתבשוק. **לפרנס עצמו** – בצרכי סעודה חופה. ולאלימנה שלשים יום – שנתנה טורחת כל כך בתבשוק. שכבר שי בידה. ולא נישא – שהעבילם מעכבין. ואידי דרשא בירידה – תנא סיפא בדין א בירידה. ואובלת בתרומה – אה כהן הוא ותיא ישראלית. משמענה שקדשה אובלת בתרומה מן היתורא דכרפוש בגמרא. והבן גזיר עור השתא. נזנית לה הכל תרומה – אם ירצה. ובישועי ימי טומאתה – המכרית ותקח חילין. מחצה חילין – לאכול כימי טומאתה. היבם אינו פאכיל בתרומה – בעודה שומרת יבם. וטעמא יליק בגמרא. עשתה ששה חדשים בפני הבעל – מתוך שנים עשר חדש הקבועים לה משתבעה הבעל. או אפילו כולם בפני הבעל ואחר בפני היבם. אף על גב דרובא בפני הבעל – סוף סוף לא נתחייב ממונתיה בחייו. והוא חייב נמי אחרים בחייו לא אכלא משתא. דקיני הבעל פקע. אלא אי כולם בפני הבעל – הוה אכלא מידא

אין

כתובות. פרק המישו - אף על פי דף נו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

תוספות

1 ואין דנין מיני סתם משלים בגמרא בהם "חדש" - הוא דכתיב "ובכתה את אביה ואת אמה
2 יחד ימים" ודרשנין בשיליה "חולץ" (בבבא בתרא נ"ג) - "יחד" - שלשים, "ימים" -
3 שלשים, ולא אמר רהם מינים שנים עשר חדש - משום דכתיב אצל "יחד" א"י יהיא אחד
4 לה אביה מאה יומה - משמע כיון ולא נפקא ליה מינה חיי מרידה, ופוחתין
5 מכתובותיה. ונפקא דאבא משום דאבא רוצה,

6 נקוט קהנה. בכתובות היא חמ משנהו וש
7 לומר: הדין לה לומר רעשה בלא כתובה. שררי
8 כתובה לאב. **בגרה** יום אחד ונתקדשה בו -
9 ואם תאמר: ומתניין דקתינן ומשתבחה נותנין לה
10 שנים עשר חדש, הדין משכחה לה: כיון דאין
11 נותנין לעולה אלא שלשים יום בגברתה, ומסתמא
12 איירי בנתקדשה כשהיא נערה, כמו שדריך בני
13 אדם, וראוהו לקדש לא בתו קטנה, ולא פוסקין
14 נמי על הקטנה להשתא וש לומר: ודוקא בגברת
15 ואחר כך נתקדשה קאמר רב הונא דאין לה לא
16 שלשים יום, אבל נתקדשה קודם גברות - לא עלה
17 שנים עשר חדש משעת תביעה, ותענא,
18 דשבגברת קודם שנתקדשה אין לה שנים עשר
19 חדש - ומסתמא היבנה לה כבשתייה, שאם
20 ימצא לה בלע הדין איתא לכל מונח. אבל נתקדשה
21 קודם גברות - אנה מקפדה, שברר היא
22 מקדושת.

23 **מא** לאו כתובהה דבתולה - ולא מצו לשנויה
24 אין, כתובהה דבתולה, ובשקידשה ואחר
25 כך בגרה. ודפיסמא לה דאו לאו חיי בגרה כתובהה.
26 ורבינו חם מפרש: דסתם היא לישנא דגברת
27 משמע שנתקדשה בגבר, ולא קודם
28 **תיובתא** דרב הונא תיובתא - תימה דהכא
29 קאי בתיובתא, ובפרק "עירה המואסיה" (נדרים
30 ע"ב) אמר סוניה סתמא דהתלמוד כותיה,
31 דקאמר איתליה רבי אלעזר הורביא דגברת
32 שהשדה שנים עשר חדש) ודמיתו לעיל - גברת
33 בשלשים יום סגי - אימא גברת וששהתה. היינו
34 כבר הוואו תראה אלפי דהכי קאמר: גברת
35 בשלשים יום סגי. והדין קתינן במתניין גברת
36 שהשדה שנים עשר חדש, ומשמע דגברת לא
37 סגי לה בשום עין בלא שנים עשר חדש,
38 בשלשים יום סגי, כיון שקדשה לאחר שהשתה
39 שנים עשר חדש בגברתה. ומשני: חיי גברת
40 וששהתה. והשואל קתינן סתם גברת בחיי גברת
41 שהשדה שנים עשר חדש, וכדורא אלמנה
42 שהשדה שלשים יום. משום דיש גברת שדינה
43 כגברת בשנים עשר חדש, כיון בגרה יום אחד
44 ונתקדשה. ויש גברת שדינה כאלמנה כיון עמדה
45 שנים עשר חדש בגברתה ונתקדשה. והשואל
46 איתא ארבע דרב הונא. ובפירוש דסוגיא דהתם אין
47 לה תיובתא כאן.

48 **לקיט** בתן בו - למי שיש לו פירה, רלא שבח
49 שאכל בבית ישראל, וגם אין גרילין
50 להוליך תרומה עמהם. אבל לקיטות - גרילין
51 השתכר ע"י ישראל, ופעמים מתגרנסים משל
52 עצמם. **וישראל** מירדו ספו ליה בו - ולקיט
53 ישראל בבית בתן הוא הישיבין כולו. ודוקא מלקיט
54 בתן בבית ישראל הוא דפריך, לפי שדרך
55 האכסניא להשקט לכני הבית כדי למצואו מן
56 בעיניהם. וכשהוא משיט להם - אינו מוקדקד מה
57 הוא נותן. אבל לקיטת ישראל בבית בתן,
58 כשפרסוהו עליו בשעת אכילה - מוקדקד היטב מה הוא נותן. ולו.

אין האשה אוכלת בו - טעמא מפרש בגמרא. **גמרא** ואימא - מאי ימים - חדש,
ועשרה - עשרה ימים. וכולין לעכב - מליגנא עד שתגדל. **מיפרא** ונפקא - מתור
בבעלה, שלא תוכל לסבול, ותצא ותבא אלי' עד שתגדל, ומנאצתי צריך לחכשיקן
אחרים. להשיאה כשהיא קטנה - שטרות הוא לה. אבל פוסקין בו' - ודוקא בלא
קידושין. אבל קידושין קטנות - לא עד,
שתגדל ותאמר בפלוגי נא רצונה. נותנין לה
שלשים יום כאלמנה - משעת ארוסין. שיקון
שבגרה רוצה ומכיתה תכשיטין קודם גברות,
שאנה רוצה להשתה עוד. כתבונת - באלו
תבעה להבין עצמה לנישואין. דבתולה - שנים
עשר חדש משעת ארוסין. יפר - נודיה בלא
דחיב ומתוודעה עד שתשהה שנים עשר חדש.
וששהתה - והכי קאמר: גברת לסיף שלשים,
ותבעה וששהתה שנים עשר חדש. בעל נמי
יהיב ליה רבין זימנא - כדכתיב במתניין: לפנים
עצמו בצרכי חופה. וליארוסיה שלשים יום - ויש
ארוסה שאין נותנים לה אלא שלשים יום.
ולקמן מפרש לה. נותנין לה שלשים יום -
משעת ארוסין. שפא ימונא לה כום - של
תרומה. בבית אביה נסיבין, ודוכתא מירוח לה -
מארז שהוא זן אותה מירוח. מצינא מביית
באה מירוח לה מקום. שלא תפסיד מנותי
להלקס לקרוביה. לקיט - ששוכרו ללקיט
הבאחא. לקיט בתן - לקיט שהוא בתן. ועשר
לישראל. משום סיפסוף - הוא דאמר ארוסה
לא תאכל תרומה עד שילגע זמן שחיב
במזונותיה. ולשון סיפסוף הוא ביטול, כגון שובר
ומגביל אטר קריו סיפסוף, ומום באשת או
בגברתה שמגביל המוקד קריו סיפסוף. והכא גזוז
בה שנומי מיצא בה מום. ומנאצו קודשי טעת
ובטלים, ומנאצא שאכלה וזה בתרומה. אי הכי
נגמשה לחופה ולא נבעלה - שאן סלקא דעתך
שעדיקן איתו מכיר סימפון, שבה ואמאי חגי
מתניין, אפילו למשנה אחרונה, עד שתבסס
לחופה? וכל שכן דקשיא מהשגיגה זמן ומשנה
ראשונה. מיבדק בדיק לה - ביד קרובותיה.
סיפסוף בעבדים ליבא - אין מומין במתן מקח.
קוביוסום

אין האשה אוכלת בתרומה עד שתפגנס לחופה.
גמרא מנא הני מילי? אמר רב חסדא, דאמר קרא:
ו"יאמר אחיה ואמה תשב הנערה אהנו ימים או
עשרה". מאי "ימים"? א"ל ימיו תרי יומי - משעת
אניש הכי? אמרו ליה: תרי יומי - אמר ליה: לא.
אמרו ליה עשרה יומי?! אלא מאי "ימים" - שנה,
דכתיב: "ימים תהיה גאולתו". ואימא חדש, דכתיב:
"עד חדש ימים"? אמרי: דנין "ימים" סתם מ"ימים"
סתם, ואין דנין "ימים" סתם מ"ימים" שגאמרו בהן
ה"חדש". אמר רבי יודא, תנא: קמנה, בין היא ובין
אביה וכולין לעכב. בשלמא איהו - מצי מעפבא,
אלא אביה, אי אידו ניהא לה - אביה מאי נפקא
ליה מניה? סבר: השתא לא ידעה, למחר מימירא
ונפקא, ואיתאי ונפלה עליואי. אמר רבי אבא בר
לוי: אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה,
אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה.
פשיטא! מהו דתימא: ליהוש' דלמא מעיילא פהיא
מהשתא וחלשה, קא משמע לן. אמר רב הונא:
בגרה יום אחד ונתקדשה - נותנין לה שלשים יום
כאלמנה. מיתריב: בגרה - הרי היא פתבונת, מאי
לאו - כפתובת דבתולה? לא, פתבונת דאלמנה. תא
שמע: בגורת ששהתה שנים עשר חדש, רבי אלעזר
אומר: הואיל ותיבין בעלה במזונותיה - יפר! אימא:
בגורת וששהתה שנים עשר חדש, רבי אלעזר
אומר: הואיל ובעלה חייב במזונותיה - יפר. תא
שמע: המארים את הבתולה, בין שהביתה הבעל והיא
מעפבת, ובין שהביתה היא ובעל מעפב - נותנין לה
שנים עשר חדש משעת תביעה, אבל לא משעת
ארוסין. ובגרת תרי היא פתבונת. פיצד? בגרה יום אחד ונתקדשה - נותנין לה שנים
עשר חדש, וליארוסה שלשים יום. תיובתא דרב הונא! תיובתא. מאי וליארוסה שלשים יום?
אמר רב פפא, הדי קאמר: תיבונת שיעבד עליה שנים עשר חדש כגברות, ונתקדשה -
נותנין לה שלשים יום כאלמנה. הניע זמן ולא נישאו. אמר ר' תורה, ארוסה פת
ישראל אוכלת בתרומה, שגאמרי: "יבתי" - יבתי נפש, כגון כספא" - ותאי נמי כגון כספא
הוא. מה פועם אמר איהו אוכלת - שפא ימונא לה פוס גבית אביה, ותקשה לאיתיה
ולאחזתיה. אי הכי, הניע זמן ולא נישאו נמי! התם דוקא מיתד לה. אלא מעתה לקיט
בתן לישראל לא ליכול בתרומה, דלמא אתו למיכל פהדיה! השתא מדידהו ספו ליה,
מדידהו אכלי?! רב שמואל בר רב הונא אמר: משום סיפסוף. אי הכי נקנסה לחופה
ולא נבעלה נמי! התם מיבדק בדיק לה, והדר מעייל. אלא מעתה, עבר בתן שלקחו
מישראל לא ליכול בתרומה משום סיפסוף! סיפסוף בעבדים ליבא; דאי דאבראי - הא
קחוי ליה, ואי דגנאי - למלאכה קא בעי, ושפספת - לא איכפת ליה. ומנאצא גב או
קוביוסום

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58

כתובות. פרק חמישי – אף על פי דף נח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ) – ר"א תוספות

קוביוסטום — גונב נפשות. הגיעו — ללוקח, ואין המוקח בטל. ובריתא היא בבבא בתרא ב' דומבר פירות: הא גבור. עבר לחבריו ומנא גנב או קוביוסטו — הגיעו, שמטמן גנבים זה לנשים מוויין — אין דרכו בכך. מוכבד לפלבות — חטא למלכות, עד שעה לגזור עליו שיהרגו כל ממוצא. קלא אית ליה — וסבר וקביל. קבל מסר והלך — קיבל עליו בעל זה המומין, לסימפון — ליכא למחש.

קוביוסטום — הגיעו. מאי איפא — לטמנים מוויין או מוכבדת לפלבות — הגהו קלא אית להו. מפרו, בין למר ובין למר לא אפלה. מאי בינייהו? איפא בינייהו: קבל מסר, והלך. רבי טרפון אומר: נתנין לה הכל תרומה וכו'. אמר אביו: מחלוקת בבת פהו לכהן, אבל בבת ישראל לכהן — דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה. ואמר אביו: מחלוקת פארוסה, אבל בנשואה תרומה. וביה מלכות — גוון משרה אשתו על ידי שלש עקיבא אומר: מחצה חולין ומחצה תרומה. בפה דברים אמורים — בבת פהו לכהן, אבל בבת ישראל לכהן — דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה. בפה דברים אמורים — פארוסה, אבל בנשואה — דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה. רבי יהודה פן בתרומה חולין. רבי יהודה אומר: נתנין לה הכל תרומה, והיא מוכרת ולוקחת פדמים חולין. רבן שמעון פן גמליאל אומר: פל מקום שהחזקה תרומה — נתנין לה פללים בחולין. מאי בינייהו? איפא בינייהו טרדחא. והיבם אינו מאכל בתרומה. מאי טעמא? קנן כסף? אמר ר' יוחנן, והאי קנן דאחיו הוא. עשתה ששה חדשים בפני הפעל. והיא הפגני הפעל אמת — לא, משנה ראשונה כו'. מאי טעמא? אמר עקיבא ואיתומא רב שמואל בר יהודה: משום סימפון. בשלמא

1 קוביוסטום — גונב נפשות. הגיעו — ללוקח, ואין המוקח בטל. ובריתא היא בבבא בתרא
2 ב' דומבר פירות: הא גבור. עבר לחבריו ומנא גנב או קוביוסטו — הגיעו, שמטמן גנבים
3 זה לנשים מוויין — אין דרכו בכך. מוכבד לפלבות — חטא למלכות, עד שעה לגזור
4 עליו שיהרגו כל ממוצא. קלא אית ליה — וסבר וקביל. קבל מסר והלך — קיבל עליו
5 בעל זה המומין, לסימפון — ליכא למחש.
6 לשמא תשק לאחיה למוחצו — ליכא למחש. איכא
7 למחש. מסר — האב לשלוחו הבעל, או שהלכו
8 שלוחי האב עם שלוחי הבעל — ליכא למחש
9 שמטמן המוכבד לאחיה ולאחיותה, דאית לתנוד
10 גבה, ואיכא למחש לסימפון: בת בוק בקיאה
11 היא בשמירת לאחיה ולאחיותה, דאית לתנוד
12 בת ישראל אינה בקיאה בכך. באישה — ובה
13 כהן. ודואיל והיא בבית אביה — טרח אביה
14 למכור תרומה בחולין לימי גטנאה, לפי שהיא
15 רגילה בכך. אבל בנשואה — שנתן לה בעל
16 מנותח בביתה, גוון משרה אשתו על ידי שלש
17 דתנן במתניתין (כתובות ס"ב). מחצה חולין —
18 לפי שכל כבודה בת מלך פנימה, ואביה ואחיה
19 אינו אצלה שיתעסקו בערכיה. רבי יהודה אומר
20 ונתנין לה הכל תרומה בוי — בין ברי יהודה
21 לרבי טרפון איכא. דאילו רבי טרפון סבר נתנין
22 לכל תרומה כדי מנותחה, ואף על פי שאם
23 ערכיה לחולין, ובאה למכור תרומה — אין דמי
24 תרומה מגיעין ליקח בוק חולין, שהרי יקרים הם
25 מן התרומה, שהכל קוצפים עליו. ולרבי יהודה
26 נתנין לה תרומה כשעור שאם באת חולין
27 מחצה חולין לא תפתח את דמי מחצית חולין
28 אבל טורח מכירה — מוטל עליה למכור, לתתה
29 תחת חולין. ונתנין לה תרומה בפנים בחולין —
30 קסבר לא מטרדינן לה למכרה בשביתה. אלא
31 נתן לה תרומה רחבה כדי שתתנה בזה,
32 והמנא לוקחין רחבה. איכא בינייהו שריחא —
33 רבי ברי יהודה לרובן שמעון. והאי קנין אחיה הוא
34 — ובי מית ליה קנין. אבל כהני —
35 רבי היא אשתו לכל דבר, והכתוב קראה אשתו,
36 דכתוב (תרבים כח) "ולקחה לו לאשה" —
37 דקריה בביתא. ובי הכי קדדושי ביאה מאכלין
38 בארוסה, ואיתוקש היותו להדדי — כך
39 מאכלין ביבמה. והשתא בפני הבעל — דחין מימם
40 אתר אמרת לא אכלה. כולם בפני היבם, ועל ידו אין לא לכול, דלאו קנין היא —
41 מביעיה עליה למימר דלא אכלה קניתיא — משנה ראשונה שאוסרת משעת אירוסין,
42 שהותרה החתונה דהם גורו עד שגיע זמן — לא גזור מפני סימפון, אלא שמא תשקה,
43 הלכך, מנתחתיב לזונה. דמיית לה דוכתא, ויתבטא למחש לשמא תשקה — שרידה
44 ובתרייתא — משנה אחרונה, שחורו גזור עד שתבטא בתרומה — חשו לסימפון.

בפני הבעל לא אכלה משמת. דקנין כסף פקע ליה. אלא אין כולן בפני הבעל — והוא אכלה מיהא בחייו. ולרבינו תם נראה: דרך דרשא דגמרא: קנין כסף אמר ודמנא. והאי קנין דאחיו הוא — אסמכתא בעלמא הוא. דמדאורייתא מיכל אכלה, ולפי משנה ראשונה היכא דאכלה בחייה הבעל — אובלת נמי בויקת היבם. מרדכתי: ואפילו כולם בפני הבעל חוץ מימם אחו. שמעון. הא כולן בפני הבעל — אובלת. ועוד: דתנן בפרקין כסדר משנה ירושלמי: הגיע זמן ולא נשאו. או משנה בעליהן — אובלות משלו ואובלות בתרומה. משמע בשמתו בעליהן — שהיבם מאכלין בלא ביאה, דומיא הדעת זמן, ומיירי בלא נשאו, דאי אתר ביאה בפני הבעל לא אכלה משמת. ורבינו חזקוני, ולא דיבמה עד שיתבעל. והיינו טעמא דמשנה ראשונה: דכשלא אכלה בריה הבעל אינה אובלת — משנה ראשונה שאוסרת משעת אירוסין, שהותרה החתונה דהם גורו עד שגיע זמן — לא גזור מפני סימפון, אלא שמא תשקה, הלכך, מנתחתיב לזונה. דמיית לה דוכתא, ויתבטא למחש לשמא תשקה — שרידה ובתרייתא — משנה אחרונה, שחורו גזור עד שתבטא בתרומה — חשו לסימפון.

א"ל

מאי

מאי לאו בגינות - לא כשהוא זן אחת קאמר, דאם כן - יקדשו מעשה ידיה, אמאי עשה ואובלת. כדקאמר לבקן: אי במעלה לה מונות - מאי טעמא דמאן דאמר לאורח מיתה קדשו, פירוש: גם מחיים היא קדושה אלא בגינות, כלומר: שהוא חפץ לוננה ודיא אינה רחבה.

מתוך שיכול לכופה למעשה ידי בר - והמתניתין דקתני עשה ואובלת מיקל לה כרב אדא בר אחבה דבספון במעלה לה מונות ואינו מעלה לה מעה כסף.

יקדשו ידך לעשותן - פירוש: להקדוש ברוך הוא שעשאו. אבל אין לפרש למלאכתן - דאם כן היה ליה למימר למעשהו, כדאמרין בסוף פרק קמא נדרים (ג.ב.) **לאחר** שאתגייז - קאן רבא דבסוף פרק קמא דעין (ג.ב.) אמרין: דאפילו לרבי מאיר דאמר רבין (ג.ב.) שאל בא ליעלם - הני מילי לרב שהוא בעולם. אבל לרב שלא בא ליעלם - לא. הוא "לאחר שאתגייז" הוי לרבי שלא בא ליעלום ואומר רבין יתקן: ד"לאחר שאתגייז" לא חשיב כל כך דבר שלא בא ליעלום, כיון שהתקן עשה, אלא שמתקן גירות ולא דמי ליעלום - דהתם לא באו ליעלום כלל. וכעין זה תרין דרב רבין אליעזר משנתיא מה שמקפד אדא דאמר ריש גמדי"ד (בבא מציעא ג.) אימור דאמר רבי מאיר אדם מקדש בטר שלא בא ליעלום - כגון פירות וקל ועבדי דזאת בו, והא דתרו הדא כי עבדי דאחא אלא הבא, כיון שהתקן בעלם - לא בעינין עבדי דאחא. ואם תאמר: אם כן מאי פריך הבא, וקאמר נמי מהדא אין, הוא מהדא נמי לא שמוענין מעשה ידה שאינם בעולם כלל, ואכתי' מצי למימר דלא קדש מעשה ידה, אלא נודעה באומר יקדשו ידך לעשיהו וש' לומר: כיון דבמקצת סבר רבי מאיר סביר אליעזר בן יעקב - אית לו למימר דאם בטרב שלא בא ליעלום כלל כפר בחתיכה, דהא ליה בידיהשה רבה' (נבמות ג.ב.) ובי"אומר" (קדושין כ.ב.) דאדם מקדש. ועד מתוך: וכל הני דאמר איכא לאוקמא בדברי רבי שמעון שבטו מרבו ששחרורו. ר"ל אחר שנתן ששחרורו - כגון בבסוסא. ר"לאחר שחלוץ לך ביימך", באין דעוה של יבם. לייבם ומיזח קשה קעת מותר קדוש לאורח מיתה, אף על גב דלא עבד דאיה, וליכא לאוקמא בבסוסא - דהא עשה שש מלאכה. **א'** במעלה לה מונות ומעלה לה מעה טעמא מאי טעמא דמאן דאמר לאחר אחר מיתה הוא קדוש - גם למאן דאמר מחיים הוא קדוש והוי מצי למיפריך. כיון דמעלה מונות ומענה כסף אמאי עשה אובלת? ומהא דכתיב דבעי למימרי אי א מעלה לה מונות ולא מעה כסף - מאי טעמא דמאן דאמר מחיים הוא קדוש, כני קמי נמי הבא מאי טעמא דמאן דאמר לאחר מיתה הוא קדוש.

במשלמא לעולא, קמייא - שמשלמא לעולא פה פוס' בביית אביה, ובתיריאה - משום סימפון. אלא לרב שמואל בר יהודה, קמייא משום סימפון ובתיריאה משום סימפון?! **מאי בנייהו?** איכא בנייהו בדיקת חוץ, קר סבר: בדיקת חוץ - שמה בדיקה, וזר סבר: בדיקת חוץ לא שמה בדיקה. **משנה המקדיש מעשה ידיו אשתו** - הרי זו עושה ואובלת. המותר, רבי מאיר אמר: הקדשו רבי יוחנן הספדלר אומר: חולין. **גמרא** אמר בר הונא אמר רבי: וכלה אשה לומר לבעלה "אני ניהוית ואני עושה". **ספרי**: פי תקינו רבנן מונוי - עיקר, ובעשה ידה - משום איבה, וכו' אמרה "אני ניהוית ואני עושה" - הרשות בידה. **מיתביב**: תקנו מזונות תחת מעשה ידה? **אימא**: תקנו מעשה ידה תחת מזונות. **לימא** כספיעי ליה: המקדיש מעשה ידיו אשתו - הרי היא עושה ואובלת. **מאי לאו בגינות?** לא. **בשאינה ניהוית**. **אי בשאינה ניהוית** - **מאי למימרא?** אפילו למאן דאמר וכל הרב לומר לעבד "עשה עמי ואני נדך", הני מילי - בעבד פגעני, ודלא כתיב ביה "עמך". **אבל** עבד עבד רכתיב ביה "עמך", לא, וכל שבין אשתו? **סיפא** אצטריך ליה; **מקודש** רבי מאיר: אומר: הקדשו רבי יוחנן הספדלר אומר: חולין, ופליגי דריש לקיש. **דאמר ריש לקיש**: לא תימא טעמא דרבי מאיר משום דקסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, אלא טעמא דרבי מאיר: מתוך שיכול לכופה למעשה ידה - נעשה כאומר לה "יקדשו בידך לעושיהם". והא לא אמר לה הכי! **כיון** דשמעיתיה ליה לרבי מאיר דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה - נעשה כאומר לה "יקדשו בידך לעושיהם", וסבר רבי מאיר: אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם? **והתנאי**: האומר "אשה הרי את מקודשת לי ללאר שאתגייז" או "לאחר שתתגייזי", "לאחר שאתגייזי", "לאחר שתתגייזי", "לאחר שאתגייזי" או "לאחר שאתגייזי" או "לאחר שאתגייזי" או "לאחר שאתגייזי". **רבי מאיר** אומר: מקודשת. **מתייהא** אין, מיהא ליפא למשמעי מיהא. "המותר, רבי מאיר אומר: הקדשו". **אימת קדושה** רב ושמואל **דאמר** תרין ויהו: מותר לאחר מיתה קדושה. **רב אדא בר אבהו** אמר: מותר מחיים קדושה. **הוי** בר אבהו **פאפא**: **כמאי**? אי לימא במעלה לה מונות, ומעלה לה מעה כסף לצרכיה - מאי טעמא דמאן דאמר לאחר מיתה קדושה? ואילן פשאיין מעלה לה מונות, ולא מעלה לה מעה כסף לצרכיה - מאי טעמא דמאן דאמר מחיים קדושה? **עלולם** במעלה לה מונות ומונין. **רבי ושמואל** סברי: תקנו מונות

אלא לרב שמואל בר יהודה - דאמר ליעל נמי טעם משנה ראשונה משום סימפון, והשתא נמי מוקף טעם בית דין של אחרים משום סימפון. **מאי בנייהו** - כלומר, מה ראו ראשונים להחירה מהגיע זמן ואילך, ומה ראו אחרונים לומר עד שתבטח לחופיה מר סבר - משנה ראשונה. **בדיקת חוץ** - שבידקה בידי קרובותיה. **שמה בדיקה** - וקדם שירצה מעותו במזונותיה כבר בדיקה. **הלכה**, ותו לא חישנין לסימפון. **וידן** בית של אחרים סביר: אינה בדיקה עד שמתוידח עמה הוא עצמו ובודקה. **משנה** מעשה ידי אשתו - במגותין (תבובות טו.ד.) מפשה: מה הוא עושה לו - משקל חמש סלעים בו. **הרי זו עושה ואובלת** - אין מעשה ידה קדוש על פיו, ובגמרא מפרש לה. **המותר** - הקדושה את מותר מעשה ידה אשתו מה שהיא עושה לו יותר על הדאוי שפסקה חכמים, ולא הקדושה מעשה ידה עצמו. **והמותר** קמי לו במענה כסף שתקנו לה בזכוסם שתיין לא בכל שבת מעה כסף להקדושה, לבד המזונות, כדתנן במגותין. **רבי מאיר** אומר הקדש בו - מפרש בגמרא. **גמרא** איני ניהוית - שאני עושה - כל כך, אלא לעצמי. **מוני עיקר** - והתלת תקנתא לטובתה תקנה, משום דומנין דלא ספקה במעשה ידה למזונות. **וחקו** תחילה קדש תקנתא שיוון לא אשתו, והדר תקנו לו מעשה ידה משום אובת. **וכיון** דעיקר תקנתא לטובתה, ומשום ידה הוא, כי אמרה לא יניא לא בהאי מיטתא - שומעין קדש. **מאי לאו בגינות** - שיש לו בבסיס, ובמקשה לוננה. **ואפילו** הכי תנן אין מעשה ידה ברישותו להקדשו, כשאינה ניהוית - שאין לו בנה לוננה. **אפילו** למאן דאמר בו - מלונתא במבסות גיטין. **סיפא** אצטריך ליה - שידך לאשמואלא מלונתא אבותר, ודלא שידך אמנותא. **ואף** על גב דאיהו נונה איכא למאן דאמר קדוש לאחר מיתה כשירשנה, ובולקטן. **ופליגי** - דרב הונא ארבי רבמנין לא לקיש. **רב** שלא בא לעולם - כגון מעשה ידה, שהקדישן עד שלא עשאוהו. **לעישוין** - למי שבדאן, ודיס איתרוה בעולם. **אלמא**: קסבר יכול לכופה, ואינה יכולה לומר איני ניהוית ואני עושה. **והא לא אמר** - יקדשו ידך, אלא "מעשה ידך". **שמעיתיה** ליה לרבי מאיר - ממכסת ערכין (הא.א.) דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. **התנן** המעריך פחות מכן חוש, רבי מאיר אומר: נתון דמי, דאדם יודע שאין ערך לפחות מן חדש, וגמר ואמר לשם דמים. **אם** נמי, אדם יודע שאין אדם מקדש דבר שלא בא לעולם, וגמר ואמר לשם דים עצמן. **לאחר** מיתה - כשתמות הדין, וירשנה. **מחיים** - כשתשענה לעולם במעלה לה מונות בו - דהוא דאין נמי דמע לאוקמא כשאין מעלה לה מונות ומעלה לה מעה, אלא משום בר דאית ליה כיהלא אשה שתאמר "אני ניהוית ואני עושה". **ואוקר** רשא דמתניתין דתני "עשה ואובלת" בגינות, להכי אוקר סיפא בגינות.

מונות
לא מעלה לה מונות ומונין. **רבי ושמואל** סברי: תקנו מונות

מעלה לה מונות ויש לומר: דאין גרלות שעילה לה מעה כסף ולא יעלה לה מונות. קונם

כתובות. פרק חמישי – אף על פי דף נט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"
רטו
 תוספות

מוזנת כחברו ומקשה ידה שביח ומותר לא שביח – מעה כסף קריץ, ומעשה ידיו קריץ,
 כרתה (כתובות סד.ב.) מה היא עושה, ומתוך חוש סלעים. והא עלת קתני – במתנותין.
 ומה היא עושה לו – ומדפריש בטר מעשה ידה זומה היא עושה לו – מכלל דרישא
 במעשה ידה איירי, אבל במותר. שתי – קשה לטעותו יותר מן הערב. הכי קאמר –
 (לעולם במותר איירי ברישא, והכי קאמרן סיפא:
 ומה היא עושה לו עיקר, ודבר מותר מאי ניהו.
 משקל חשב בלעים – סלע של יהודה בלעים
 במשקל סלע של גליל. פי אמר שמואל יבוי –
 והדמיון שמואל לעלם – מותר לאחר מיתה
 פלגי, ועלה אמר רבי יוחנן הסגולה חולקין, ואף
 על פי הדשחא ודריה הוא. אלמא, טעמא דרב
 יוחנן משום דרב שלא בטעם הוא, שעדיין
 לא מותה, ואין לו רשות במותר, והואיל ואינו
 מנעלה לה מעה כסף, ובהא אמר שמואל הלכת
 יוחנן קובם שאני עושה לפיך – מה שאני עושה
 ידוה קובם לפיך – דאי עלך כבודך שמואל לא
 לו. אינו ערב להרפ – ברד וזו שאין בה ח
 להקדישו, של שהוא שלו. שמה תניף עליו –
 יותר ממה שפסקו לה בחמיים, משקל חמש
 סלעים. דמותר לה אינו שלו, ויכולה להלכת ב
 רבי יוחנן בן גורי אוסר – אף עיקר מעשה ידה
 עירי הפרה. שאני עושה – ויהא תרד חל
 שמואל קובם שמה שמועברת לו במעשה ידה.
 ותא אבותר לחורו לו – לפי שבאמר שמואל
 ידוה עליו, ואי אפשר לו לומר שלא טענתו ולא
 תאפה, וכל שאר מלאכות השניות במשנתו,
 שהיא קשה ליה לבעול. ואמר שמואל הלכת ב
 – אלמא, לכשיגרשנה חל תרד. אלמא, ארם
 מקדיש דבר שלא בא לעולם, שעדיין לא
 גרשה. כי אמר שמואל הלכת כרבי יוחנן בן
 גורי להקדיש – קאמר. כלומר, הלכת דרבי
 ולא מטעמיה, דאילו לרבי יוחנן – עיקר
 מעשה ידה עירך פריה, ולשמואל משום
 שהיא קשה ליה לבעול. והא ר' יוחנן
 יפר. והשתא נמי הוה מצי לאקשויי. סוף סוף לא
 בא לעולם, דהא לא נעשהו אלא קאמר ליה
 קושיא אחרייתא. אין הלכת בתנא קמא –
 דאמר אין עירך להרפ, אלא יפר. אלא אמר רב
 יוסף – לעולם הלכת ומטעמיה קאמר, ומשום
 שמה גרשה. ישאני קונמות – קדיש. שאני
 מקדיש כלל אלא על אום אחד, בלשון קום.
 מתוך – שהוא תופס בנקום שאין סתם קונם.
 תופס. שאדם אוסר פירות חבירו עליו, ואומה:
 קונם פירות פלוגי עלי. ובסתם קודש אין ארם
 מקדיש דבר שאינו שלו. הלכך, אדם אוסר עליו
 נמי דבר שלא בא לעולם. אבל מתנתין –
 במקדיש קודש גמור איירי, ואינו ממרד לתופס
 כקום. אמר ליה אבי – ומה ראה פירות חבירו
 עליו על כבאן שתי פירות חבירו וכו'.
 דעבשה היא שמועברת לו למעשה ידה, ואינה
 ראייה להתפסו בקום. ולכשיגרשנה קאמר
 דחיל. ועד, שעדיין לא נעשתה המלאכה עד
 לארז גירושין וחרוה. בשלמא ארם אוסר פירות
 חבירו עליו, בן בקום. שהרי אדם אוסר פירותיו
 על חבירו, כן בלשון קום לחבירו לבדו, כן
 הקדישוהו סתם קונם גמור. אמר רבי ב' –
 שבא אן אתה: יכול ללמוד איסור, שהרי אף בקום אין אוסר פירות חבירו על חבירו. ועל
 גירושין שלא באו אף קסוק ואילו, והתנין באומר מומר ידיו קדיש. ופי אימא מירי ב' – כלומר, היתנת עליו בא לעולם ומלאכה כמי שבאט לעולם. ועל
 השתא לית לה רשותא להקדיש, והתנין קודש לקמיה: אלמא לא – בתמיה. פי לא קדישה – אלא מבריה וחרו לקוחה. כדו לקדישה – שהרי בשכחו שלו, וכי כדמי לקדישה
 השתא – קדישה, כי אמר נמי תיקודש לקמיה – קדישה. הא לא דימא – מסקא דקדישה היא. והכי נמכרתי ליה אן לו עבשוי בה לא נהו ולא פירא, ואין אדם מקדיש דבר
 שאינו שלו. הבא נהפ בידה הוא – ודרי קדישו ידו אמרה. הא לא דימא – מסקא דאתקפיהו היא.

קונם שאני עושה לפיך – אפילו גסיסן "שאני לא חר דבר שאין בו ממש, דהא תנן
 בפרק בחרי נדרים (פ.א.ב.) קונם שלא אתן לכן לפני כקך – אינו יכול להרפ.
אינו עירך להרפ – במעלה לה מוזנת ומעה כסף איירי. ולכך אינו עירך להרפ, שהמותר
 הכל שלו. ואם משום הערפה של ידו הדרק – גם היא שלו ולפני טעם דאין
 עירך להרפ משום דאין אדם מקדיש דבר שלא
 בא לעולם – דאם בן בתום טקט "מה שאני עושה
 לפיך", וליחני "מקדיש ידו עצמו". רבי עקיבא
 אמר יפ – דקסבר ההרפה שעל ידי הדרק הוה
 לאשה, כדאמרינן בריש "מוצאת האשה
 (כתובות סו.א.) ואם תאמר: והיאך יכול להרפ?
 דהא אין זה מדרבים שבטו לבניה ויש לומר:
 חזשיב בינו לבניה, לפי שאינו יכול ליהר ולקח
 ממש בעצמו את דרואי לו. ולחני שאינו ראוי
 לו. אי נמי: גם חלקה משועבר לו שילקח בהם
 קרקע ראויה אבל פירות. ואם תאמר: אם כן, אך
 יכולה להחירו כיון דמשועברת לו הנה דאלמנה
 רבנן לשעבריה דבעל. כדאמר בספוקי ויש לומר:
 דדאק בעיקר מעשה ידה הוא דאלמנה, שהם
 לבעל לגמרי. אבל הבא, דלאו ידדיה ניהו ולא
 לפירות בעלמא – לא אלמנה.
שמא יגרשנה כו' – ואם תאמר. ולרבי. דאמרה
 יכולה אשה שתאמר לבעלה איני נזונה
 ואינו עושה, למה לו למנסא ומאי יגרשה: לימא:
 שמת תאמר "איני נזונה ואינו עושה": ויש לומר:
 דהא לא שכיב שתחא אומרת כן. כ' אמר
 שמואל הלכת כרבי יוחנן בן גורי להקדיש –
 פירוש הקונסר מנמינא. וכן מפרש בעומא.
 ונראה לרבינו ע"ה דחיי פירוש: להקדיש, דסבר
 לה שמואל רבי יוחנן בן גורי בראה דהקדיש
 לבעל. ובתרא גריסי. ותימא הלכת בתנא קמא,
 אי נמי אין הלכת רבי עקיבא. וכן מפרש רבינו
 תנאל.
בשלמא אדם אוסר פירות חבירו עליו שכן
 אוסר פירותיו על חבירו – פירוש:
 דהתם אוסר משום דאדרי מתיך ברושות, יאסור
 דבר שלא בא לעולם על חבירו, שאין לאו זה ולא
 זה ברושות, שכן אין אדם אוסר פירות חבירו –
 על חבירו לפי שישתקא אים ברושות.
לבשאקנתה מנכר כו' – ואף על גב דהתם
 קאמר "לבשאקנתה" תיבאל לא
 קאמרה "לבשאקנתה" – אין נראה לו לחלק.
הבא אין בידה לגרש עצמה – תימא דהא
 בידה לומר איני נזונה ואינו עושה ויש
 לומר: דרעה ליישב גם אליבא דרש לקוש.
 שדה

מוזנת תחת מעשה ידיו, ומקעה כסף תחת מותר.
וכיון דלא קא יתיב לה מקעה כסף – מותר יהיה
הוי רב אדא בר אבהה סבר: תקנו מוזנות תחת
מוקר, ומקעה כסף תחת מעשה ידיו. וכיון דקא
יתיב לה מוזני – מותר יהיה הוי. במאי קמפילגי?
מר סבר: מירי דשכיח מפידי דשכיח, ובר סבר:
מירי דקריין מפידי דקריין. מיתביני: תקנו מוזנות תחת
מעשה ידיו! אימא, תחת מותר מעשה ידיו, תא
שמעו: אם אינו נתון לה מקעה כסף לצורכיה – תא
מעשה ידיו קשה! אימא, מותר מעשה ידיו קשה.
ותא עקה דתני: מה היא עושה לו – משקל חמש
סלעים שתי ביהודה! הכי קאמר: מעשה ידיו כפיה
הוי, הילדע מותר יהיה כפיה – משקל חמש סלעים
שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל. אמר שמואל:
הלכת כרבי יוחנן הסגולה. וכו אמר שמואל הכי?
ותני: קונם שאני עושה לפיך" – אינו עירך להרפ.
רבי עקיבא אמר: יפר, שפא תעדיף עליו ותר מן
הראוי לו. רבי יוחנן בן גורי אמר: יפר, שפא יגרשה
ותתא אסורה לחורו. ואמר שמואל: הלכת כרבי
יוחנן בן גורי! פי אמר שמואל הלכת כרבי יוחנן בן
גורי – להקדיש. ולימא: הלכת כרבי יוחנן בן גורי
להקדיש, אי נמי: אין הלכת בתנא קמא, אי נמי:
הלכת כרבי עקיבא! אלא אמר רב יוסף: קונמות
קאמרת? שאני קונמות, מתוך מקדיש דבר שלא בא לעולם.
חבירו עליו – אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.
אמר ליה אבי: בשלמא אדם אוסר פירות חבירו
עליו – שכן אדם אוסר פירותיו על חבירו, יאסר
דבר שלא בא לעולם על חבירו, שכן אין אדם אוסר
פירות חבירו על חבירו? אלא אמר רב הונא כרבי
דרב הושע: באומרת "קדישו ידו לעושיהם" וידיים
איתנהו בעולם. וכי קאמרה הכי מי מקדיש? הא
משעברא ליה: דאמרה "לכי מיתקשה". וכו אמר
מירי, דאילו השתא – לא קדיש, ולקדישה קדיש?
אמר רבי אעאי: אלמא לא? אילו התאמר לחבירו
מנך תיקדש? מי לא קדישה? מתקוף לה רבי ירמיה: מי דמי? התם – כדו לקדישה,
הא – אין בידה לגרש את עצמה. הא לא דימא אלא לאומר לחבירו "שדה זו שמכרתי
לך לבשאקנתה מנך תיקדש" – דלא קדישה! מתקוף לה רב פפא: מי דמי? התם –
גופא ופירות בידא דלוקה, הכא – גופא בידה הוא! הא לא דימא אלא לאומר לחבירו
"שדה"

לְקַטְרוּגוֹ, הִיָּה בּוֹרַח לְמָקוֹם טוֹמְאָה וְכוּבֵשׁ אֶת פְּנֵי בְּמָקוֹם טוֹמְאָה, לֹא־זָכַר שְׂאֵיִן שְׂכִינָה שׁוֹרֶה בְּמָקוֹם טוֹמְאָה. הַדָּא הוּא דְכֹתִיב (ישעיה ט) **וַיֹּאמֶר ה' אֵל יִשְׂרָאֵל יֵשְׁעִיהוּ צֶא נָא לְקִרְאֵת אֶחָז וּשְׂאָר יִשׁוּב בְּנֶדָךְ אֵל קִצֵּה תַעֲלֵת הַבְּרִכָּה הַעֲלִינָה אֵל מְסִילַת שְׂדֵה כּוּבֵס.** אֵל תְּהִי קוֹרָא כּוּבֵס אֵלָּא כּוּבֵשׁ, שְׁתִּיה כּוּבֵשׁ פְּנֵי וּבּוֹרַח מִמֶּנּוּ. הֵא מִיֵּצֵד? בְּשַׁעָה שְׁתִּיה הִנְבִּיא בָּא לְקַטְרוּגוֹ הִיָּה בּוֹרַח לְמָקוֹם טוֹמְאָה וְכוּבֵשׁ אֶת פְּנֵי בְּמָקוֹם טוֹמְאָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מִפְּנֵי שְׁנַתִּימַר בְּכֵנּוּ הַבְּכוֹר. מַה טַּעְמָא? (דבריו הוי"מ ב כח) **וַיִּהְרֹג זְכָרֵי גְבוּר אֶפְרַיִם וְגו'.** רַב הוֹשַׁעִיה רַבָּה אָמַר: מִפְּנֵי שְׁתִּיה אֶבְי צְדִיק. וּמִנְשָׂא לֹא הִיָּה אֶבְי צְדִיק? מִנְשָׂא, אֶבְי צְדִיק, וּבְנֵי רִשְׁעֵי. יְהוֹקִיָּהוּ, אֶבְי רִשְׁעֵי וּבְנֵי רִשְׁעֵי. הוּא שְׁהוֹקִיָּהוּ אָמַר (ישעיה לח) **הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֵר לִי מֵר.** מֵר לִי מִלְּפָנֵי מֵאָחָז, מֵר לִי מֵאֲחֵרֵי מִזְמַנָּה. אֶחָז, אֶבְי צְדִיק וּבְנֵי צְדִיק. הַדָּא הוּא דְכֹתִיב (משלי יא) **יָד לַיֵּד לֹא יִנְקָה רַע וְרַע צְדִיקִים נִמְלֵט.** וְרַע צְדִיק נִמְלֵט אֵין כְּתִיב כֵּן, אֵלָּא וְרַע צְדִיקִים נִמְלֵט, וְרַע שְׁהוּא מוּטָל בֵּין שְׁנֵי צְדִיקִים – נִמְלֵט.

דְּבַר אַחֵר: **יָד לַיֵּד לֹא יִנְקָה רַע,** אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: זֶה שְׁהוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמְכַבֵּשׁ לִיטוֹל שְׂכָרָה מִיָּד. אָמַר רַבִּי סִימֹן: כַּאֲיֵשׁ דְּאָמַר הָא שְׁקָא וְהָא סְלֵעָא וְהָא סָאֲתָא, קוּם כּוּל. וְתַדְע לָךְ שְׁהוּא כֵּן, שְׁתִּיה אֲבוֹת הַעוֹלָם אֵילוּ בְּקִשׁוֹ לִיטוֹל שְׂכָר מִצְּדוֹת שְׁעִישׁוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, מֵאֵיכֵן הִיָּתָה הַזְכוּת קְיִימָת לְכַנְיָהֶם אַחֲרֵיהֶם!

[דף נ' ע"א]

הוּא שְׁמַשָּׂה אָמַר לְיִשְׂרָאֵל (ויקרא כז) **וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְגו'.** עַד אֵיכֵן הִיָּתָה זְכוּת אֲבוֹת קְיִימָת? רַבִּי תַנְחוּמַי אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי חֵייה, רַבָּה בַר נַחְמָן אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי בְּרַכְיָה, רַבִּי חֵלְפֵי בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַר זְבַדָּא, עַד יוֹאָהוּ (מלכים ב יג) **וַיִּחַן ה' אֶתֶם וַיַּחֲמֵם וְגו' עַד עָתָה,** עַד אוֹתוֹ הַשַּׁעָה זְכוּת אֲבוֹת קְיִימָת. שְׁמוּאֵל אָמַר: עַד הוֹשַׁע (הושע ב) **וַעֲתָה אֲגַלְּהָ אֶת נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מֵאֲהַבֶּיהָ וְאִישׁ לֹא יַעֲלִנָּה מִיָּדִי, וְאֵין אִישׁ אֵלָּא אֲבָרְהָם, כְּמָה דְתִימַר (בראשית ט) וַעֲתָה הִשָּׁב אִשְׁתְּ הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא. וְאֵין אִישׁ אֵלָּא יִצְחָק, כְּמָה דְתִימַר (שם כד) מִי הָאִישׁ הַלְזָה הַחֶלֶף בְּשָׂדֵה לְקִרְאֵתָנּוּ. וְאֵין אִישׁ אֵלָּא יַעֲקֹב, כְּמָה דְתִימַר (שם כח) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם.**

רַבִּי יְהוֹשַׁע בֶּן לׁוֹי אָמַר: עַד אֲלִיהוּ (מלכים א יח) **וַיְהִי בְּעֵלוֹת הַמִּנְחָה, וַיֵּגֶשׁ אֲלֵיהוּ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר, ה' אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם יוֹדַע כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֵין עַבְדְּךָ וְגו'.** רַבִּי יוֹדֵן אָמַר: עַד הַזְקִיָּהוּ, (ישעיה לו) **לְמַרְבֵּה הַמְּשָׁרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קִין.** אָמַר רַבִּי אֶחָז: זְכוּת אֲבוֹת לְעוֹלָם קְיִימָת (דברים ה) **כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' עַד וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ.** מִלְּפָד שְׁחַבְרִית כְּרוּתָה לְשִׁכְטִים.

רַבִּי יוֹדֵן בַר חֲנַן בְּשֵׁם רַבִּי בְּרַכְיָה: אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. בְּנֵי, אִם רְאִיתֶם זְכוּת אֲבוֹת שְׁמַטָּה, וְזְכוּת אֲמָהוֹת שְׁנַתְמוּטָּה, לְכוּ וְהִידְבְּקוּ בְּחֶסֶד. מַה טַּעְמָא? (ישעיה נד) **כִּי הֵהָרִים יְמוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תְּמוּטִינָה.** כִּי הֵהָרִים יְמוּשׁוּ, זֶה זְכוּת אֲבוֹת. וְהַגְּבְעוֹת תְּמוּטִינָה, זֶה זְכוּת אֲמָהוֹת. מִיכֵן וְאֵילָף (שם) **וְחִסְדֵי מֵאֲתָךְ לֹא יְמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תְמוּט אָמַר מִרְחַמֶּיךָ ה'.**

הַאֲפִיקוֹרוֹס. רַבִּי יוֹחֲנָן וְרַבִּי לְעֹזַר, הוּד אָמַר בְּהֵן דְּאָמַר אֲהֵן סַפְרָא. וְחֲרַנְהּ אָמַר בְּהֵן דְּאָמַר אֵילִין רַבְנִין. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי נַחֲמָן, הוּד אָמַר: לְכִיפָהּ שֶׁל אֲבָנִים, בֵּינָן שְׁנַתְרוּעָעָה אַחַת מִהֶן – נִתְרוּעְעוּ כּוֹלָן. וְחֲרַנָּא אָמַר: לְכוּתָּהּ שֶׁהוּא מְלֵא תַבְּוּ, אַף עַל גַּב דְּאֵתָּהּ מְעַבְר לִיהּ מִינְהּ אֲהֵן מוֹצָא דְבַגְנִיָּה – הוּא מְרַעְרַע בְּתַלְיָא.

רַב אָמַר: קֵרְחָ – עֲשִׂיר גְדוֹל הִיָּה, תִּיסְבְּרִין שֶׁל פְּרַעָה נִגְלָה לֹא בֵּין מְגֻדוֹל וּבֵין הַיָּם. רַב אָמַר: קֵרְחָ אֲפִיקוֹרְסֵי הִיָּה. מַה עֲשָׂה? עֲמִד וְעֲשָׂה טְלִית שֶׁכּוֹלֵן תְּכַלֵּת, אֲתָא גַּבִּי מוֹשֶׁה, אָמַר לִיהּ, מוֹשֶׁה רַבִּינוּ, טְלִית שֶׁלְפָּהּ תְּכַלֵּת מַה שֶׁתְּהֵא חֵיִיבָתָּה בְּצִיצִיתָּה? אָמַר לֹא חֵיִיבָתָּה, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כב) **גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ וְגו'.** בֵּית שֶׁהוּא מְלֵא סַפְרִים, מַהוּ שִׁיְהֵא חֵיִיב בְּמוֹזוּתָּה? אָמַר לֹא: חֵיִיב בְּמוֹזוּתָּה, דְּכַתִּיב (שם) **וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וְגו'.** אָמַר לֹא: בְּהִתְרַת בְּגָרִים מַהוּ? אָמַר לֹא טִמְא. פִּרְחָהּ בְּכוֹלוּ, אָמַר לֹא טְהוֹר. בְּאוֹתוֹ שְׁעָה אָמַר קֵרְחָ, אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֹא מוֹשֶׁה נָבִיא, וְלֹא אֲהֲרֹן בְּהֵן גְּדוֹל. בְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה אָמַר מוֹשֶׁה, רַבּוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹם, אִם נִבְרָא לְאֶרֶץ פַּה מוֹשֶׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, הָרִי מוֹטֵב. וְאִם לֹא, יִבְרָא לָהּ מְעַכְשָׁיו (כַּמְדָּבֵר טו) **וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה'.**

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ: שְׁלֹשָׁה כְּפָרוּ בְּנִבּוּאָתָן מִפְּנֵי פוֹנְרִיָּה, וְאֵלוּ הֵן, מוֹשֶׁה וְאַלְהֵינוּ וּמִיכָה. מוֹשֶׁה אָמַר (שם) **אִם כְּמוֹת כָּל אָדָם יִמְתָּן אֱלֹהֵי וְגו'.** אֲלֵיהּ אָמַר (מַלְכִים א יח) **עַנְנֵי ה' עַנְנֵי וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה, וְאִם לֹא וְאֵתָה הַסִּיבּוֹת אֵת לִבָּם אַחֲרוֹנִית.** מִיכָה אָמַר (שם כב) **אִם שׁוֹב תִּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא דִבַּר ה' בִּי.** (כַּמְדָּבֵר שם) **וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה.** רַבִּי בְּרַכְיָה בִּשְׁם רַבִּי תְּלָבוּ: אַף שְׁמוֹתֵיהֶם פִּרְחוּ: מִתּוֹךְ מִטְּמִסְתֵּיהֶם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינְיָה, אֲפִילוּ מַחַט שֶׁהִיְתָה שְׂאוּלָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל מִיָּדָם – אַף הִיא נִבְלָעָה עִמָּהּ, דְּכַתִּיב (שם) **וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה.** וּמִי נִתְפַלֵּל עֲלֵיהֶם? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר מוֹשֶׁה נִתְפַלֵּל עֲלֵיהֶם (דְּבָרִים לז) **יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יִמָּת.** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: חֲנָה נִתְפַלֵּלָה עֲלֵיהֶן. הִיא דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי: כִּף הִיְתָה עֲדָתוֹ שֶׁל קֵרְחָ שׁוֹקֵעַת וַיִּוְרְדָתָּה, עַד שֶׁעֲמָדָה חֲנָה וְנִתְפַלֵּלָה עֲלֵיהֶם וְאָמְרָה (שְׁמוּאֵל א ח) **ה' מִמִּית וּמְחַיֶּה מוֹרְדֵי שְׂאוּל וְעַל.**

רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמַר: אַף הַקּוֹרָא בְּסַפְרִים הַחַיִּצוֹנִים, כְּגוֹן סַפְרֵי בֶן סִרְיָא, וְסִפְרֵי בֶן לְעִנָּה. אֲבָל סִפְרֵי הַמִּירָם וְכָל סַפְרִים שֶׁנִּכְתְּבוּ מִיָּפֶן וְאֵילָךְ – הַקּוֹרָא בְּהֵן כְּקוֹרָא בְּאַיְגָרְתָּה. מֵאִי טַעְמָא? (קִהְלֵת יב) **וַיִּתֵּר מַחֲמָה בְּנֵי הַזֶּהָר וְגו',** לְהַגְיוֹן נִיתְנָהוּ, לִיְגִיעָה לֹא נִיתְנָהוּ. **דְּבָרֵי חַכְמִים בְּדָרְבָנוֹת.** אָמַר רַבִּי חוּנָּה: כְּדָרוֹר נְאוֹת, תַּפְּסוּן קְרִיין לְמַרְגְּלִיתָא דִּירָה. דְּכָר אַחֲרָה, **בְּדָרְבָנוֹת,** כְּפַדּוֹר חֲזָה בֵּין חֲבָנוֹת. מַה הַכְּפַדּוֹר חֲזָה מְקַלְטָת מִיָּד לִיד וְסוֹפָה לְנַחַת בְּיַד אַחֲרָה, כִּף מוֹשֶׁה קִיבַל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסַרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וַיְהוֹשֻׁעַ לְזַנְגִּים, וְזַנְגִּים לְנִבְיָאִים, וְנִבְיָאִים מְסַרְוָה לְאַנְשֵׁי כְּנָסֵת הַגְּדוֹלָה. דְּכָר אַחֲרָה **בְּדָרְבָנוֹת,** שְׁלֹשׁ שְׁמוֹת יֵשׁ לֹא, מְרַדְעָה, דְּרַבָּן, וּמְלַמֵּד. מְרַדְעָה שֶׁהוּא מוֹרָה דַּעָה בְּפָרָה. דְּרַבָּן, שֶׁהוּא מוֹשְׁרָה בִּינָה בְּפָרָה. מְלַמֵּד, שֶׁהוּא מְלַמֵּד אֵת הַפָּרָה לְחֲרוּשׁ בְּשִׁבְלֵי לִיתָן חַיִּים לְכַעֲלִיתָּה. אָמַר רַבִּי חֲמָא בַר חֲנִינְיָה, אִם לְפָרְתוֹ עוֹשָׂה אָדָם דְּרַבָּן, לִיצְרוֹ חֲרַע שֶׁהוּא מְעַבִּירוֹ מִחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא עַל אַחַת כְּפָה וְכַפָּה. (שם) **וּכְמִשְׁמֵרוֹת נְטוּעִים.** וְלָמָּה לֹא אָמַר וּכְמִסְמָרוֹת קְבוּעִים, וּכְאֵילָנוֹת נְטוּעִים? כְּתָרוּ

לָהֶם בִּירְרוּ הַכְּרֻזִל, וְשִׁיבְחוּ הַמַּטְעַע שֶׁל מְטִיל. דָּבָר אַחֵר, וּבְמִשְׁמֵרוֹת נְטוּעִים, מִה מִסְמַר הִנּוּ אֶת קוֹבְעוֹ אִף עַל פִּי שְׁאֵת הַזֹּרֵר וְנוֹמְלוֹ מִמְקוֹמוֹ, מְקוֹמוֹ נִיבָר, כִּף כָּל מִי

[דף נ' ע"ב]

שֶׁשְׁטַמוּ וְיִדְהֵם הֶרְבִּים בּוֹ יָד, אִף עַל פִּי שֶׁחֲזָרוּ וְקָרְבוּ אוֹתוֹ, סוֹפוֹ לִיטוֹל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶם.

דָּבָר אַחֵר, וּבְמִשְׁמֵרוֹת נְטוּעִים. מִשְׁמֵרוֹת כְּתוּב. מִה מִשְׁמֵרוֹת עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה, אִף הַמְסַמְרִים עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה. כְּמִה מִסְמָרִים יְהוּ בּוֹ? רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: הַמִּשְׁהָ, כְּנֶגֶד הַמִּשְׁהָ הוֹמְשִׁי תוֹרָה. רַבִּי חֲנִינְיָא אָמַר: שְׂבָעָה (דְּבָרִים ט) וּבְלִמִּידָה דְּבִאָדָה. דָּרַשׁ רַבִּי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָה: תִּשְׁעָה. רַבִּי הֵיךְ נִתְּנָן אַחַד עֶשֶׂר עַל זֶה, וְשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר עַל זֶה, מְנַיִן מִשְׁמֵרוֹת. רַבִּי יוֹסִי בֶן חֲנִינְיָה אָמַר: כִּלְכַת אֵינּוּ עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן מִסְמָרִים. רַבִּי בָּא בַר זְבָדָא בְּעָא קוּמִי רַבִּי זְעִירָא, מַהוּ לִיתָן כּוּלָן עַל גְּבִי מוֹנְעַל אַחַד? אָמַר לִיה: שָׂרִי. מַהוּ לִיתָן כּוּלָן עַל גְּבִי סַנְדָּל אַחַד? אָמַר לִיה שָׂרִי.

תְּנִי: אֵיזֵן מְגֻרְדִין סַנְדָּלִים וּמְנַעְלִים וְשָׁנִים, אֲכָל סְכִין וּמִדִּיהִין אוֹתָן. רַבִּי קְרִיסְפָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחֲנָן תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי הֵיךְ רַבָּה אָמְרִין: הִרְאִישׁוֹנִים הָיוּ אוֹמְרִים מְגֻרְדִין, שְׁנָיִם הָיוּ אוֹמְרִים אֵיזֵן מְגֻרְדִין. שְׂאֵלִין לְרַבִּי, אָמַר לֹזֵן אֵיזֵן מְגֻרְדִין. אָמַר רַבִּי זְעִירָה: הָא אוֹלָה חֲדָא מִן תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי הֵיךְ רַבָּה. אָמַר רַבִּי הֵיךְ בַר אֲשִׁי: נִהְגִּין הוֹינָא יְתִכִין קוּמִי רַב, וּמִשְׁחִין וּמִשְׁיָגִין אֲכָל לֹא מְגֻרְדִין. תְּנִי: לֹא יִלְבַּשׁ אָדָם מְנַעְלִים וּמְנַדְלִים חֲדָשִׁים, אֲלֵא אִם בֶּן הִילָף בְּהוֹן מִכְּעוֹד יוֹם. כְּמִה יְהִי בְּהִילּוֹכָא? בְּנִי בִּיתִיהָ דְּכַר קִפְרָא אָמְרִין: מִן דְּבִית רַבָּה דְּכַר קִפְרָא עַד בֵּית רַבָּה דְּרַבִּי הוֹשְׁעִיָה. צִיפּוֹרָאֵי אָמְרִין: מְכַנְשֵׁתָא דְּכַבְלָאֵי עַד דְּרַתָּה דְּרַבִּי חֲמָא בַר חֲנִינְיָה. טִיבְרָאֵי אָמְרִין, מִן סִידְרָא רַבָּה עַד חֲנֻתִיָּה דְּרַבִּי הוֹשְׁעִיָּה.

תְּנִי: לֹא יִסוּף אָדָם אֶת רִגְלוֹ וְהִיא כְּתוּף הַמְנַעֵל, וְאֵת רִגְלוֹ וְהִיא כְּתוּף הַסַּנְדָּל. אֲכָל כִּף אֶת רִגְלוֹ וְנוֹתְנָה כְּתוּף הַמְנַעֵל, אֶת רִגְלוֹ וְנוֹתְנָה לְתוּף הַסַּנְדָּל. כִּף אָדָם שָׁמֵן וּמִתְעַנֵּל עַל גְּבִי קְטִיבְלִיָּא חֲדָשָׁה וְאֵינּוּ הוֹשֵׁשׁ. לֹא יִתְנַנֵּה עַל גְּבִי טַבְלָה שֶׁל שׁוּשׁ לְהִתְעַנֵּל עֲלֶיהָ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִתִּיר.

דָּבָר אַחֵר. וּבְמִשְׁמֵרוֹת נְטוּעִים, בְּשָׁעָה שֶׁדְּבָרֵי תוֹרָה יוֹצֵאִין מִפִּי בְּעֲלִיהֶן כְּתִיקָנָן – הֵן עֲרִיבִין לְשׁוֹמְעֵיהֶן כְּמִסְמָרוֹת נְטוּעִים. וּבְשָׁעָה שֶׁהֵם יוֹצֵאִין מִמּוֹסְמָסִין – הֵם מְרִים לְשׁוֹמְעֵיהֶן כְּמִסְמָרוֹת בְּעֲלֵי אֲסוּפוֹת. אֵיזֵן אֲסוּפוֹת אֲלֵא סַנְהֶדְרִין, כְּמִה דְּתִימָר (כַּמְדָּכָר יא) אֲסַפָּה לִי שְׂבָעִים אִישׁ מִזְּמִי יִשְׂרָאֵל. דָּבָר אַחֵר. בְּעֲלֵי אֲסִיפוֹת, שְׁנֵאמָרִים בְּאֲסִיפָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אִם יֹאמֵר לִי אָדָם שִׁישׁ דְּבָרֵי הַיָּמִים כְּכַבֵּל, הֲרִי אֲנִי הוֹלֵף וּמִכִּיאוֹ מִשֵּׁם. וְעַכְשָׁיו, אִם מִתְכַּנְסִין הֵם כָּל רַבּוֹתֵינוּ אֵיזֵן וְכוּלִין הֵן לְהִכִּיאוֹ מִשֵּׁם.

נִיתְּנוּ מְרוּעָה אַחַד. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם שְׁמַעְתָּ דְּכַר מִפִּי קָטָן יִשְׂרָאֵל וְהִנְיִידָה, לֹא יְהִי בְּעִינֶיךָ כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי קָטָן אֲלֵא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי גְּדוֹל. וְלֹא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי גְּדוֹל, אֲלֵא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי חֲכָם. וְלֹא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי חֲכָם, אֲלֵא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי נְבִיא. וְלֹא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי נְבִיא, אֲלֵא כְּשׁוֹמְעוֹ מִפִּי רוּעָה. וְאֵיזֵן רוּעָה אֲלֵא מִשְׁהָ, כְּמִה דְּתִימָר (ישעיה טז) וְיִזְכֵּר יְמֵי עוֹלָם מִשְׁהָ עֲמוּ אֵיךְ הַמַּעֲלָם מִיָּם אֶת רַעְהָ

צִאנוּ אִיִּה הַשֶּׁם בְּקִרְבוֹ אֶת רוּחַ קִדְשׁוֹ. לֹא בְּשִׁמְעוֹ מִפִּי רוּעָה, אֲלֵא בְּשִׁמְעוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה, נִיתְנוּ מְרוּעָה אֶחָד, וְאִין אֶחָד אֲלֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמָה דְתִימָר (דְּבָרִים יא) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.

וְהַלְלוּשׁ עַל הַמִּכְּבָּה וְאוֹמַר (שְׁמוֹת טו) כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמְתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַבָּאָדָּה. רַב אָמַר: וּבְלִבְד בְּרוּקָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: אֲפִילוּ אָמַר (ויקרא יג) נִגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, וְרוּקָה, אִין לֹו חֶלֶק לְעֵתִיד לְבוֹא. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמַר: אַף הַהוּנָה אֶת הַשֶּׁם בְּאוֹתֵינוּ. רַבִּי מְנַא אָמַר: כְּגוֹן אֵילִין כּוֹתְאֵי דְמִשְׁתַּבְּעִין. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֶהוּא אָמַר: נִכְתַּב בִּיּוֹד ה"א, וְנִקְרָא בְּאֶלְ"ף דְל"ת.

הַלְכָה ב' מִתְנִי' שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבַּעַה הַדְּיוֹטוֹת אִין לְהֵם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים, אֶהָאב יִרְבְּעָם מִנְשָׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: מִנְשָׂה – יֵשׁ לֹו חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרֵי יוֹסִים ב לז) וַיִּתְפַּלֵּל אֱלֹוֵי וַעֲתָר לֹו וַיִּשְׁמַע תַּחֲנוּתוֹ וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ. אָמְרוּ לֹו: לְמַלְכוּתוֹ הֲשִׁיבוֹ, לֹא הֲשִׁיבוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאַרְבַּעַה הַדְּיוֹטוֹת, בְּלַעַם וְדוֹאֵג אֶהוּיִתְפַּל, וְגִיחוּי.

גְּמֵרָא וּכְלָהֵם חִידְשׁוּ עֵבִירוֹת. וְכִי מַה עָשָׂה יִרְבְּעָם? עַל שְׁעִשָׂה שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב. וְהֵלֵא כְּמָה עֲגָלִים עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי עֲגָלִים עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, [דָּף נ"א ע"א]

וְאֶחָד דִּימוּסְיָא לְכוּלָן. וְמַה טַעְמָא? (שְׁמוֹת לז) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הָרִי לְשָׁנִים עֶשְׂרֵי שְׁכַמִּים. זֶה אֶלְהוּדֵי, הָרִי דִימוּסְיָא אֶחָת לְכוּלָן. וְכִי מַה עָשָׂה אֶהָאָב? כְּתִיב (מַלְכִים א טז) וַיְהִי הַנִּגְזָל לְכַתּוּ בַחֲטָאוֹת יִרְבְּעָם בֶּן נְבֻט. וְהֵלֵא קוּלוֹתֵינוּ שֶׁל אֶהָאָב הֵם כְּהוֹמְרוֹתֵינוּ שֶׁל יִרְבְּעָם, וְלָמָּה נִמְנָה יִרְבְּעָם תַּחֲלוּקָה? שְׁהוּא הַתְּחִיל בְּקַלְקָלָה תַּחֲלוּלָה. מַה הָיָה אֶהָאָב עֵבִיד? הָוָה מְקַשֵּׁט גְּרַמְיָה בְּכָל יוֹם, וְקֹאִים לִיהַ קוּמֵי חֵיטָל אֶסְרֵטוֹ לְטִיָּה, וְהוּא אָמַר לִיהַ, כְּכַמְּה אֲנָא טַב יוֹמָא דִּינָו וְהוּא אָמַר לִיהַ בֶּן זְבוּ, וְהוּא מְפָרִישׁ טוּמֵי תִיָּה לְעַבְדָּה זָרָה. הֵדָא הִיא דְכְּתִיב (שֵׁם כא) וַעַן הִתְמַכְרָה לְעִשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'. רַבִּי לֹוי עֵבֵד דְרַשׁ הֵדִין קְרִיָּיא אֲשֵׁמָא יִרְחִין לְגַנְנָא, (שֵׁם) רַק לֹא הָיָה כְּאֶהָאָב אֲשֶׁר הִתְמַכְרַה לְעִשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'. אֲתָא לְגַבִּי בְּלִילֵיא, אָמַר לִיהַ מַה חֵטִיַת לָךְ? וְמַה סְרַחִיַת קְדָמָךְ? אֵיַת לָךְ רִישִׁיָּה דְפְסִיקָא וְלִיַת לָךְ סוּפִיָּה! (שֵׁם) אֲשֶׁר הִסְתָּה אֶתוֹ אֵיזְבָּל אֲשֵׁתוֹ! עֵבֵד דְרַשׁ לִיהַ שִׁיתָא יִרְחִין לְשַׁבְתָּ, רַק לֹא הָיָה כְּאֶהָאָב אֲשֶׁר הִסְתָּה אֶתוֹ אֵיזְבָּל אֲשֵׁתוֹ.

כְּתִיב (שֵׁם טז) בִּימֵינוּ בָּנָה חֵיטָל בֵּית הָאֱלֹוֵי אֶת יְרִיחוֹ בְּאֶבְרִים בְּכֹרוֹ יִסְדָּה וּבִשְׁגוּב צָעִירוֹ הַצִּיב דְלָתֵיָה. חֵיטָל מִן יְהוֹשֻׁפֵט יְרִיחוֹ מִבְּנִימוֹן! אֲלֵא, שְׁמַגְלָגְלִין זְכוֹת עַל יְדֵי זְבָאֵי, וְחוּבָה עַל יְדֵי חֵיבִי. וְכֵן הוּא אוֹמַר: בְּאֶבְרִים בְּכֹרוֹ יִסְדָּה וּבִשְׁגוּב צָעִירוֹ הַצִּיב דְלָתֵיָה. בְּאֶבְרִים בְּכֹרוֹ לֹא הָיָה מֵאִיִן לְלָמֵד, וּבִשְׁגוּב הָרַשַׁע הָיָה לֹו מֵאִיִן לְלָמֵד, לְפִי שְׂרָצוֹ לְרַבּוֹת אֶת כְּמוֹנָן וְשִׁלְטָה בְּהוֹן מֵאִירָה וְהוּי מִתְמוּטְטִין וְהוֹלְכִין, לְקִיָּים מַה שְׁנַאֲמַר (מַלְכִים א טז) כְּדָבָר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן.

בְּתִיב (שם ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיו הַתְּשֻׁבִי מִתְּשֻׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחָאָב, חֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי
 לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי. וְכִי מִה עֲנִינָן זֶה אֶצֶל זֶה? אֵלֶּה אָמַר
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֱלֹהֵינוּ, הַדִּין הֵיכַל גְּבָרָא רַבָּא הוּא, אֲיוּזֵל חֲמֵי לִיהּ אַפִּין. אָמַר לִיהּ: לִי נַח מִיּוֹזֵל.
 אָמַר לִיהּ לְמַה? אָמַר לִיהּ: דְּנָא מִיּוֹזֵל, וַיִּנּוֹן אֲמַרְיִן מְלוּז דְּמַכְעָסִין לָהּ, וַלִּינָה יָכוֹל מִיִּסְבּוּל. אָמַר לִיהּ:
 וַאֲיוּן אֲמַרְיִן מִיְלָה דְּמַכְעָסָה לִי, כֹּל מִה דְּאַתְּ גְּזוּר אֲנָא מְקַיִים.

אִזֵּל וַאֲשַׁכְּחִין עֲסִיקוּן בְּתוּן קָרְיָא (ירושלמי ט) וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בְּעַת הַהִיא לֵאמֹר אַרְוֹר הָאִישׁ לְפָנֵי ה'
 אֲשֶׁר יִקּוּם וּבְנֶה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בְּבָכְרוֹ וַיִּסְדָּנָה וּבַצְעִירוֹ יֹצִיב דְּלִתְיָהּ. אָמַר בְּרִיךְ
 הוּא אֱלֹהֵינוּ דְּצִדִיקָיָא דְּמַקְיִים מִיְלֵי דְּצִדִיקָא. וְהוּוּ תַפּוּן אַחָאָב. אָמַר לֹון אַחָאָב, וְכִי מִי גְדוּל מַמְיָ?
 מוֹשֶׁה אִזֵּי יְהוֹשֻׁעַ? אֲמַרְיִן לִיהּ מוֹשֶׁה. אָמַר לֹון, בְּתוֹרְתוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה בְּתִיב (דברים יא) הִשְׁמַרוּ לְכֶם פֶּן
 יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אַחֵרִים וְהַשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְמִה בְּתִיב בְּתִרְיָה וְחִרְיָה
 אַף ה' בְּכֶם וְעַצֵּר הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. וְלֹא הִינַחְתִּי עַבְדוּתָה זֶרָה בְּעוֹלָם שְׁלֹא עַבְדְתִי אוֹתָהּ,
 וְכַל טַבָּן וְנַחְמָן דְּאִית בְּעִלְמָא אֲתוּן בְּדָרִי, מִיְלֹוי דְּמוֹשָׁה לֹא קָמוּ, וּמִיְלֹוי דְּיהוֹשֻׁעַ מַמְיָ? אָמַר לִיהּ
 אֱלֹהֵינוּ: (שם) אִם בְּדָבְרִי חֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל
 וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי. בִּיּוֹן שְׁשֻׁמַע בֶּן הַתַּחֲוִיל בּוֹכָת. תְּדָא הוּא דְּכְתִיב (מלכים א כא) וַיְהִי כַשְׁמַע
 אַחָאָב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וַיִּשֶׂם שָׁק עַל בְּשָׂרוֹ וַיִּצְוֶם וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׁק וַיְהִלֵּף
 אֹט. כְּמַה נְתַעְנָה? שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת נְתַעְנָה. אִם הָיָה לְמוֹד לֹזְכַל בְּשֻׁלַשׁ אֶכַל בְּשֻׁשׁ. אִם לְמוֹד לֹזְכַל בְּשֻׁשׁ,
 אֶכַל בְּתַשְׁעֵי. וַיְהִלֵּף אֹט. מַהוּ אֹט? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר: שְׁתִּיבָה מְהֵלָּךְ וַיְהַף.

בְּתִיב (מלכים א כא) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל אֱלֹהֵיו הַתְּשֻׁבִי לֵאמֹר הֲרֵאִיתְּ כִּי נִכְנַע אַחָאָב מִלְּפָנָי. אָמַר
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֱלֹהֵינוּ, רַאָה מְנַה טוֹבָה שְׁנַתְתִּי בְּעוֹלָמֵי. אֲדָם הוֹטֵא לְפָנֵי כְּמַה, וְעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה,
 וַאֲנִי מְקַבְּלוֹ. תְּדָא הוּא דְּכְתִיב: הֲרֵאִיתְּ כִּי נִכְנַע אַחָאָב מִלְּפָנָי. חֲמִית אַחָאָב עַבְד תְּשׁוּבָה. יַעֲזֵן
 כִּי נִכְנַע אַחָאָב מִפָּנָי, לֹא אָבִיא הֲרַעָה בְּיָמָיו בְּיָמָיו בְּנוֹ אָבִיא הֲרַעָה עַל בֵּיתוֹ.

וְכִי מִה עָשָׂה אַחֻז? עַל יְדֵי שְׁבִנָה כְּפֵא בְּעוֹרָה. תְּדָא הוּא דְּכְתִיב, וְאֵת אוֹלָם כְּפֵא אֲשֶׁר בְּנוֹ בְּבֵית
 וְגו'. רַבִּי הוֹנֵיָה בְּשֵׁם רַבִּי לְעוֹזֵר, לְמַה נְקָרָא שְׁמוֹ אַחֻז? שְׁאֲחֻז בְּכַתִּי בְּנִיסוּת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת. לְמַה
 הָיָה אַחֻז דּוּמָה? לְמַלְךָ שְׁתִּיב לֹו בֶּן וּמְסָרוֹ לְפִידְגוּגוֹ וְהָיָה מְבַקֵּשׁ לְהוֹרְגוֹ. אָמַר אִם אֲנִי הוֹרְגוֹ, תְּרִי
 אֲנִי מִיְתַחֲיִיב מִיְתָה. אֵלֶּה תְּרִי אֲנִי מוֹשֶׁף אֶת מְנִיקְתָּו מִפָּנָיו וּמַעֲצָמוֹ הוּא מֵת. כִּד אָמַר אַחֻז, אִם
 אִין גְּדִיִים אִין תְּיִישִׁים, אִם אִין תְּיִישִׁים אִין צֹאן, אִם אִין צֹאן אִין רוּעָה. אִם אִין רוּעָה אִין עוֹלָם.
 אִם אִין עוֹלָם כְּכִיכּוֹל. כִּד הָיָה אַחֻז סְבוּר בְּדַעְתּוֹ לֹומֵר. אִם אִין קַטְנִים אִין גְּדוֹלִים. אִם אִין גְּדוֹלִים
 אִין חֲכָמִים. אִם אִין חֲכָמִים אִין נְבִיאִים. אִם אִין נְבִיאִים אִין רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ. אִם אִין רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ אִין
 בְּתִי בְּנִיסוּת וּבְתִי מְדַרְשׁוֹת, כְּכִיכּוֹל אִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְה שְׁכִינְתּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבְיָי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא מִיְיְתִיב לָהּ מִן תְּדָא: (ישעיה ח) וְחַכְמֵינִי לָהּ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית
 יַעֲקֹב וְקוּיָתִי לוֹ. אִין לָהּ שְׁעָה קָשָׁה בְּעוֹלָם מֵאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁאֲמַר לֹו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמוֹשֶׁה (דברים
 8) וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנָי בְּיוֹם הַהוּא. מֵאוֹתָהּ הַשְׁעָה וְקוּיָתִי לוֹ שְׁאֲמַר לוֹ בְּסִינַי (שם) כִּי לֹא

תִּשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ. וְזוּמָה אֶת מוֹעִילָא? (ישעיה ח) הִנֵּה אֲנִכִּי וְהַלְדִּים אֲשֶׁר נָתַן לִי ה'. וְכִי יִלְדוּ הֵיךְ וְהֵלֵא תִלְמִידָיו הֵיךְ? אֵלֵא מִלְמַד שֶׁהָיוּ חֲבִיבִין עָלָיו וְהָיָה קוֹרָא אוֹתָם בְּנֵי.

וְכִי מַה עָשָׂה מִנְשֵׂא? בְּתִיב (ישעיה לח) בְּיָמִים הָהֵם חָלָה חֲזָקִיהוּ לְמוֹת וְגו' עַד כִּי מָת אֲתָה וְלֹא תִחְיֶה. כִּי מָת אֲתָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה לְעֵתִיד לְבוֹא. אָמַר לִיה: וְלָמָּה? אָמַר לִיה: דְּלֹא בְּעֵית מִיקָמָה לָךְ בְּנִין. אָמַר לִיה: לָמָּה לֹא בְּעֵית מִיקָמָה לָךְ בְּנִין? אָמַר לִיה, חֲמִית דְּאָנָּא מִיקָם בַּר רְשִׁיעַ, בְּנִין בְּזֵל לֹא בְּעֵית מִיקָמָה בְּנִין. אָמַר לִיה סָב בְּרַתִּי דִּילְמָא מִינֵי וּמִינָךְ הֵיא מִיקָם בַּר נֶשׁ טָב, אִף עַל גַּב לֹא קָם אֵלֵא בַּר נֶשׁ בִּישׁ הֲדָא דְבְּתִיב (ישעיה לב) וְכֹלֵי בְּלִיו רַעִים. אָמַר לִיה

[דף נ"א ע"ב]

לֹא לָךְ אָנָּא שְׂמַע, אִינִי קוֹפִין אֵלֵא לָמָּה שְׂאָמַר לִי וְקִינִי. שְׂאָמַר לִי, אִם רְאִיתָ חֲלוּמוֹת קָשִׁים אוֹ חֲזוֹנוֹת קָשִׁים, קְפוּץ לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאֵת נִיצוּל. וְאֵלֵךְ הוּן, לְתַפְלָה וְלְצַדִּיקָה וְלְתִשְׁבּוּבָה. וְשִׁלְשַׁתָּן בְּפִסּוּק אֶחָד (דְּבָרֵי חִימִים ב ד) וְיִבְנְעוּ עִמִּי אֲשֶׁר נִקְרָא שְׂמִי עֲלֵיהֶם. וְיִתְפַּלְלוּ זֶה תְּפִילָה, וְיִבְקְשׁוּ פָנָי זֶה צַדִּיקָה, כְּמַה דְּתִימַר, אִנִּי בְּצַדִּיק אֲחֻזָּה פְּנִיךָ אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תִּמְנוּתָךְ. וְיִשְׁבוּ מִדְּרָכֵיהֶם הָרַעִים זֶה תִּשְׁבּוּבָה. אִם עָשׂוּ בֵּן, מַה בְּתִיב תַּמּוֹן וְאִנִּי אֲשַׁמְעֵם מִן הַשָּׁמַיִם וְאֶסְלַח לְחַטָּאתָם וְאֶרְפָּא אֶת אֶרְצָם. מִיָּד וְיִסַּב דְּבְּתִיב (ישעיה לח) וְיִסַּב חֲזָקִיהוּ פְּנִיךָ אֶל הַקִּיר וְיִתְפַּלְל אֶל ה'. לֹאִי זֶה קִיר נְשָׂא עֵינָיו? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: לְקִירָה שֶׁל רַחֲבִי נְשָׂא עֵינָיו, (יהושע ב) כִּי בֵּיתָהּ בְּקִיר הַחוּמָה וּבַחוּמָה הִיא יוֹשְׁבֶתָהּ. אָמַר לְפָנָיו, רַבּוֹן כֹּל הָעוֹלָמִים, רַחֲבִי, שְׁתֵּי נַפְשוֹת הַצִּיִּילָה לָךְ, רְאָה כְּפֹה נַפְשוֹת הַצִּיִּילָה לְה'. הֲדָא הוּא דְּבְּתִיב (שם) וְיִבְאוּ הַנְּעָרִים הַמְּרֻגְלִים וְיִצְיִאוּ אֶת רַחֲבִי וְאֶת אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ וְאֶת אַחִיהָ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהּ וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחְתֶּיהָ הוֹצִיאוּ וְיִנְיָחוּם מַחוּץ לְמַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל. תְּנִי רַבִּי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחִי, אֲפִילוּ הֵיךְ בְּמִשְׁפַּחְתֶּיהָ מֵאֲתִים אֲנָשִׁים, וְהִלְכוּ וְנִדְבְּקוּ בְּמֵאֲתִים מִשְׁפַּחֹת – כּוֹלָן הָיוּ נִיצְלוּן בְּזִכְרוֹתָהּ. אֲבוֹתֵי שְׁקָרְבוּ לָךְ כֹּל הַנְּגָרִים הַלְלוּ – עַל אַחַת כְּפֹה וְכְפֹה שְׁתַּתָּן לִי אֶת נַפְשִׁי!

רַבִּי שְׂמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר: נְשָׂא אֶת עֵינָיו בְּקִירָה שֶׁל שׁוֹנְמִית (מלכים ב ד) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קַטְנָה וְנָשִׁים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשִׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה. אָמַר לְפָנָיו, רַבּוֹן כֹּל הָעוֹלָמִים, שׁוֹנְמִית, קִיר אֶחָד עָשְׂתָה לְאַלְיֵשֶׁעַ וְהִחְיִיתָהּ אֶת בְּנָהּ. אֲבוֹתֵי שְׁעָשׂוּ לָךְ אֶת הַשְּׁבַח הַזֶּה עַל אַחַת כְּפֹה וְכְפֹה שְׁתַּתָּן לִי אֶת נַפְשִׁי.

רַבִּי חִינְנָא בַּר פֶּפְאָה אָמַר: נָתַן עֵינָיו בְּקִירוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, (יהוֹקָא סב) בְּתַתָּם סַפְסָם אֶת סַפֵּי וּמוֹזוֹתָן אֲצֵל מוֹזוֹתֵי וְהַקִּיר בִּינֵי וּבִינֵיהֶם, בְּנֵי אֲדָם גְּדוֹלִים הָיוּ וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לְעֵלּוֹת וְלִהְתַּפְּלֵל כְּכֹל שְׁעָה, וְהָיוּ מִתְפַּלְלִין בְּתוֹךְ בְּתִיבָהֶם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעְלָה עֲלֵיהֶן כְּאִילוּ נִתְפַּלְלוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבוֹתֵי שְׁעָשׂוּ לָךְ אֶת כָּל הַשְּׁבַח הַזֶּה עַל אַחַת כְּפֹה וְכְפֹה שְׁתַּתָּן לִי אֶת נַפְשִׁי. וְרַבְּנִין אָמְרוּ: נָתַן עֵינָיו בְּקִירוֹת לְבוֹ. שְׂאָמַר (רמיה ד) מַעִי מַעִי אוֹחִילָה קִירוֹת לְבִי הֲמָה לִי לְבִי לֹא אֶחְרַשׁ. אָמַר לְפָנָיו, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים חִיזְרַתִּי עַל מֵאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שְׁנַתַּתָּה בִּי, וְלֹא מִצְאֵתִי שְׁהַכְעַסְתִּי אוֹתָךְ בְּאֶחָד מֵהֶן. עַל אַחַת כְּפֹה וְכְפֹה תִינַתָּן לִי נַפְשִׁי.

כְּתִיב (ישעיהו לח) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא לֵאמֹר הַלּוֹךְ וְאִמְרַתְּ אֶל חֲזַקְיָהוּ נֶגֶד עַמִּי כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִיךָ שְׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ רְאִיתִי אֶת דְּמַעְתְּךָ הִנְנִי יוֹסֵף עַל יְמֶיךָ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אָמַר לִיהוּ כְּדוֹן אֲמֵרִית לִיהוּ כְּכִין, וְכְדוֹן אָנָּה מִימֵר לִיהוּ כְּכִין, אָמַר לִיהוּ כְּכִרָּא רַבָּה הוּא וְלִית הוּא מְהִימְנַתִּי, אָמַר לִיהוּ: עֵינָיון סְגִין הוּא, וְהוּא מְהִימֵן לָךְ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא עֲדִיין לֹא יֵצֵאת הַכְּרָה בְּעִיר. (שם) וַיְהִי יִשְׁעִיהוּ לֹא יֵצֵא חֲצֵר הַתִּיכְנָה. הָעִיר כְּתִיב.

כַּד דָּקַם מְנַשֶּׁה הָוָה פְּרִי חוֹרֵי יִשְׁעִיהוּ, בְּעֵי מִימְקַלְיָנִיהוּ וְהוּא עֵרַק מִן קְדֻמוֹי, עֵרַק לֶאֱרֹזָא וּבְלַעֲיָה אֶרְזָא, חֶסֶר צִיצִיתָהּ דְגוֹלְתִיָּהּ, אֶתוֹן וְאֶמְרִין קְדֻמוֹי, אָמַר לִוִן, אָלוֹן וְנֶמְרוֹן אֶרְזָא, וְנֶמְרוֹן לֶאֱרֹזָא, וְאִיתְחַמֵּי דְמָא נֶגֶד. (מלכים ב כד) וְלֹא אָבָה ה' לְסַלַחַת. מִיפְּן שְׂאִין לֹא חֵלַק לְעֵתִיד לְבוֹא. וְהָא כְּתִיב (שם) מְלֶבֶד חֲטָאוֹת מְנַשֶּׁה בֶן חֲזַקְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה! נִימַר עַד דְּלֹא יַחֲזוֹר בֵּיהוּ. עַל כָּל הַכְּעָסָה אֲשֶׁר הַכְּעִיסוּ מְנַשֶּׁה! נִימַר עַד שְׂלֵא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. וְהָא כְּתִיב (דברי הימים ב ג) כִּי הוּא אָמוֹן הַרְבֵּה אֲשַׁמְהוּ! לֹא הוֹסִיף, אֲלֵא חִידְשׁוּ. וְהַכְּתִיב (מלכים ב כא) וְגַם דָּם נָקִי שִׁפָּךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר מָלַא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לְפֶה, וְכִי אִיפְשֶׁר לְכַשֵּׁר וְדָם לְמִלְאוֹת אֶת יְרוּשָׁלַם דָּם נָקִי פֶה לְפֶה? אֲלֵא שְׁהַרְג אֶת יִשְׁעִיהוּ שְׁהִיָּה שְׁקוּל כְּמַשָּׂה, דְּכְתִיב בֵּיהוּ (במדבר יב) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ.

כְּתִיב (דברי הימים ב ג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מְנַשֶּׁה וְאֵל עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ וַיְבֵא עֲלֵיהֶם אֶת שְׂרֵי הַצְּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ וַיִּלְבְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה בַּחֲחִים. מַהוּ בַּחֲחִים? בְּכִירוֹ מְנִיקְיָא. אָמַר רַבִּי לְוִי: מוֹלָא שֶׁל נְחוּשֶׁת עָשׂוּ לוֹ, וְנִתְּנָו אוֹתוֹ בְּתוֹכָהּ, וְהָיוּ מְסִימִין תַּחְתָּיו. בֵּין שְׂרָאָה שְׁצַרְתּוֹ צָרָה, לֹא הֵנִיחַ עֲבוּדָה זָרָה כְּעוֹלָם שְׂלֵא הַזְּבִירָה, בֵּין שְׂלֵא הוֹעִיל לֹא כְּלוּם, אָמַר זְכוּר אֲנִי שְׁהִיָּה אָבִי מְקַרָּא אוֹתִי אֶת הַפְּסוּק הָיָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת (דברים ה) בְּצַר לָךְ וּמְצֹאוֹךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלֵךְ כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יִשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם. הָרִי אֲנִי קוֹרָא אוֹתוֹ. אִם עוֹנָה אוֹתִי מוֹטֵב, וְאִם לֹא, הָא כָּל אִפְיָא שׁוֹי, וְהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת מְסַתְּמִין אֶת הַחֲלוּנוֹת שְׂלֵא תַעֲלֶה תְּפִילְתּוֹ שֶׁל מְנַשֶּׁה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת אוֹמְרִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אָדָם שְׁעֵכֶד עֲבוּדָה זָרָה וְהַעֲמִיד צֵלָם בְּהִיכַל, אַתְּהָ מְקַבְּלוּ בְּתִשׁוּבָה?

אָמַר לְהוּ: אִם אִינִי מְקַבְּלוּ בְּתִשׁוּבָת, הָרִי אֲנִי נוֹעֵל אֶת הַדְּלֶת בְּפָנֵי כָּל בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה! מַה עָשָׂה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? חֲתוּר לֹא חֲתִירָה מִתַּחַת כְּפֹא תְּכַבּוּד שְׁלוֹ וְשָׁמַע תַּחֲיָנָתוֹ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב (דברי הימים ג) וַיִּתְּפַלֵּל אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע תַּחֲנוּנָתוֹ וַיִּשְׁבַּח. אָמַר רַבִּי לְעוֹר בִּי רַבִּי שְׁמֻעוֹן: בְּעַרְכֵּיִיא צְוּחִין לְחַתְרָתָה עֲתָרְתָהּ. וַיִּשְׁבַּח יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ. בְּמַה הַשִּׁיבֵנו? שְׁמוּאֵל פֵּר בּוֹנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: בְּרוּחַ הַשִּׁיבֵנו, כְּמַה דְּתִימַר מוֹשִׁיב הַרוּחַ. (שם) וַיַּדַּע מְנַשֶּׁה כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר מְנַשֶּׁה, אֵית דִּין וְאֵית דִּין!

וְכִי מַה עָשָׂה בְּלָעַם הַרְשָׁע? עַל יְדֵי שְׁנַתֵּן עֲצָה לְבָלֵק בֶּן צְפּוֹר לְחַפֵּיל אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶרֶב, אָמַר לוֹ: אֲלוֹתָ שֶׁל אוֹמָה הוּוּ הוּא שׁוֹנָא אֶת זְנוּת. אֲלֵא הַעֲמִידוּ בְּנֹתֵיכֶם בְּזִמְחָה וְאַתֶּם שׁוֹלְטִין בְּהוּ. אָמַר לִיהוּ:

[דף נ"ב ע"א]

ומישמע לי אינון? אמר ליה: אקים בנתך קומאי, וינון חמיין ושמיין לך. תדא דכתיב (במדבר כה) ראש
 אמות בית אב במדין הוא. מה עשו? בנו להן קנקלין מבית הישימוין עד הר השלג והושיבו שם
 נשים מוכרת מיני כספיון, הושיבו את הזקנה מבהוין ואת הנערה מופנים, והיו ישראל אוכלין
 ושותין, והיה אחד מהן יוצא למייל פשוך ולוקח לו חפץ מן התנווני, והיתה הזקנה מוכרת לו את
 החפץ בשיווי, והנערה אומרת לו בא וטול לך בפחות. בן ביום הראשון וכן ביום השני וכן ביום
 השלישי. והיתה אומרת לו מיכן והילך אתה ככן בית היכנס ובור לך. וכיון שהיה נכנס, היה שם
 צרצור מלא יין מן היין העמוני שהוא קשה והוא מפתה את הגוף לזנות, והיה ריחו מפעפע, ועדיין
 לא נאסר יין נסך של נכרים על ישראל. והיתה אומרת לו רצונך לשתות פוס יין והוא אומר
 לה הין, והיא נותנת לו והוא שותה. וכיון שהיה שותה היה היין בוער בו בכריסה של חכינה והוא
 אומר לה הישמעו לי, והוא אומרת לו רצונך שאשמע לך והוא אומר הין. מיד היתה מוציאה לו
 טפוס של פעור מתוך חוקה שלה והיתה אומרת לו השתחוה לזה ואני נשמעת לך. והוא אומר לה
 וכי לעבודה זרה אני משתחוה? והיתה אומרת לו אין את משתחוה אלא במגלה עצמך לו, זו היא
 שאמרו חכמים הפוער עצמו לבעל פעור – זו היא עבודתו, והזרק אכן למרקולים – זו היא עבודתו.
 והיה שם צרצור מלא יין מן היין העמוני שהוא קשה שהוא מפתה את הגוף לזנות והיה ריחו
 מפעפע ועדיין לא נאסר יין נסך על ישראל. והיתה אומר לו רצונך לשתות פוס יין והוא אומר הין
 והיא נותנת לו והוא שותה, וכיון שהיה שותה היה היין בוער בו בכריסה של עכנא והוא אומר
 לה הישמעו לי, והיתה אומרת לו הינור מתורת משה ואני נשמעת לך. תדא הוא דכתיב (חושע ט)
 הקה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבם. עד שנעשו שקוצים לאביהם
 שבשמים. אמר רבי לעזר מה המסמר הזה אי אפשר לו לפרוש מן הדלת בלא געין, כך אי אפשר
 לפרוש מן הפעור בלא נפשות.

מעשה בסוכתה מאולם שהשכיר חמורו לגויה אחת להשתחוות לפעור. פיון שהגיעו לביתו של
 פעור אמרה לו המתן לי כאן עד שאיכנס ואשתחוה לפעור. פיון שיצאת אמר לה המתני לי כאן
 עד שאיכנס ואעשה פמות שעשית. מה עשה? נכנס ועשה את צרכיו וקינח עצמו בהוממו של
 פעור והיו הפל מקלסין לפניו ואומרים לא עשה אדם בשם שעשה זה.

מעשה במנחם איש גופתה ארית, שהיה מגלגל בחכיות ובא אליו שרו של פעור בלילה, מה עשה
 נטל את השפוד ועמד עליו וברה מפנו. בא אליו בלילה השני אמר לו, מנחם, מה אתה מקלליני?
 נתיירא מפנו ואמר לו, עוד איני מקללך. מעשה בשלמון אחד שבא ממדינת הים להשתחוות
 לפעור. אמר להן, הביאו לי פר אחד איל אחד כבש אחד להשתחוות לפעור. אמרו לו אין אתה
 זקוק לכל אלו, אין את אלא במגלה עצמך לו. מה עשה? גירה בהם סיגורים והיו מפין אותן
 ומפצעין את מוחותם בגיזרין ואומר להן אוי לכם ולטעותכם. כתיב (במדבר כה) ויחר אף ה' בישראל
 ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. אמר לו הושב את
 ראשיהם דיינים עליהם ויהיו הורגים בהטאים נגד השמש. תדא הוא דכתיב (שם) ויאמר משה אל

שִׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֵגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר. כַּמָּה הֵם שׁוֹפְטֵי יִשְׂרָאֵל? שְׁבַע רִיבּוּא וּשְׁמוֹנֵת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת. שְׁרֵי אֲלָפִים – שֵׁשׁ מֵאוֹת. שְׁרֵי מֵאוֹת – שְׁשֵׁת אֲלָפִים. שְׁרֵי חֲמִשִּׁים – שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֶלֶף. שְׁרֵי עֶשְׂרֹת – שְׁשִׁים אֶלֶף. נִמְצְאוּ שׁוֹפְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבַע רִיבּוּא וּשְׁמוֹנֵת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת. אָמַר לֹאן כָּל חַד מִיִּנְכּוֹן יִקְטוּל תִּרְיִי נִמְצְאוּ הֲרוֹגֵין חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה רִבּוּא וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאוֹתֵים.

(במדבר שם) **וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל אַחִיו אֶת הַמְדִינִית לְעִינֵי מֹשֶׁה.** מַהוּ לְעִינֵי מֹשֶׁה? בְּאֵינֶשׁ דְּמַר הָא גוּ עֵינֵהּ, מֹשֶׁה, אָמַר לֹאן אֵין צִיפּוּרָה מְדִינִית? וְאֵין מְלַפִּיָּה סְדוּקוֹת? זוּ מְהוּרָה, וְזוּ מִמְאָה? וְהִיָּה שָׁם פִּינְחָם. אָמַר, אֵין כָּאן אָדָם שְׁיִהְרַנְגוּ, וַיִּהְרַג עַל יְדִיו. אֵיכּוֹן הֵם הָאֲרִיּוֹת? גּוֹר אֲרִיָּה יְהוּדָה, דִּן גּוֹר אֲרִיָּה, בְּנִימִין זָאב וַיִּרְאֵה! כִּיּוֹן שְׂרָאָה פִּינְחָם שְׂאֵין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה כְּלוּם, מִיַּד עָמֵד פִּינְחָם מִתּוֹךְ סַנְהֵדְרִין שְׁלוֹ, וְלָקַח אֶת הַרּוּמָה בְּיָדוֹ וְנָתַן אֶת הַכְּרֹזֶל תַּחַת פְּסִיקִיָּא שְׁלוֹ. הִתְחִיל מִסְתַּמְּד עַל עֵץ שְׁלֹה עַד שֶׁהִגִּיעַ לַפְתָּחוֹ.

כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לַפְתָּחוֹ, אָמַר לוֹ מַאֲיֵן וְלֵאֲיֵן פִּינְחָם? אָמַר לָהֶן אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי שֶׁשְׁכַּמּוֹ שֶׁל לְוִי אֶצֶל שְׁכַמּוֹ שֶׁל שְׁמֵעוֹן בְּכָל מְקוֹם? אָמְרוּ, הִנִּיחוּ לוֹ שְׁמָא הִתִּירוּ פְּרוּשִׁים אֶת הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנַס עוֹשֶׂה לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂשֶׁה נִיסִים. הֲנֵם הִרְאִישׁוּן, דְּרַבֵּן לְפָרוּשׁ זֶה מוֹהַ, וְהַדְּבִיקוֹן הַמְּלַאָּה זֶה לְזוֹה. הֲנֵם הִשְׁנִי, כִּיּוֹן אֶת הַרּוּמָה כְּנֶגֶד הַקִּיבָּה שְׁלֹה כְּדִי שְׁתֵּהא זְכָרוֹתוֹ נְרָאִית מִתּוֹךְ קִיבָּה שְׁלֹה מִפְּנֵי הַנּוֹקְרֵנִין שְׁלֹא יְהוּ אוֹמְרִין אַף הוּא בֵּין כְּתִיפָיו נִכְנַס עִמָּהוֹן וְעוֹשֶׂה אֶת צְרָכָיו. הֲנֵם הַשְּׁלִישִׁי, כְּתָם הַמְּלַאָּה אֶת פִּיָּהוֹן וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לְצוּחַ. הֲנֵם הַרְבִּיעִי, לֹא נִשְׁמָטוּ מִן הַצִּיּוֹן אֲלֵא עָמְדוּ בְּמִקְוָם. הֲנֵם הַחֲמִישִׁי, הַגְּבִיָּה לוֹ הַמְּלַאָּה אֶת הַשְּׁקוֹף כְּדִי שְׁיִצְאוּ שְׁנֵיהוֹן בֵּין כְּתִיפָיו. הֲנֵם הַשְּׁשִׁי, כִּיּוֹן שְׁיִצְאָה וְרָאָה אֶת הַנֶּגֶף שֶׁהוּא מִתְּחַל בְּעָם, מַה עוֹשֶׂה הַשְּׁלִיכֵן לְאַרְצוֹ וְעָמֵד וְנִתְפַּלֵּל. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים ק) **וַיַּעֲמֹד פִּינְחָם וַיַּפְּלֵל וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה.**

כְּשָׁבְאוּ יִשְׂרָאֵל לְנִקּוֹם נִקְמַת מְדוּן מְצָאוּ שָׁם בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר. וְכִי מַח בָּא לְעֵשׂוֹת? בָּא לְיִטוּל שְׂכָר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף שְׁמֹתוֹ מִיִּשְׂרָאֵל עַל יְדוֹ בְּשִׁיטִים. אָמַר לִיה פִּינְחָם, לֹא דְכָרִייד עֲבַדְתָּ, וְלֹא דְבָלַק עֲבַדְתָּ. לֹא דְכָרִייד עֲבַדְתָּ, דְּמַר לָהּ לֹא תִיּוּל עִם שְׁלוּחֵי בְּלָק, וְאַזְלִתְ. וְלֹא דְבָלַק עֲבַדְתָּ, דְּאָמַר לָהּ אִיזִיל לֵיטִי יִשְׂרָאֵל, וּבְרַכְתֵּנּוּן, אַף אֲנִי אֵינִי מִקְפַחְךָ שְׂכָרְךָ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (יהושע יב) **וְאֵת בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֶם הֲרֵגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל חֲלָלֵיהֶם.** מַהוּ עַל חֲלָלֵיהֶם? שְׁתֵּיהּ שְׁקוּל כְּנֶגֶד כָּל חֲלָלֵיהֶם. דְּכָר אַחַר עַל חֲלָלֵיהֶם, מַה חֲלָלֵיהֶם אֵין בְּהוֹן מִמֶּשׁ אַף הוּא אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ. דְּכָר אַחַר עַל חֲלָלֵיהֶם שְׁתֵּיהּ צַף כְּנֶגֶד כָּל חֲלָלֵיהֶם וְהִיָּה פִּינְחָם מְרָאָה לוֹ אֶת הַצִּיּוֹן וְהוּא שׁוֹמֵעַ וַיִּוְרַד. דְּכָר אַחַר עַל חֲלָלֵיהֶם, אֲלֵא מִלְּמֹד שְׁנַתְּנּוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂכָרוֹ מִשְׁלָם וְלֹא קִיפְּהוּהוּ.

דוּאָג, אָדָם גְּדוֹל בְּתוֹרָה הָיָה. בָּאוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׂאֵלוּ אֶת דּוּד, לָהֶם הַפְּנִים מַהוּ שְׁיַדְחָה אֶת הַשְּׁבֶתָּה? אָמַר לָהֶם, מִידוּרָו דוֹחָה אֶת הַשְּׁבֶתָּה, לֹא לִישְׁתּוֹ וְלֹא עֲרִיכְתּוֹ דוֹחִין אֶת הַשְּׁבֶתָּה. וְהִיָּה שָׁם דוּאָג וְאָמַר מִי הוּא זֶה שְׁבָא לְהוֹרוֹת לְפָנָי? אָמְרוּ לוֹ, דּוּד בֶּן יִשִׁי הוּא. מִיַּד חֲלָף וְנָתַן עֲצָה לְשֹׂאֵל מִלָּהּ יִשְׂרָאֵל לְחִמִּית אֶת נוֹב עִיר הַכְּתָנִים. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (שמואל א כב) **וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְרָעִים הַנִּצְבִּים עָלָיו סִבּוּ וְהִמִּיתוּ כְּהִנֵּה ה' כִּי גַם יָדָם עִם דּוּד וְגו' עַד**

[דף נ"ב ע"ב]

ולא גלו את אֲנֵינוּ מִי הָיוּ אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, אֲבָנָר וְעַמְשָׂא הָיוּ. אָמְרוּ לִיהוּ כְּלוּם אֵית לָךְ עֲלֵינוּ אֵלָא תְדִין וְזַנְרָא וְהָדִין בְּלִנְיָרִין, הָא טְרִיפִין לָךְ, (ע"ב) וְלֹא אָבוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ לְשַׁלַּח אֶת יָדָם בְּכַהְנֵי ה'. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוּוּיַג. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר פְּוִי, לְדוּוּיַג פְּתִיב. אָמַר לֹו נִתְפַּשְׁתָּהּ בְּדָג, אִתְּהָ עֲבַדְתָּה רַבְתָּה סַב אִתְּהָ וּפְגַע בְּכַהְנֵי ה' (ע"ב) וַיִּסַּב דוּאֵג הָאֲדַמִּי וַיִּפְגַּע בְּכַהְנֵים וְגו'. לֹא כֵן תַּנִּי רַבִּי הֵיחָד, אִין מִמְנִין שְׁנֵי כְּהָנִים גְּדוּלִים כְּאַחַת, אֵלָא מִלְּמַד שְׁהָיוּ בּוֹלָם רְאוּיִין לְהֵיוֹת כְּהָנִים גְּדוּלִים. מִיַּצֵּד נִתְרַחֵק? רַבִּי הַנִּינְה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, חַד אָמַר: אֵשׁ יִצְאָה מִבֵּית קֹדְשֵׁי הַקְּדוּשִׁים וְלִקְהָטָה סְכִיבוֹתֵינוּ. וְתַרְנַה אָמַר: תַּלְמִידִים וְוֹתִיקִים נְזַדְוּוּגוּ לֹו וְהָיוּ לְמִידִים וְהוּא שְׂכָה, לְקַיִם מַה שְׁנֶאֱמַר (וי"ב ט) חֵיל בָּלַע וּקְאָנוּ מִבְּטָנוּ יִרְשָׁנוּ אַל.

אֲהִיתוּפְל אַדָּם גִּבּוּר בַּתּוֹרָה הֵיחָד. כְּתִיב (שְׁמוּאֵל כ"ו) וַיִּסַּף עוֹד דּוּד אֶת כָּל בַּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי. רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַר כְּהֵנָא: תְּשֻׁעִים אֶלְפֵי וְקִינִים מִינָה דּוּד בְּיוֹם אֶחָד, וְלֹא מִינָה אֲהִיתוּפְל עַמְהָן. הֲדָא הִיא דְכְּתִיב (ע"ב) וַיִּסַּף עוֹד דּוּד אֶת כָּל בַּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי, וַיִּסַּף תַּלְתֵינוּ, עוֹד תַּלְתֵינוּ, וּפְשׁוּמִיָּה דְקַרְיָה תַּלְתֵינוּ תַּלְתֵינוּ.

אֶת מוֹצָא, בְּשַׁעָה שְׁבָא דּוּד לְשֵׁאת אֶת אַרְזֵן בְּרִית ה' לֹא נִשְׂאוּ בַתּוֹרָה (ע"ב) וַיִּרְכְּבוּ אֶת אַרְזֵן בְּרִית הָאֱלֹהִים עַל עֲגֻלָּה חֲדָשָׁה וְגו' וְהוּוּ אַרְזָא טַעוּן כְּהֵנָא לְרוּמָא וְטָרוּף לֹון לְאַרְעָא טַעוּן כְּהֵנָא לְרוּמָא וְטָרוּף לֹון לְאַרְעָא, שְׁלַח דּוּד וְאִיִּיתִי לְאַחִיתוּפְל. אָמַר לִיהוּ לִית אֶת אָמַר לִי מַה לְדִין אַרְזָא דִּו טַעוּן כְּהֵנָא לְרוּמָא טָרוּף לֹון לְאַרְעָא, טַעוּן כְּהֵנָא לְרוּמָא וְטָרוּף לֹון לְאַרְעָא. אָמַר לִיהוּ שְׁלַח שְׂאוּל לְאִילֵין הַכִּמְיִיא דְמְנִיתָא. אָמַר דּוּד: מֵאן דִּידַע לְמִיקְמַתָּה וְלֹא מְקִימָה יְהָא סִפִּיָּה מִתְחַנְקָה. אָמַר דְּבַח קוּמוּי וְהוּא קֵאִים, הֲדָא הִיא דְכְּתִיב (ע"ב) וַיְהִי כִּי צַעְדוּ נְשָׂאֵי אַרְזֵן ה' שִׁשָּׁה צַעְדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא. רַבִּי הַנִּינְה וְרַבִּי מְנָא, חַד אָמַר עַל כָּל צַעֲדָה וְצַעֲדָה שׁוֹר וּמְרִיא, וּבְסוּף שְׂבַעָה פְּרִים וְשְׂבַעָה אֵלִים. וְתַרְנַה אָמַר, עַל כָּל צַעֲדָה וְצַעֲדָה שְׂבַעָה פְּרִים וְשְׂבַעָה אֵלִים, וּבְסוּף שׁוֹר וּמְרִיא.

אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַחִיתוּפְל, מִילָה דְמִיִּינְקֵיא אֲמַרִין בְּכַנְיִשְׁתָּא בְּכָל יוֹם, לֹא אֲמַרְתָּ לִיהוּ (שְׁמוֹת ט) וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבוּדַת הַקּוֹדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאוּ, וְדָא אֲמַרְתָּ לִיהוּ! וְכֵן אֶת מוֹצָא, בְּשַׁעָה שְׁבָא דּוּד לְהַפּוֹר תִּימְלִיוּסִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָפַר חֲמֵשׁ עָשָׂר מְאוּזִין דְּאָמִין וְלֹא אֲשַׁבַּח תְּהוּמָא, וּבְסוּפָא אֲשַׁבַּח חַד עֲצִיין וּבְקַעָא מִירְמִיתִיָּה, אָמַר לִיהוּ, לִית אֶת יָכִיל. אָמַר לִיהוּ, לְמַה? אָמַר לִיהוּ דִּנָּא הֲכָא כְּבִישׁ עַל תְּהוּמָא. אָמַר לִיהוּ וּמִן אִימַת אֶת הֲכָא? אָמַר לִיהוּ, מִן שַׁעְתָּא דְאַשְׁמַע רַחֲמָנָא קְלִיָּה בְּסִינֵי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיךָ, רַעַדַת אַרְעָא וּשְׁקִיעַתָּה, וְאָנָּא יְהִיב הֲכָא כְּבִישׁ עַל תְּהוּמָא, אַף עַל גַּב כֵּן לֹא שְׁמַע לִיהוּ. בִּינֵן דְרִמִּיָּה סְלִיק תְּהוּמָא וּבְקַעָא מִטְפָּא עֲלֵמָא, וְהוּוּ אֲחִיתוּפְל קֵאִים תַּפּוּן אָמַר, בְּדִין דּוּד מִתְחַנֵּק וְאָנָּא מְלִיד! אָמַר דּוּד, מֵאן דְּחָכֵם דִּידַע מְקִימַתִּיָּה וְלֹא מְקִים לִיהוּ יִיא סִפִּיָּה מִתְחַנֵּק. אָמַר מַה דְאַמַר, וְאוּקְמִיָּה. הַתְּחִיל דּוּד אוּמַר שִׁירָה. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, שִׁיר לְמַאֲה עוֹלוֹת. עַל כָּל מַאֲה אִמָּה הֵיחָד אוּמַר שִׁירָה. אַף עַל גַּב כֵּן הוּוּ סוּפָה מִתְחַנְקָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי הֲדָא הִיא דְמִתְלָא אֲמַרְהָ צָרִיךְ בַּר נֶשׁ חֲשֵׁשׁ עַל לְוֹטְיָה דְרַבְּה אֲפִילוּ עַל מִנָּן.

רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר יצחק: מגילה שמואל לְדוּד אַמְרָה אֲחִיתוֹפֶל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.
 ומה הוּא אֲחִיתוֹפֶל עֶבֶד, כִּד הוּא בַר נֶשׁ אֶזֶל מִמְלָךְ בֵּיהּ כַּמִּילָה הוּא אָמַר לִיהּ אִיזִיל עֶבֶד פֶּן וְהִכְנִי,
 וְאִין לִית אֶת מַהִימֵן לִי, אֶזֶל וְשָׂאֵל בְּאִוְרִים וְתוּמִים, וְהוּא אֶזֶל שָׂאֵל וּמִשְׁכַּח לִיהּ כֶּן, הֲדָא הִיא
 דְּכַתִּיב (שמואל ב טז) **וַעֲצַת אֲחִיתוֹפֶל אֲשֶׁר יַעַן בְּיָמִים הָהֵם כֹּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל וְגו'.** אִישׁ קָרִי וְלֹא כְּתִיב
 לֹא יִכְלוּ הַכְּתוּבִים לְקִרְוָתוֹ אִישׁ כִּי צַד נִתְרַחֵק? (שם ט) **וְאֲחִיתוֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נַעֲשְׂתָה עֲצָתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ**
אֶת הַחֲמֹר וְגו'. שְׁלֵשָׁה דְבָרִים צִוָּה אֲחִיתוֹפֶל אֶת בְּנָיו. אָמַר לְהֵם, אַל תִּמְרְדוּ בְּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד
 דְּאִשְׁבְּחֵן דְּקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא נָסִיב לִזְן אַפִּין אַפִּילוּ בְּפִרְהִסְיָא. וְאֵל תִּשְׂאוּ וְתִתְּנוּ עִם מִי שֶׁהִשְׁעָה
 מִשְׁתַּקָּת לִי. וְאִם הָיְתָה הַעֲצָרַת בְּרוּרָה, וְרַעֵי הַטִּים יָפוּת, וְלֹא יִדְעִין אִם בְּרוּרָה בְּטַל, וְאִם בְּרוּרָה
 בְּשָׂרְב.

גִּיחוּי אָדָם גְּבוּר בְּתוֹרָה הָיָה אֱלָא שְׁהָיוּ בּוּ שְׁלֵשָׁה דְבָרִים, עֵין צָרָה וּפְרוּזִין בְּעֵרוּה וְלֹא הָיָה מוֹדָה
 בְּתַהֲוִית הַמַּתִּים. עֵין צָרָה בְּשַׁעָה שְׁהִיה אֱלִישֶׁע יְתִיב בְּתִינוּיָה הוּא גִיחוּי יְתִיב לִיהּ עַל תְּרַעָא
 וְתַלְמִידֵיָיא יַחֲמִיין לִיהּ וְאֶמְרִין, גִּיחוּי לֹא עָאֵל וְאֶזֶן עֲלוּזָ? וְהוּא תְּנִיז מִתְּאָמַר וְכַר נֶשׁ לֹא מִיתְּהַנִּי
 כְּלוּם. פִּיזֵן שְׁנַתְרַחֵק מִזֶּה כְּתִיב תַּמָּן (מלכים ב ו) **וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֵל אֱלִישֶׁע הִנֵּה נָא וְגו'.**
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָנְחָנוּ יוֹשְׁבִים שָׁם לְפָנֶיךָ צַר מִמֶּנּוּ לֹא אֶסְחִין אוּכְלוּסִיָיא דְּתַלְמִידֵיָיא דְּהוּזֵן תַּמָּן.
 וּפְרוּזִין בְּעֵרוּה שְׁפֵן הַשּׁוֹנְמִית אוּמְרַת לְאִשָּׁה (מלכים ב ד) **הִנֵּה נָא יִדְעַתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא**
עָבַר עָלֵינוּ תָּמִיד. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הוּא קָדוֹשׁ וְאִין תַּלְמִידוֹ קָדוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אֲבִין: שְׁלֹא הִבִּית כֶּה
 מִזְּמִין. וְרַבְּנָן דְּמִסְרִין אֶמְרִין: שְׁלֹא רָאָה טִיפַת קָרִי עַל בְּגָדֵי מִזְּמִין. אֲמַתִּיהַ דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב
 יִצְחָק אָמַר, אָנָּא

[דף נ"ג ע"א]

הוּנִינָא מְשׁוּגָה כְּנֻי דְּמָרִי מִן יוֹמֵי לֹא חֲמִית מִלָּה בִּישָׂא בְּמֵאנֵי דְּמָרִי. כְּתִיב (שם) **וַיֵּצֵא גִיחוּי**
לְהַדְפָּה. מַהוּ לְהַדְפָּה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי כֶּן חֲנִינָא שְׁנַתֵּן יוֹדוּ בַּחוּד שְׁבִיפוּתָהּ בֵּין דְּדִיתָה. וְלֹא הָיָה מוֹדָה
 בְּתַהֲוִית הַמַּתִּים אֶת מוּצָא בְּשַׁעָה שְׁבָא אֱלִישֶׁע לְהַחֲיוֹת אֶת בְּנָה שֶׁל שׁוֹנְמִית אָמַר לִי (שם) **קַח**
מִשְׁעַנְתִּי בְּיָדְךָ וְלֵךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תִבְרַכְנוּ וְכִי יִבְרַכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ. וְהוּא לֹא עָבַד כֶּן,
 אֱלָא כִּד פִּנַּע בַּר נֶשׁ בֵּיהּ אָמַר לִיהּ מֵאִיין וְלֵאִיין גִּיחוּזֵ? וְהוּא אָמַר לִיהּ אָנָּא אִיזִיל מְחַתָּה מַתִּים,
 וְהוּא אָמַר לִיהּ לִית דְּמַחַתָּה מַתִּים אֱלָא תְּקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּכַתִּיב בֵּיהּ (שמואל א ב) **ה' מִמִּית וּמַחַתָּה**
מוֹרִיד שְׂאוֹל וְעֵל. אֶזֶל לִיהּ וְלֹא עָבַד כְּלוּם. חוֹר לְגַבִּיָּה אָמַר לִיהּ: אָנָּא יַדַּע, אִילוּ הוּא דְּמִידָּה לֹא
 הוּא מִיתְּעַר עַל יָדָךְ.

אֶת מוּצָא, בְּשַׁעָה שְׁבָא נַעֲמֵן שַׁר צָבָא מְלָךְ אַרְם אֶזֶל אֱלִישֶׁע, כָּא אֱלִיוּ בְּסוּסוֹ וּבְרַכְבוֹ. אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן: בְּסוּסוֹ כְּתִיב. כְּעָא מִיתֵן לִיהּ דְּחַב וְכַסְפָּה אֶסְטִלוּן וּלְכוּשִׁין אֶכְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיתוֹ, וְלֹא קִיבַל
 עֲלוּי. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב (מלכים ב ו) **וַיִּפְצַר בּוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן.** אֲתָא גִיחוּי וְאָמַר (שם) **חִי ה' כִּי אִם דְּצַתִּי**
אֲחִרִּין וְלְקַחַתִּי מְאוּמָה. מוּמָה כְּתִיב. אֶזֶל וּמְטָה בֵּיהּ וּנְסַב מַזֶּה דְּנָסַב וְאֶמְרִין בְּעִילִיתִיהּ. אֲתָא
 גְּבִי אֱלִישֶׁע, אָמַר לִיהּ מֵאִיין וְלֵאִיין גִּיחוּזֵ? מִיֵּאנְתָה מַתֵּן שְׁכָרְךָ שֶׁל צִדִּיקִים. אָמַר לִי לֹא חֵלֵךְ עָבְדָךְ
 אָנָּה וְאָנָּה. וַיֹּאמֶר לֹא לְכִי חֵלֵךְ כֹּאֲשֶׁר חֵפֵךְ אִישׁ מַעַל מְרַכְבְּתוֹ לְקַרְאֲתָךְ חַעַת לְקַחַת כְּסָף וְזָהָב וְגו'.

העת לקחת אבנים טובות ומרגליות? לפיכך צרעת נעמן תדבק בך. כתיב (מלכים ב' ז') **וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער וגו'.** ומי היו? רבי יהודה בשם רב גיחזי ושלשת בניו היו.

כתיב (שם ח') **ויבא אלישע דמשק ובן הדד מלך ארם חלה וגו'.** מה אול בעי מעיבד תמן? אול בעיא מקרבא לגיחזי ואשפכיה מוחלט. מיכן שדוחין בשמאל ומקרבין בימין. אמר רבי יוחנן (אייב לא) בחוץ לא ילין גר דלתי לארח אפתת. מיכן שדוחין בשמאל ומקרבין בימין. לא בשם שעשה אלישע שדחה את גיחזי בשתי ידיו. שני חלאים חלה אלישע, אחד בדרה הארץ ואחד שדחה את גיחזי.

רבי חנניה ורבי יהושע בן לוי בשעה שנמנו ואמרו שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא, יצתה בת קול ואמרה (אייב לה) **המעמד ישלמנה כי מאסת, אלא כי אתה תבחר ולא אני ומה ידעת דבר.** ביקשו לצרף את שלמה עמוהו, בא דוד ונשתתח לפניהו, ויש אומר: אש יצאת מבית קדש הקדשים וליחמה סביבותיהם.

הדר עילה הוה יליף מצלי ומתענה. בין שנמנה עמוהו צלי ולא איתעני.

דורשי רשומות אמרו, פולקם יש להם חלק לעולם הבא. מה טעמא? (תהלים ט) **לי גלעד ולי מנשה אפרים מעוז ראשי יהודה מחקקי מואב סיר רחצי, זה גלעד זה אהאב מלך ישראל שנפל ברמות גלעד.** לי מנשה בשמועו. אפרים מעוז ראשי, זה ירבעם בן נבט אפרתי. יהודה מחוקקי, זה אחיתופל. מואב סיר רחצי, זה גיחזי. על אדום אשליף נעלי, זה דואג האדומי. אמרו ישראל לפני תקדוש ברוך הוא, רבון כל העולמים, מה נעבוד? דוד מלכא דישראל מיכל לון. אנשי דמים ומרמה לא יחצו וימיהם. אמר לון: עלי לעשותן ריעים אלו לאלו. עלי פלשת אתרועעו, עלי פלשת התרועעו, עלי לפלש להם מעשים טובים לעשותן ריעים אלו לאלו.

הלכה ג' מתיני' דור המבול אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין, שנאמר (בראשית ז') **לא ידון רוחי באדם לעלם.** דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר **ויפץ ה' אתם בעולם הזה, ומשם הפיץ ה' בעולם הבא.** אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא (שם יג) **ואנשי סדם רעים וחסאים לה' רעים בעולם הזה וחסאים לעולם הבא,** אבל עומדין בדין. רבי נחמיה אומר: אלו ואלו אינן עומדין בדין, שנאמר (תהלים א) **על בן לא יקמו רשעים במשפט וחסאים בעדת צדיקים.** על בן לא יקמו רשעים במשפט, זה דור המבול. וחסאים בעדת צדיקים, אלו אנשי סדום. אמרו לו, בעדת צדיקים אינן עומדין אבל עומדין הן בעדת רשעים.

גמרא ואינן רואין לעתיד לבוא. מה טעמא? (בראשית ז') **וימח את כל היקום, בעולם הזה, וימחו מן הארץ, לעתיד לבוא.** תני: רבי נחמיה אומר: ממשמע שנאמר (שם) **לא ידון רוחי באדם לעלם.** רבי יהודה אומר לא ידון לו רוחי, שאיני נותן רוחי בהם בשעה שאני נותן רוחי בכני אדם. רבי שמעון אומר: לא ידון לו רוחי, שאיני נותן רוחי בהם בשעה שאני נותן מתן שכרן של צדיקים. אחרים אמרים, לא ידון לו רוחי, שאיני מחזירה לנדנה. רבי יהושע בן לוי אמר: עיקר וירבתן? החולטנות. מה טעמא? (אייב ז') **בעת יזרבו נצמתו בחומו נדעכו ממקומם.** מהו בחומו? בריתיהו.

אמר רבי יוחנן, כל טיפה וטיפה שהיה הקדוש ברוך הוא מוריד עליהן היה מרתיקה בתוך גיהנם ומורידה עליהן. הרי הוא דכתיב, בחומו נדעכו ממקומם. והודה בי רבי, הוניה ורבי אמרין: הקדוש ברוך הוא דן את הרשעים בגיהנם שנים עשר חדש. בתחלה הוא מכניס בהן כסף ואחר כך הוא מכניס לאור והן אומרים הוי הוי. ואחר כך הוא מכניס לשלג והן אומרים ווי ווי. מה טעמא? (תהלים 104) **ויעלני מבור שאון מטיט היום. מהו מטיט היום? מקום שהן אומרין בו הוי. ויקבלו דינם ויהא להן חלק לעולם הבא! על שם (משלי 1) לוי לא שמעו גערה. אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא ואינן רואין לעתיד לבוא. מאי טעמא? (בראשית 11) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד. רעים וחטאים, בעולם הזה. לה' מאד, לעתיד לבוא. דבר אחר, רעים אלו לאלו וחטאים, בגילוי עריות. לוי בעבודה זרה. מאד, בשפיכות דמים.**

הלכה ד' מתני' דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין, שנאמר (במדבר 32) **במדבר הזה יתמו ושם ימותו.** דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר: עליהם הוא אומר (תהלים 138) **אספו לי חסידי ברתי בריתי עלי זבח.** עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר (במדבר 16) **ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל.** דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר: עליהם הוא אומר (שמואל א 2) **יי ממיית ומחיה מוריד שאול ועל.**

[דף נ"ג ע"ב]

גמרא דור המדבר אין להן חלק לעולם הבא ואין רואין לעתיד לבוא שנאמר (במדבר 32) **במדבר הזה יתמו ושם ימותו.** יתמו, בעולם הזה. ושם ימותו, לעתיד לבוא. וכן הוא אומר (תהלים 138) **אשר נשבעתי באפי אם יבאון אל מנוחתי.** דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר: עליהם הוא אומר (שם 138) **אספו לי חסידי ברתי בריתי עלי זבח.** רבי יהושע (שם 138) **נשבעתי ואקומה,** פעמים שאינו מקיים. הנניח בן אחי רבי יהושע אומר: כתיב **אשר נשבעתי באפי,** באפי נשבעתי חוזר אני בו. תני רבי שמעון בן מנסיא אומר: עליהם הוא אומר **אספו לי חסידי וגומר.** חסידי, שעשו עמי חסד. **ברתי בריתי,** שנברתו על ידי. **עלי זבח,** שעילו אותי ונזכחו על שמי.

תני רבי יהושע בן קרחה אומר: על הדורות הללו הוא אומר (ישעיה 14) **ופדויי ה' ישבון.** רבי אומר: אלו ואלו יש להן חלק לעולם הבא. ומה טעמא? (שם 14) **והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור,** אלו עשרת השבטים. **והנדחים בארץ מצרים,** זה דור המדבר. אלו ואלו והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם. עדת קרח אין להן חלק לעולם הבא ואינן רואין לעתיד לבוא מה טעמא? ותכס עליהם הארץ, בעולם הזה. ויאבדו מתוך הקהל, לעתיד לבוא. תני רבי יהודה בן בתירא אומר: ממשמע שנאמר (תהלים 138) **תעיתי בשה אבד בקש עבדך,** מה אבדה האמורה להלן כופה להתפפש, אף אבדה האמורה כאן, עתידה להתפפש. מי נתפלל עליה? רבי שמואל בר נחמן אומר: משה נתפלל עליהן וחי ראובן ואל ימות רבי יהושע בן לוי אומר הנה נתפללה עליהן. היא דרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי כך היתה עדתו של קרח שוקעת ויורדת עד שעמדה הנה ונתפללה עליהן ואמרה ה' ממיית ומחיה מוריד שאול ועל.

הלכה ה' מתני' עשרת השבטים אינן עתידין לחזור, שנאמר (דברים כט) **וישלכם אל ארץ אחרת פיום הנה**. מה היום הנה הולך ואינו חוזר אף הן הולכין ואינן חוזרין. דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: מה היום מאפיל ומאיר אף הן כשהיא אפילה להן עתידה ליאור להן.

גמרא עשרת השבטים אין להן חלק לעולם הבא ואינן רואין לעתיד לבוא. מה טעמא? וישלכם אל ארץ אחרת פיום הנה, מה היום הולך ואינו חוזר, אף הן הולכין ואינן חוזרין. דברי רבי עקיבא. רבי שמעון בן יהודה איש כפר אבום אמר משום רבי שמעון, אם היו מעשיהן פיום הנה אינן חוזרין ואם לאו חוזרין הן. רבי חזקיה רבי אבהו בשם רבי לעזר, אם באים הן גירי צדק לעתיד לבא אנטולניום בא בראש כולם. מה את שמע מינה? שראו אותו יוצא במנעל פחות פיום הכפורים, את שמע מינה שבן אפילו יראי שמים יוצאין בכך. אית מילין אמרין דלא איתגנייר אנטולניום, ואית מילין אמרין שנתגנייר אנטולניום.

אנטולניום אתא גבי רבי, אמר ליה המי מיכלתי לי מן לוינתן בעלמא דאתי, אמר ליה ומה נעביד לה ובאימר פיסחא פתיב (שמות יב) **וכל ערל לא יאכל בו**. הדיא אמרה דלא איתגנייר אנטולניום. פיון דשמע פן אזול וגירי גרמיה אתא גבי רבי אמר ליה המי גזירתי, אמר ליה בדידי לא איבת פלית מן יומי ובדידה אנא מסתפלא? הדיא אמרה דאיתגנייר אנטולניום.

ולמה נקרא רבינו הקדוש? שלא הביט במילתו מימיו. ולמה נקרא שמו נחום איש קדוש קדושים? שלא הביט בצורת מטבע מימיו. אנטולניום אתא גבי רבי, אמר ליה צלי עלי, אמר ליה ישויבניך מן הדיא צינתא, דכתיב (תהלים כט) **לפני קרתו מי יעמד**. אמר ליה רבי, לית הדיא צלו יתיר פסיתך תכסה והיא צינתה אזלה אמר ליה ישויבניך מן הדין שורבא דנפק בעלמא. אמר ליה, הא צלו, פדון תשתמע צלותך דכתיב (תהלים יט) **ואין נסתר מחמתו**.

רבי יוחנן אומר: עדתו של יוחנן בן קרח אין להם חלק לעולם הבא. מה טעמא? (הושע ח) **בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש את חלקיהם**. רבי לעזר ורבי יהודה, חד אמר לא גלו עד שנעשו ערלים, וחרנה אמר, לא גלו עד שנעשו ממזרים. מאן דאמר ערלים למילה ולמצות. ומאן דאמר ממזרים מאבותיהן. אמר רבי יוחנן: לא גלו ישראל עד שנעשו ערלים וארבע פיתות של מינים. מה טעמא? (יהושע ח) **בן אדם שולח אני אותך אל בני ישראל אל גוים המורדים אשר מרדו בי**. אל גוי המורד אין כתיב באי, אלא אל גוים המורדים אשר מרדו בי. הפה ואבותיהם פשעו בי עד היום הזה. רבי ברכיה ורבי חלפו בשם רבי שמואל בר נחמאי, לשלש גליות גלו ישראל. אחד לפנים מנהר סנבטיון, ואחד לדפני של אנטוכיא, ואחד שירד עליהם הענן וכיסה אותם. כשם שגלו לשלש גליות, כך גלו שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה לשלש גליות. מה טעמא? (יהושע כג) **בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה בידך**. וכשהן חוזרין הן חוזרין משלש גליות. מה טעמא? (ישעיה כט) **לאמר לאסורים צאו אלו שגלו לפנים מנהר סנבטיון לא אשר בחשך הגלו אילו שירד עליהן הענן וכיסה אותם**. ועל דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם אלו שגלו לדפנא של אנטוכיא.

[דף נ"ד ע"א]

הלכה ו' מתני' אנשי עיר הנדחת (דברים א') יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם לאמר. הא אינן נהרגין עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר, ומאותו השבט. עד שיודח רובה, ועד שידיחיה אנשים. הדיחיה נשים וקמנים או שהודח מיעוטה, או שהיו מדיחיה מהוצה לה – הרי אלו כיהידים. צריכין שני עדים והתרייה לכל אחד ואחד. זה הומר ביהידים מבמרובים שהיהידים במקילה, לפיכך ממונם פלג. והמרובין בסוף, לפיכך ממונן אבד.

גמרא עיר, לא כפר. עיר, לא כרף. והוא שתהא מתמשה עד עשרה דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: ממאה ועד רובו של שבט. שנים שהדיחו את שנים, אותם שנים שהדיחו את שנים מהו ליתן עליהם תורת המדיחין תורת הנדחין. הוי שם גרים ותושבים מהו שישלמו לרוב? הוי שם ביכרים של חיה ושל עופות ושל דגים. עוף שהוא טם למעלה מעשרה מהו? רבי שמעון אומר חמורה שריפה מסקילה, ורבנין אמרין חמורה סקילה משריפה. רבי שמעון אומר חמור הנק מהרג. ורבנין אמרין חמור הרג מהנק.

הלכה ז' מתני' תבה תבה את ישבי העיר והיא לפי הרב. החמרת והנמלת העוברת ממקום למקום – הרי אלו מצילין אותם. (דברים א') החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב. מיפן אמרו נכסי צדיקים שבתוכה אוכדין ושבהוצה לה פליטין. ושל רשעים, בין מתוכה בין מהוצה לה אוכדין.

גמרא רבי שמעון אומר: בהמתה לא בכורות ולא מעשרות שבתוכה. שללה, לא כסף הקדש ומעשר שני שבתוכה. רבי יוסי בן חנינה בעי, שיער הצדקניות שבתוכה מהו? נישמעינה מהדא, רבי שמעון אומר: בהמתה, לא בכורות ומעשרות שבתוכה. שללה לא כסף הקדש ומעשר שני שבתוכה. עיר הנדחת, רבי יוחנן אמר אין מועלין בהו, ורבי שמעון בן לקיש אמר מועלין בהו. מתיב רבי יוחנן לריש לקיש, על דעתך דתימר מועלין בהו ניתני שש הטאות מתות, אמר ליה

[דף נ"ד ע"ב]

שבן אפילו עולה בדא מתה. רבי הילא בשם רבי שמעון בן לקיש, מועלין בהו, משום קדשי מומר לעבוס. ויקרבון על שם (משלי כא) זבח רשעים תועבה אמר רבי עקיבא, אוף בהדא איתפלגון, שור שהוא יוצא ליסקל ונמצאו עדיו וזממיו, רבי יוחנן אמר כל הקודם בו זכה. רבי שמעון בן לקיש אמר: ייאוש של טעות היה. וכן העבד שהוא יוצא ליהרג ונמצאו עדיו וזממיו, רבי יוחנן אמר: זכה לעצמו. רבי שמעון בן לקיש אמר: ייאוש של טעות היה.

הלכה ח' מתני' (דברים א') ואת כל שללה תקבץ אל תוף רחבה. אם אין לה רחוב עושין לה רחוב. היה רחובה הוצה לה, פונסין אותה לתוכה שנאמר אל תוף רחבה. (שם) ושרפת באש את העיר ואת כל שללה. כליל לה אלהיד. אמר רבי שמעון: אם אתה עושה דין בעיר הנדחת, מעלה אני עליה באילו אתה מעלה עולה כליל לפני. (שם) והיתה תל עולם לא תבנה עוד. לא תעשה אפילו גנות ופרדסים, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר לא תבנה עוד, לכמות

שֶׁהוֹתָה אֵינָה נְכֻנִית אֲבָל נְעֻשִׁית הִיא גִּזְוֹת וּפְרֻדָּסִים. (שם) וְלֹא יִדְבַק בִּידֶךָ מְאוּמָה מִן הַחֲרָם לְמַעַן יִשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּה וְגו'. כֹּל זְמַן שֶׁהֲרָשָׁעִים פְּעוּלָם חֲרוֹן אַף פְּעוּלָם. אֲבָדוּ רְשָׁעִים מִן הַעוֹלָם נִסְתַּלַּק חֲרוֹן אַף מִן הַעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, קָל וְחֹמֶר בְּדַבְרֵיכֶם. מַה אִם נִכְסִים שְׂאִין בְּהֵן דַּעַת לֹא לְטוֹבָה וְלֹא לְרָעָה עַל יְדֵי שְׁגָרְמוּ לְצַדִּיקִים לְדוֹר עִם הַרְשָׁעִים, אֲמָרָה תוֹרָה שִׁישְׁרְפוּ. הַמְתַּכְּבוּיִן לְהַטּוֹת אֶת חֲבִירוֹ וּמִטְּהוּ מִדְּרָךְ טוֹבָה לְדְרָךְ רָעָה עַל אַחַת פְּמֹה וְכַמּוֹה. אָמַר רַבִּי לְעֹזַר, מוֹכִיחַ בְּדַבָּר כְּלוּמַי שְׂלֵא יוֹשֵׁב בְּסֻדּוֹם אֲלֵא מִפְּנֵי מְמוֹנֵי אַף הוּא יִצָּא וְיִדְוִי עַל רֵאשׁוֹ הַדָּא הוּא דְכִתִּיב (בְּרֵאשִׁית יט) מִהַר הַמְּלִט שְׂמָה. דְּיִיד שְׂאֵת מְמַלְט אֶת נַפְשֶׁךָ.

פְּתִיב (מְלָכִים א טו) בְּיָמָיו בָּנָה חֵיאל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחָה. הֵיאל מִן דְּהִיהוּשְׁפֻט יְרִיחוֹ מִן דְּבִנְיָמִין? אֲלֵא מְלַמֵּד שְׁמוֹנֶגְלִין אֶת הַהוֹבָה עַל יְדֵי חֵיב. וְכֵן הוּא אָמַר (שם) בְּאַבְרָם בְּכָדוֹ יִסְדָּה וּבְשָׂגוֹב צַעֲרֵרוֹ הֲרָשַׁע הִיָּה לוֹ מְאִיִּין לְלָמֵד, לְפִי שְׂרָצוּ לְרַבּוֹת אֶת מוֹמוֹנֵן נְשַׁלְטָה בְּהֵן מְאִירָה וְהָיוּ מִתְמוֹטְטִין וְהוֹלְכִין. לְמַיִים מַה שְׁנֶאֱמַר (מְלָכִים א טז) בְּדַבָּר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן כְּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ וְלֹא יִדְבַק בִּידֶךָ. תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: וְלֹא אוֹתָהּ בְּנֵי, אֲלֵא עִיר אַחֲרַת בְּנֵי, מְאֵחַר שֶׁהָיָה נְכֻנִית מוֹתֵר אֶת לִישָׁב בְּהָ. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר קַרְחָה אָמַר: מַה תְּלַמּוּד לֹמַר (דְּהוֹשֻׁעַ ו) וּבָנָה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ, אֲלֵא שְׂלֵא יִבְנֶה עִיר אַחֲרַת וְיִקְרָא שְׂמָה יְרִיחוֹ, יְרִיחוֹ וְיִקְרָא שְׂמָה עִיר אַחֲרַת. וְכֵן הוּא אָמַר (דְּבָרִים יז) לֹא תִסְפּוּן לָשׁוּב בְּדְרָךְ הַזֶּה עוֹד, לְיֹשִׁיבָה אֵין אֶת חוֹזֵר חוֹזֵר, אֶת לְסוּחֹרָה לְפָרְקֻמְטִיא וְלִכְבוּשׁ אֶת הָאָרֶץ.

חֲרוֹן עַלְךָ פָּרַק כָּל יִשְׂרָאֵל

פָּרַק אַחַד עֶשֶׂר

הַלְכָה א' מִתְנִי' וְאֵלוֹ הֵן הַתְּנַנְקִין, הַמְּפָה אֲבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְזָקֵן מְמַרְהָ עַל פִּי בֵּית דִין, וְנִבְיָא הַשֶּׁקֶר, וְהַמְתַּנְבֵּא בְּשֵׁם עֲבוּדָה זָרָה, וְהַבָּא עַל אִשְׁתֵּי אִישׁ, וְזוֹמְמֵי כַת כְּהֵן וּבּוֹעֵלָהּ. הַמְּפָה אֲבִיו וְאִמּוֹ אֵינֵן חֵיבִים עַד שִׁיעֻשָׁה כְּהֵן חַבּוּרָה. זֶה הַמֵּר בְּמַקְלָל מִבְּמַפְתָּה, שֶׁהַמְּקַלֵּל לְאַחַר מִיתַת חֵיבִים, וְהַמְּפָה לְאַחַר מִיתַת פְּטוּר.

גְּמָרָא אֲזַהַרָה לְמַפָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ מִנִּינִין? (דְּבָרִים כה) אַרְבָּעִים יָפְנוּ לֹא יִסִּיף מַה אִם מִי שֶׁהוּא מְצוּוֹה לְחַבּוֹת

[דף נ"ה ע"א]

הַרִי הוּא מְצוּוֹה שְׂלֵא לְחַבּוֹת, מִי שְׂאֵינוֹ מְצוּוֹה לְחַבּוֹת אֵינוֹ דִין שְׂיָהָא מְצוּוֹה שְׂלֵא לְחַבּוֹת!

אֵינוֹ חֵיבִים עַד שִׁיעֻשָׁה בְּהֵן חַבּוּרָה. בְּאֵי זֶה חַבּוּרָה? בְּחַבּוּרַת שְׂבֵת בְּחַבּוּרַת גְּזִיקָה, אֵין תִּימַר בְּחַבּוּרַת שְׂבֵת אֲפִילוֹ לֹא חֵיבֵר, וְאֵין תִּימַר בְּחַבּוּרַת גְּזִיקָה עַד שִׁיעָה שִׁיעֵסֵר.

הַלְכָה ב' מִתְנִי' וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ חֵיבִים עַד שִׁיעֻכְסִינוֹ לְרִשׁוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר עַד שִׁיעֻכְסִינוֹ לְרִשׁוֹתוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים כד) וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמְכָרוֹ. הַגּוֹנֵב אֶת בְּנֵי, רַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן

ברוקה מחייב והכמים פטרין. גנב מי שהציו עבד והציו בן חורין, רבי יהודה מחייב, והכמים פטרין.

גמרא אזהרה לגניבה הראשונה מניין? לא תגנוב. אזהרה לגניבה השנייה מניין? לא תגנובו.

לא תגנוב, על מנת למקט. לא תגנובו על מנת לשלם תשלומי כפל, על מנת לשלם תשלומי ארבעה וחמשה. בן בג בג אומר: לא תגנוב את שלף מאת הגנב שלא תראה גנב. רבי בא רבי יוחנן בשם רבי הושעיה אינו חייב עד שיגנוב מעות. רבי זעירא רבי יוחנן בשם רבי הושעיה, אינו חייב עד שיזולל מעות. מהו עד שיזולל מעות? מה נן קיימין? אם בהו דאמר הא לך חמשה והב לי תלתא שוטה הוא! הא לך תלתא הב לי חמשה, פר נש הוא! אלא פי נן קיימין באו דמר הא לך חמשה והב לי חמשה. הידינו גנב הידינו גזלן? אמר רבי הילא, גנב בפני עדים גנב. בפני בעלים גזלן הוא. אמר רבי זעירה, מעתה אפילו נתכוון לגזלה ולבעלה אזלה אין זה גזלן! וחי דינו גזולין, על דעתיה דרבי זעירה, רבי שמואל בר סוקרטא בשם רבי אבהו, עד שיזולל בפני עשרה בני אדם. בגיני אב שבכולן (שמואל ב כג) ויגול את החנית מיד המצרי וגו'.

מה טעמא דרבי יוחנן בן ברוקא מבני ישראל. מה טעמון דרבנני? מאחיו לא מבניו. מה טעמא דרבי יהודה מאחיו אפילו מקצת אחיו. מה טעמון דרבנני? מאחיו, עד שיהא כולו אחיו.

הלכה ג' מתיני' זמן ממרא על פי בית דין, שנאמר (דברים י) **כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין**. שלשה כתי דינין היו שם על פתח הר הבית, ואחד על פתח העזרה, ואחד בלשפת הגזית. באים לזה שעל פתח הר הבית, ואומר כף דרשתי וכף דרשו חברי. כף ליפדתי וכף לימדו חברי. אם שמעו אמרו להם. ואם לאו באין לזה שעל פתח העזרה, ואומר כף דרשתי וכף דרשו חברי כף ליפדתי וכף לימדו חברי. אם שמעו אמרו להן, ואם לאו, אלו ואלו באין לבית דין הגדול שבילשפת הגזית שמשם תורה יוצאה לכל ישראל, שנאמר (עב) **מן המקום ההוא אשר יבחר ה'**. חזר לעירו ושנה ולימד בדרך שהיה למוד - פטור. הורה לעשות, חייב. שנאמר (עב) **והאיש אשר יעשה בודון וגו'** אינו חייב עד שיורה לעשות. התלמיד שהורה לעשות, פטור. נמצא הומו קלו.

גמרא כתיב, **כי יפלא ממך דבר למשפט**, מגיד שבמופלא שבבית דין הכתוב מדבר. **ממך**, זה עצת דבר, זו אנדרה. **בין דם לדם** בין דם נידה לדם בתולים. בין דם נידה לדם זיבה לדם צרעת. **בין דין לדין**, בין דיני סמונות לדיני נפשות. **בין דין לדין**,

[דף נ"ה ע"ב]

בין הנסקליו לנשרפיו לנהרגיו ולנחנקיו. **בין נגע לנגע** בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט. **בין נגע לנגע** בין ניגעי אדם לניגעי בנדים ולניגעי בתים. **דברי**, זו השקייית סוטה, ועריפת העגלה וטהרת המצורע. **ריבות**, אילו הערכים וההרמים והתמורות והקדישות. **וקמת**, וקמת מבית דין. **ועלית**, זו העליתה. דבר אחר, **ועלית** מוכן לבית הפחירה, שלא יבנה אלא בגובהו של עולם. מאי טעמא?

(יחזקאל טו) **כי בהר קדשי בהר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה פרי וגו'. ובאת, לרבות בית דין שביבנה, רבי זעירא אומר: לשאילה.**

וזן ממרא שהורה לעשות, ועשה חייב. הורה ולא עשה פטור. הורה על מנת שלא לעשות, פטור. הורה על מנת לעשות, אף על פי שלא עשה חייב. אמר רבי הילא, תני רבי ישמעאל בן אשר יעשה, לא הוא ישיעשה. רב הונא אמר, היה מלמד הלכה וקא, ואחר כך אירע לו בו מעשה – עושו לו מעשה. אם עד שלא עשה לימד עושוין לאחרים ואין עושוין לעצמו.

רבי שמעון בן מנסיא אומר: הנזי ותפח והעושר ותחכמה והשיכה ותפכוד ותבנים לצדיקים נאה להם ונאה לעולם. מה טעמא? (משלי מז) **עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא** (משלי יז) **עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם. תפארת בחורים פחם והדרת זקנים שיבה.** ואומר (שם ט) **ונגד זקניו כבוד.** תני רבן שמעון בן גמליאל אומר: אלו שבע מידות שפנו חכמים בצדיקים כולן נתקיימו ברבי ובניו. רבי יוחנן אומר: כל שבע מידות שאמרו חכמים בצדיקים היו ברבי. מאן רבי? הוא רבי הוא רבי יהודה הנשיא. אמר רבי אבהו: הוא רבי הוא רבי יודן הנשיא הוא רבינו. הלכה ד' מתני' חמר בדברי סופרים מדברי תורה. האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה – פטור. חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים – חייב: אין מיתין אותו לא בבית דין שבעירו ולא בבית דין שביבנה, אלא מעלין אותו בבית דין הגדול שבירושלים ומשפירין אותו עד הרגל וממיתין אותו כרגל שנאמר (דברים יז) **וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד.** דברי רבי עקיבה. רבי יהודה אומר: אין מענין את דינו של זה אלא מיתין אותו מיד, וכותבין ושוהין ושוהין בכול המקומות איש פלוני בן איש פלוני נתחייב מיתה בבית דין.

גמרא חקרייא בשם רבי יוחנן: דודים דברי סופרים לדברי תורה, וחביבים לדברי תורה (שם השרים) **והיבך ביין הטוב.** שמעון בר בא בשם רבי יוחנן: דודים דברי סופרים לדברי תורה וחביבים יותר מדברי תורה. (שם ט) **כי טובים דידך מיין.** רבי בא בר פהן בשם רבי יודה בר פוי: תדע לך שדברי סופרים חביבין מדברי תורה, שהרי רבי טרפון אילו לא קרא לא היה עובר אלא בעשה. ועל ידי שעבר על דברי בית הלל נתחייב מיתה, על שם (קהלת י) **ופרץ גדר ישכנו נחש.** תני רבי ישמעאל, דברי תורה יש בהן איסור ויש בהן היתר. יש בהן קולים ויש בהן חוקרין. אכל דברי סופרים כולן חוקרין. תדע לך שהוא כן, דתנינן תמן האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור. חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב. אמר רבי חנינא בריה דרבי אדא בשם רבי תנחום בר חייה חמורים דברי זקנים מדברי נביאים, דכתיב (מכהב ט) **אל תטפו וטיפון.** וכתוב (שם) **אטף לך לזין ולשכר וגו'.** נביא וזמן למה הן דומין? למלך ששלח שני

[דף נ"ו ע"א]

פלמנטרין שלו למדינת. על אחד מהן פתויב, אם אינו מראה הותם שלו וממנטורין שלי, אל תאמינו לו. ועל אחר פתויב, אף על פי שאינו מראה להם הותם שלי וממנטורין שלי, תאמינו לו. כך בנביא פתיב (דברים יג) **ונתן אליך אות או מופת.** ברם הקא (שם יז) **על פי התורה אשר יורוד התורה**

אָמְרָה אַרְבַּע מוֹטְפוֹת שֶׁל אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, עֲשָׂאן חֲמוֹשׁ מוֹטְפוֹת שֶׁל אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, חַיִּיב. רַבִּי בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשֻׁעִיהִי: אֵינוֹ חַיִּיב עַד שִׁירָה בְּדָבָר שֶׁעִיקָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה וּפִירוּשׁוֹ מִדְּבָרֵי סוּפְרִים, כְּגוֹן הַנְּכִילָה כְּגוֹן הַשְּׂרִיף, שֶׁעִיקְרָן מִדְּבָרֵי תוֹרָה, וּפִירוּשָׁן מִדְּבָרֵי סוּפְרִין. אָמַר רַבִּי זְעִירָא, לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיִּיב עַד שִׁיכְפּוֹר וְיוֹדָה בְּדָבָר שֶׁעִיקְרוֹ מִדְּבָרֵי תוֹרָה וּפִירוּשׁוֹ מִדְּבָרֵי סוּפְרִין, כְּגוֹן נְכִילָה וּכְגוֹן שְׂרִיף שֶׁעִיקְרָן מִדְּבָרֵי תוֹרָה וּפִירוּשָׁן מִדְּבָרֵי סוּפְרִין. וְהוּא שִׁיגְרַע וְיוֹסִיף בְּדָבָר שֶׁהוּא מְגַרַע וְהוּא מוֹסִיף. וְחֵלְזוֹן אֶפְּוִי דְרַב הוֹשֻׁעִיָּה. אָמַר לִיהִי, צְרִידָ לָךְ – שַׁחַק לָךְ. לֹא צְרִידָ לָךְ – הַפְּלִיגִי עֲלֶיךָ. תִּלְתַּת גְּעֵשֶׁר שְׁנַיִן עֶבֶד עֲלוּל קוּמִי רַבִּיּה דְלָא צְרִידָ לִיהִי. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא, אִילוּ לֹא דִיּוּ אֵלָּא שְׁהִיָּה מְקַבֵּיל פְּנֵי רַבּוֹ, שֶׁכָּל הַמְקַבֵּיל פְּנֵי רַבּוֹ בְּאִילוּ מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה. הַתֵּיב רַבִּי בְּרַכְיָה; וְהָא תַנְיִנָן גּוֹפָה שֶׁל בְּהֶרֶת כְּגָרִים תְּקַלְקִי מְרֻבְעָה! אָמַר רַבִּי אֲבָבָרִי, מֵאַן דְאָמַר חֲכֵן. הַתֵּיב רַבִּי בָּא בַר מִמֶּלֶךְ, וְהָא תַאנִּי שְׁמֵי פְרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּמוֹזָה! אָמַר לִיהִי הִיא תְּפִילִין הִיא מוֹזָה.

[דף נ"ו ע"ב]

הַתֵּיב רַב הַמְנוּנָא. וְהָא תַנִּי בְּצִיצִית, אַרְבַּע אֲצָבָעוֹת שֶׁל אַרְבַּעַה חוּטִין, עֲשָׂאן שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת שֶׁל אַרְבַּעַה חוּטִין, אָמַר לִיהִי: גֵּרַע וְלֹא הוֹסִיף. הַתֵּיב רַבִּי תַנִּי קוּמִי רַבִּי יוֹסִי, וְהָא תַנִּי שְׁלִישׁ לְרַבִּיכָה, שְׁלִישׁ לְחֵלוֹת, שְׁלִישׁ לְרַקִּיקוּם. לֹא שִׁילְשָׁן שְׁלִישׁ לְרַבִּיכָה שְׁלִישׁ לְחֵלוֹת שְׁלִישׁ לְרַקִּיקוּם, אָמַר לִיהִי: מִיגְרַע מִן הַרְבִּיכָה וּמוֹסִיף עַל הַחֵלוֹת וְעַל הַרַקִּיקוּן.

הַלְכָה ה' מִתַּנִּי' וּנְבִיא הַשְּׂקָר, הַפּוֹתְנָבָא מַה שְׁלֹא שָׁמַע וּמַה שְׁלֹא נֶאֱמַר לוֹ. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּזַתָּא, וְהַמּוֹתֵר עַל דְּבָרֵי הַנְּבִיא, וּנְבִיא שֶׁעֵבֶר עַל דְּבָרֵי עֲצֻמוֹ – מִיתָתוֹ בְּיַדֵּי שְׁמַיִם. שְׁנֶאֱמַר (דברים יד) **אֲנִי אֲדַרְשׁ מַעֲמוֹ.**

גְּמָרָא הַפּוֹתְנָבָא מַה שְׁלֹא שָׁמַע בְּצִדְקִיָּה בֶן כְּנַעֲנָה, וּמַה שְׁלֹא נֶאֱמַר לוֹ בְּחַנְנִיָּה בֶן עֲזוּרָא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר: חַנְנִיָּה בֶן עֲזוּרָא נְבִיא אֲמַת הָיָה, אֵלָּא שְׁהִיָּה לוֹ קִיבּוּסָתָּ וְהִיָּה שׁוֹמֵעַ מַה שִׁירְמִיָּה מִתְּנַבְּא בְּשׁוֹק הַעֲלִיּוֹן וְיִוֹרֵד וּמִתְּנַבְּא בְּשׁוֹק הַתַּתְּחוֹן. אָמַר חַנְנִיָּה בֶן עֲזוּרָא כֹּל סְמָא דְּמִילְתָּא לֹא דָא הִיא, אֵלָּא (ירמיה כט) **לְפִי מְלֹאת לְבָבְךָ שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם** וְכֹל יָמָיו שֶׁל מְנַשֶּׁה אֵינָן אֵלָּא חֲמִשִּׁים וְחֲמִשׁ שָׁנָה. צָא מִהֵן גְּעֵשֶׁרִים שְׁנָה שְׁאִין בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה עוֹנְשִׁין וְכוּרְתִים, וְשִׁתִּים שֶׁל אֲמוּנָה, וְשִׁלְשִׁים וְאַחַד שֶׁל יֹאשִׁיָּה, הֵדָא הִיא דְּכַתִּיב (ירמיה כח) **וַיְהִי בְּשָׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלַכַת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁנָה הַרְבַּעִית בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר אֵלֵי חַנְנִיָּה בֶן עֲזוּרָא הַנְּבִיא אֲשֶׁר מַגְבְּעוֹן בֵּית ה' לְעֵינֵי הַכְּהֻנִּים וְכֹל הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שְׁבַרְתִּי אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל עוֹד שְׁנָתִים יָמִים אֲנִי מוֹשִׁיב אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה אֶת כָּל כְּלֵי בֵּית ה' אֲשֶׁר לָקַח נְבוּזַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִן הַמְּקוֹם הַזֶּה וַיְבִיאֵם בָּבֶל.**

אָמַר לוֹ יְרִמְיָה, אֶתְּ אֲמַר עוֹד שְׁנָתִים יָמִים אֲנִי מוֹשִׁיב וְגוֹ', וְאֲנִי אֲמַר שְׁנַבְּכֻדְנֶצַּר בָּא וְנוֹטַל אֶת הַשְּׂאֵר (ירמיה כז) **בְּבִלְיָה יוֹבְאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ וְגוֹ'.** אָמַר לִיהִי: תַּן סִימָן לְדְבָרֶיךָ. אָמַר לִיהִי: אֲנִי מִתְּנַבְּא לְרַעָה וְאֵינִי יָכוֹל לִיתֵן סִימָן לְדְבָרֶיךָ, שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמַר לְהַכִּיָּא רַעָה וּמִתְּנַחֵם. וְאַתָּה מִתְּנַבְּא לְמוֹכָה, אֶתְּ הוּא שְׂאֵתָּ הוּא צְרִידָ לִיתֵן סִימָן לְדְבָרֶיךָ. אָמַר לִיהִי לָאוּ, אֶתְּ הוּא שְׂאֵתָּ צְרִידָ לִיתֵן סִימָן

לְדַבְרֵיהֶּ. אָמַר לִיהֵ אֵין פִּינֵי הָרִי אָנִי נֹזֶתֶן אוֹת וּמוֹפֶת בְּאוֹתוֹ הָאִישׁ הַשֶּׁנֶּה הִהִיא הוּא מוֹת (שם כט) בִּי סָרְה דְבַר עַל ה'. וְהוֹת לִיה בֶּן וַיִּמַּת הַנְּנִיָּה הַנְּכִיָּא בְּשָׁנָה הִהִיא בַּחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי. שְׁנַת אֶהְרַת הִיתָה וְתַמְרָה חִכִּין? אֵלָא מִלְּמַד שְׁמַת בְּעָרְב רֵאשׁ הַשֶּׁנֶּה וְצוּהָ אֶת בְּנָיו וְאֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ לְהִסְתִּיר אֶת הַדְּבָר שְׂוִיצִיאוּהוּ אַחַר רֵאשׁ הַשֶּׁנֶּה בְּשִׁבְלִיל לַעֲשׂוֹת נְבוֹאָתוֹ שֶׁל יִרְמְיָהוּ שְׁקָר.

וְהַפּוֹכֵשׁ עַל נְבוֹאָתוֹ. כִּינֹה בֶּן אֲמִיתִי. אָמַר רַבִּי יוֹנָה, יוֹנָה בֶּן אֲמִיתִי נְכִיָּא אָמַת הִיָּה. אֶת מוֹצֵא בְּשַׁעָה שְׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (יג) קוּם לָךְ אֵל נִינוּה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרֵא עֲלֶיהָ בִּי עֲלִתָּה רְעִתָם לְפָנַי. אָמַר יוֹנָה, יוֹדַע אָנִי שֶׁהַגּוֹיִם קְרוֹבִים תְּשׁוּבָה הֵן, וְהָרִינִי הוֹלֵךְ וּמִתְנַבֵּא עֲלֵיהֶם וְהֵם עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא וּפּוֹרַע מִשׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמָה עָלֵי לַעֲשׂוֹת? לְבָרוּחַ! (שם) וַיִּקַּם יוֹנָה לְבָרוּחַ תְּרִשִׁישָׁה מִלְּפָנֵי ה' וַיֵּרַד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֲנִיָּה בְּאֶה תְּרִשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָה וַיֵּרַד בָּהּ וַיָּגוּ.

[דף נ"ז ע"א]

וְהַמְּוֹתֵר עַל דְּבָרֵי הַנְּכִיָּא. כְּעִידוֹ הַחוּזָה. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: זֶה אֲמַצְיָה כְּהֵן בֵּית אֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי פִּיתְפוּתֵי בְּצִים הָיוּ שֵׁם. וְאִיזָה זֶה? זֶה יְהוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשׁוֹם בֶּן מְנַשֶּׁה. אֶת מוֹצֵא בְּשַׁעָה שְׂבָא דוֹד וּמְצָאוֹ שְׁהוּא עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה. אָמַר לוֹ אֶתָּה בֶּן בְּנֵי שֶׁל אוֹתוֹ הַצְּדִיק וְאֶת עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה! אָמַר לוֹ מִסוֹרֶת בְּיָדֵי מֹאבֵי אַבָּא, מְכוֹר עֲצָמָךְ לַעֲבוּדָה זָרָה וְלֹא תִצְטָרַךְ לְבָרִית! אָמַר לוֹ חַם וְשִׁלּוֹם, לֹא אָמַר לָךְ בֶּן אֵלָא מְכוֹר עֲצָמָךְ לַעֲבוּדָה שְׁהוּא זָרָה לָךְ וְלֹא תִצְטָרַךְ לְבָרִית! כִּינֵן שְׂרָאָה דוֹד שְׁהָיָה הַמְּמוֹן חֲכִיב עָלָיו, מִינְהוּ קוּמוּם תִּיסוּרוּרִין עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. הוּא הוּא דְכַתִּיב (דְּבָרֵי חִיטִּים א) וּשְׂבָאֵל בֶּן גֵּרְשׁוֹם בֶּן מֹשֶׁה נָגִיד עַל הָאֲצִרוֹת. שְׂבָאֵל – שְׂשִׁב לֹאֵל בְּכָל כְּהוֹ. נָגִיד עַל הָאֲצִרוֹת, שְׁמִינְהוּ קוּמוּם תִּיסוּרוּרִין עַל הָאֲצִרוֹת.

הַכְּרִיָּא בְּעוֹן קוּמֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, בּוֹמֵר לַעֲבוּדָה זָרָה וְהָאֲרִיף יָמִים, אָמַר לוֹן עַל שְׁהִיתָה עֵינֵי צָרָה בְּעֲבוּדָה זָרָה שְׁלוֹ. וּמָה הִיתָה עֵינֵי צָרָה בְּעֲבוּדָה זָרָה שְׁלוֹ? הִנֵּה בַר נֵשׁ מִיִּתִּי לִיה תוֹר אוֹ אִימַר אוֹ גְּדִי לַעֲבוּדָה זָרָה, וְאָמַר לִיה פְּיִיסִיָּה עָלֵי, וְהוּא אָמַר לִיה לְמָה? וְכִי מָה מוּעִילָה לָךְ? אִינָה אוֹכְלָת וְאִינָה שׁוֹתָה וְלֹא מְטִיבָה וְלֹא מְרִיעָה! וְהוּא אָמַר לִיה הִיךְ נַעֲבִיד? וְהוּא אָמַר לִיה אִיזֵל וְאִיִּתִּי לִי חַד פִּינָךְ דְּסוֹלָת, וְעֶשֶׂר בִּיעִין עֲלוּי וְנָא מְפִיִּים לִיה עֲלָךְ, כִּינֵן דְּהוּא אִזֵּל לִיה הִנֵּה אֲכִיל לוֹן. אֶתָּא חַד בַּר פְּחִין וְאָמַר לִיה בֵּן, אָמַר לִיה אִם אִינָה מוּעִילָה בְּלוֹם, מְפִנֵי מָה אֶתְּ עֲבִיד הַכָּא? אָמַר לִיה בְּגִין חֵי.

מְתִיבִין לְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן וְהָא פְּתִיב (שׁוֹפְטִים יח) עַד יוֹם גְּלוֹת הָאָרֶץ! אָמַר לוֹן כִּינֵן שְׁמַת דוֹד וְעַמְד שְׁלַמָּה וְהַחֲלִיף אֶת כָּל סַנְקֻלִּימִין שְׁלוֹ, חוֹר לְקִילְקוּלוֹ.

וְנְכִיָּא שְׁעֵבַר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ. כְּחִבְרוֹ שֶׁל מִיכָה. הִדָּא הִיא דְכַתִּיב (מְלָכִים א יג) וְנְכִיָּא אַחַד זְקוֹן יֵשֵׁב בְּבֵית אֵל וַיְבוֹא בְּנוֹ וַיִּסְפַּר לוֹ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּגוּ וַיֹּאמֶר לְהֵם אֲבִיהֶם אֵי זֶה הַדְּרָךְ הַלֵּךְ וַיָּגוּ. וַיֹּאמֶר אֵל בְּנָיו חֲבֹשׁוּ לִי אֶת הַחֲמוֹר וַיָּגוּ וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיִּמְצָאוּהוּ יֵשֵׁב תַּחַת הָאֵלָה וַיָּגוּ. וַיֹּאמֶר לָךְ אֶתִּי הַבִּיתָה וְאֲכַל לְחֵם וַיֹּאמֶר לֹא

מסכת פלאים פרק רביעי

א. רבן גמליאל ובית דינו התקינו: שיהיו מרחיקין ארבע אמות מעקר גפנים ולשדה. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ורחבה ארבעה - בטל ארבע אמות שבפרם. העושה מחיצה לגפן גבוהה עשרה ורחבה ארבעה - בטל ששה טפחים שבגפן. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ואינה רחבה ארבעה - לא בטל ארבע אמות שבפרם. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ואין רחבה ארבעה - לא בטל ששה טפחים שבגפן:

ב. בכל עושין מחיצה, באבנים ובמחצלות, בקשים ובקנים ובקולחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיפנס הגדי. רבי אליעזר אומר: רעפים שהעביר על גבי חריץ - הרי הרעפים כמחיצה, ובלבד שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו. רבי יהודה אומר: קנים שהעבירו על גבי חריץ - הרי הקנים כמחיצה צריך שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים כדי שיפנס הגדי. רבי יוסי אומר: אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה - מתר:

ג. נמצאת אומר, שלש מדות במחצה. כל שפחות משלשה - צריך שלא יהא בינו לחברו שלשה טפחים כדי שלא יפנס הגדי. וכל שהן שלשה, משלשה עד ארבעה - צריך שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו, כדי שלא יהו פרוצות כבבני. היו

יתרות על בבני, אף כנגד הבנין - אסור. כל שהן ארבעה, מארבעה ולמעלה - צריך שלא יהא בינו לבין חברו כמלואו, כדי שלא יהא פרוץ כעומד. אם הפרוץ מרבה על העומד, כנגד העומד - מתר, כנגד הפרוץ - אסור. אם היה עומד מרבה על הפרוץ, אף כנגד הפרוץ - מתר. ובלבד שלא תהא פרצה יתרה על עשר אמות. אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה, אפלו יתרה על עשר אמות - מתר:

ד. כל מחיצה שעשויה שתי ואין עשויה ערב, ערב ואין עשויה שתי - הרי זו מחיצה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אין מחיצה אלא עד שתהא עשויה שתי וערב. מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל בכפר עזיז, הראהו גפן שמדלה על מקצת תאנה, אמר לו: מה אני להביא זרע תחת המותר? אמר לו: מתר, שאין אדם מבטל תאנתו מפני גפנו. העלהו משם לבית המגנים¹, והראהו גפן שמדלה על מקצת קורה ובו סדן של שקמה ובו קורות הרבה, אמר לו: תחת קורה זו - אסור, והשאר - מתר, שאני רואה שכל קורה וקורה באילן - אילן בפני עצמו. רבי ישמעאל בן אלעזר אומר: אם היה מפסיק בין קורה לחברתה - כאלו אילן אחד:

ה. אלו הן פסקי עריס: עריס שחרב אמצעו, ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן, אם אין שם שמונה אמות - לא יביא זרע לשם. אם היו שם שמונה אמות ועוד - נותנין לו עבודתו

¹ במושגות (פלאים ו, ד): 'המגנה'.

תּוֹסֵפֶת

הַשָּׁלֵם

וְזָרַע אֶת הַמּוֹתֵר. כִּמָּה הוּא 'וְעוֹד'? אֶחָד
מִשְׁשֵׁה טַפְחִים בְּאֵמָה:

ו. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לְכֶרֶם גְּבוּהַ עֲשָׂרָה וְאֵין
רַחְבָּה אַרְבָּעָה - לֹא בִטֵּל אֶת אַרְבַּע אַמוֹת
שֶׁבְכֶרֶם. הַעוֹשֶׂה מְחִיצָה לַגֶּפֶן, גְּבוּהַ
עֲשָׂרָה וְאֵינָה רַחְבָּה אַרְבָּעָה - לֹא בִטֵּל
שְׁשֵׁה טַפְחִים שֶׁבְגֶפֶן:

ז. זְמוּרָה שֶׁל גֶּפֶן שֶׁהֵיטָה מְדֻלָּה עַל גְּבִי
תְּבוּאָה, אֶפְלוּ הִיא מְאֵה אֵמָה - כֹּל הַגֶּפֶן
אֲסוּרָה, הִיא וּפְרוֹתֶיהָ. תְּבוּאָה שֶׁנִּטְעָה
תַּחַת הַגֶּפֶן - מִחֲזִיר וְאֵינּוּ מְקַדָּשׁ. הַגֶּפְנִים
וְהַיִּרְקוֹת שֶׁנוֹטֵין לְתוֹךְ הַגֶּפֶן, אֲבֵא שְׂאוּל
אוֹמֵר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: 'חֲזִיר. וְכֵן עֲזָאי
אוֹמֵר: יִסְפֵּר:

ח. הִיוּ שָׂרְשֵׁין יוֹצְאִין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמוֹת
שֶׁבְכֶרֶם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיַּעֲקֹר. שָׂרְשֵׁי פֶּאֶה
יוֹצְאִין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמוֹת שֶׁבְכֶרֶם, אֶפְלוּ
לְמִטָּה מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים - מִתֵּר:

ט. הַמְּבָרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בְּאַרְצָן, וְאֵין עַל גְּבִי
עֶפֶר, אֲלֹא כֹל שֶׁהוּא - מִתֵּר לְזֵרַע מִכָּאֵן
וּמִכָּאֵן, וְאֲסוּר לְזֵרַע עַל גְּבִי. הִיָּה עַל
גְּבִי עֶפֶר שְׁלֹשָׁה טַפְחִים - מִתֵּר לְזֵרַע עַל
גְּבִי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית
שְׂמַאי אוֹמְרִים: עֲשֶׂה טַפְחִים, וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים: שְׁשֵׁה טַפְחִים. הַבְּרַכָּה שֶׁבִסְלַע,
אֶף עַל פִּי שְׂאִין עֶפֶר עַל גְּבִי אֲלֹא שְׂתִי
אֲצַבְעוֹת - מִתֵּר לְזֵרַע עַל גְּבִי; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת:

י. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזַר אוֹמֵר: תְּבוּאָה
שֶׁהַשְּׂרִישָׁה - הִרִי זוֹ אֲסוּרָה וּמְקַדָּשֶׁת
וּמִתְקַדָּשֶׁת. גֶּפְנִים שֶׁהַשְּׂרִישוֹ - הִרִי אֵלוֹ
אֲסוּרִין וּמְקַדָּשִׁין, אֲבָל אֵין מִתְקַדָּשִׁין עַד
שֶׁיַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלֶּבֶן. מְקַצְתֶּם עֲשׂוּ כְּפוֹל
הַלֶּבֶן, וּמְקַצְתֶּן לֹא עֲשׂוּ, אֶת שְׁעֲשׂוּ כְּפוֹל

הַלֶּבֶן - אֲסוּרִין, וְאֶת שְׁלֹא עֲשׂוּ כְּפוֹל
הַלֶּבֶן - מִתֵּרִין:

יא. הַמְּעַבֵּיר עֲצִיץ נְקוּב בְּכֶרֶם, אִם הוֹסִיף
מְאֵתִים - אֲסוּר, אֲבָל אֵין מִתְקַדָּשׁ עַד
שֶׁיַּיְחַנּוּ תַּחַת הַגֶּפֶן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אֵין בֵּין עֲצִיץ נְקוּב לְשְׂאִינוֹ נְקוּב, אֲלֹא
הַכָּשֵׁר זֵרַעִים בְּלֶבֶד:

מִסֵּכַת כְּלָאִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. כְּלָאֵי הַכֶּרֶם - מִתֵּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל,
וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. כְּלָאֵי זֵרַעִים -
אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל, וְחֲזִבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת:

ב. סוּס שֶׁיִּלְדָּה מִין חֲמוּר - מִתֵּר עִם אִמּוֹ.
וְאִם הִיָּה אָבִיו חֲמוּר - אֲסוּר עִם אִמּוֹ.
חֲמוּר שֶׁיִּלְדָּה מִין סוּס - מִתֵּר עִם אִמּוֹ.
רַחֵל שֶׁיִּלְדָּה מִין עִז - מִתֵּר עִם אִמּוֹ. אִם
הִיָּה אָבִיו עִז - אֲסוּר עִם אִמּוֹ. עִז שֶׁיִּלְדָּה
מִין רַחֵל - מִתֵּר עִם אִמּוֹ. אִם הִיָּה אָבִיו
רַחֵל - אֲסוּר עִם עִמּוֹ, וְאֵין קָרֵב לְגַבִּי
מִזְבַּח. כּוּי - מִטְּיִלִּין עָלָיו שְׁנֵי חוֹמְרִין:

ג. אֵין קוֹשְׂרִין אֶת הַסּוּס לְצַדֵּי הַקְּרוֹן,
וְלֹא לְאַחַר הַקְּרוֹן. וְלֹא אֶת הַלְּבָדָקִים
לְגַמְלִים. רַבִּי מֵאִיר מִתִּיר. אִם הִיוּ מְסִיעִין
בִּירִידָה וּבַעֲלִיָּה - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא
אֲסוּר:

ד. לֹא יִקְשֹׁר סוּס לְפֶרֶד, וּפְרָד לְחֲמוּר,
וְחֲמוּר לְעֶרּוֹד, מִפְּנֵי שְׁמִנְהֵגִין זֶה אֶת זֶה.
אִם עֲשָׂה כֵן - רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וְחַכְמַיִם
פּוֹטְרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּגִי סוּסָה וּבְגִי
חֲמוּרָה - אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה. וְחַכְמַיִם
אוֹמְרִים: כֹּל הַפְּרָדוֹת מִין אֶחָד הֵן. אֲסִי
הַבְּבָלִי אוֹמֵר: אֲסוּר לְרַכֵּב עַל גְּבִי הַפְּרָדָה
מִקַּל וְחִמְרָה, וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁמִּתֵּר

ח. צמר הגמלים וצמר הרחלים שטרפן זה עם זה, אם הרב מן גמלים - מתר. במה דברים אמורים? בזמן שטרפן זה בזה והביא פשתן ביניהם. אבל העושה חלוק שכולל צמר הגמלים וכולל צמר הארנבים, וארג בו חוט אחד של צמר בצד זה, וחוט אחד של פשתן בצד זה - אסור. בגד שיש בראשו אחד כלאים - לא תכסה בצד השני, אף על פי שהכלאים מנח בארץ:

ט. חלוק של צמר שנפרם ופרפו בחוט של פשתן, ושל פשתן שנפרם ופרפו בחוט של צמר - אין בו משום כלאים, ואין יוצאין בהם בשבת. תפרן - אסורין משום כלאים, ויוצאין בהן בשבת:

י. לובש אדם שתי חלקות של צמר ושל פשתן זו על גב זו, אף על פי שפגדתו חגורה עליו מבחוץ, ובלבד שלא יתן את המשיחה ויקשר בין שתי כתפיו. בלארי נשים - אין בהן משום כלאים. תפרן - מקבלות הטמאה ואסורות משום כלאים. מטפחות תכה - אין בהן משום כלאים. מטפחות ידים, ומטפחות ספרים, ומטפחות ספוג - אין בהם משום כלאים. רבי אליעזר אוסר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, רבי אליעזר מתיר, ונחכמים אוסרין:

יא. לא יתן את המרדעת על כתפו אפלו להוציא עליה את הזבל. ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר. בגד שאבד בו כלאים - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשנו מרדעת

ללבוש שני חלוקות כאחד - הרי הוא אסור בתערובתן, מקום שאסור לנהג שתי בהמות - אינו דין שיהא אסור בתערובתן? אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים-א, א, לג): "והרפכתם את שלמה בני על הפדדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון". אמר להן: אין משיבין מתקוע². אמרו לו: הרי הוא אומר (מלכים-א, טו, ה): "אשר עשה דוד את הישר בעיני ה' ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי":

ה. פלב - מין חיה. רבי מאיר אומר: מין בהמה. מה הפרש בין רבי מאיר ונחכמים? אלא: שהפותב חיתו לבנו, רבי מאיר אומר: פתב לו פלב. ונחכמים אומרים: לא פתב לו פלב. הפותב בהמתו לבנו, רבי מאיר אומר: לא פתב לו פלב. ונחכמים אומרים: פתב לו פלב. פלב - כופרי - מין חיה:

ו. הירודין והנעמות - הרי הן כעופות לכל דבר. ואין בהמה טמאה יולדת מן טהורה, ולא טהורה מן טמאה, ולא גסה מן דקה, ולא דקה מן גסה, ולא אדם מן כלן, ולא כלן מן אדם. כל שיש בישוב - יש במדבר. הרבה יש במדבר מה שאין בישוב. כל שיש ביבשה - יש בים. הרבה יש בים מה שאין ביבשה. אין מין חלדה בים:

ז. החוסם את הפרה, והמזוג את הכלאים - פטור, שאין לה שהוא חזב אלא הנוהג והמנהיג בלבד:

² פרוש: מן המלכות. ויש אומרים: שהפגנה על עירא רבו של דוד שהיה מעיר תקוע.

תוספתא

השלים

לחמור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא יעשה הימנו טלאי לבגד אימרא המפרסמת. אבל יעשה הימנו תכריך למתים:

יב. כפה של צמר שנתנו בפשתן - מתר. עשה שני ראשיו בצד אחד - אסור. צמר שנתנו בפשתן להיות אורג עליו - הרי זה אסור, שבשעה שהוא אורג הנה נטוה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: למה נקרא שמו שעטנז? מפני שמליז את אביו שבשמים עליו:

יג. רבי חנניה בן גמליאל אומר: לא יקשר סרק של צמר ושל פשתן לחגור בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע הפוקרית והציפה - אין בהם משום כלאים. ואם תפרן - מקבלין טמאה ואסורין משום כלאים. פשתן שצבעו בחרת - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשונו אימרא לפשתן המפרסמת. בכרים ובכסתות - הרי זה מתר:

יד. אספלגית מלוגמא ורטיה - אין בהן משום כלאים. המת, והבהמה, והאהלין, והאפסלים, והאסטמא, וקלע, ויולון, ובגדי פהנים, ובגדי כהן גדול - אין בהן משום כלאים. בגדי כהן גדול, היוצא בהן למדינה - חיב. ובמקדש, בין לשרת ובין שלא לשרת - פטור, מפני שהן ראוין לעבודה:

מסכת שביעית פ"ק ראשון

א. שלשה אילנות בתוך בית סאה - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן ממטע עשרה לבית סאה; דברי רבי מאיר ורבי

יהודה. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין חורשין להם אלא צרפן. כמה רוח? הא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיהא בקר עובר בכליו. רבן גמליאל ובית דינו התקינו: שיהו מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה:

ב. אילן העומד בבית קבים, ושנים העומדים בבית ארבע קבים - אין חורשין להם אלא צרפן. שלשה אילנות של שלשה בני אדם, אילנות של אחר, והשדה של אחר, אף על פי שבעל השדה חורש מפני צרך שדהו - הרי זה מתר. זקנה שהיא נראית בנטיעה - כנטיעה. נטיעה שהיא נראית בזקנה - כזקנה. מה בין זקנה לנטיעה? זקנה - עד עצרת. נטיעה - עד ראש השנה. זקנה - מעין שלשה, ונטיעה - מעין עשר. ושדה קנים - נדון כנטיעה:

ג. שלשה קשוואין שלשה דלועין וארבע נטיעות - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן עשרה לבית סאה. כמה רוח? הא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחתיו וחוצה לו - מלא צמד וכליו:

ד. איזו היא נטיעה? רבי יהושע אומר: בת חמש, בת שש, בת שבע. אמר רבי: מפני מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע? אלא גפנים - בני חמש, תאנים - בני שש, ויתים - בני שבע:

ה. מוכרין ומוציאין זבלים ערב שביעית מישראל החשוד על השביעית. ומן הנכרי ומן הפותי, אפלו בשביעית - מתר. עד מתי מתר לזבל? כל זמן שמתר לחרש - מתר לזבל:

אֶלְעֶזֶר אֹמֵר: בְּמוֹעֵד - צוֹרוֹ, בְּשַׁבְּעֵית הַהַפְּסָדִים:

י. סוֹקְרִין אֶת הָאֵילָן בְּסַקְרָא, וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בְּאַבְנִים, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוֹם שַׁבְּעֵית וְלֹא מִשּׁוֹם דְּרַכֵּי הָאֲמוּרִי. מְסַלְקִין, מְקַנְצִין, מְקַטְפִּין⁵, מְסַתְּתִין⁴, וּמְצַדְדִין⁵, וּמְגַמְזִין - עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנוֹטֵל אֶת הַרְוָאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעֶזֶר אֹמֵר: אֵין אוֹכְלִין אֶת הַפְּגָיִם בְּשַׁבְּעֵית:

יא. חוֹרְשֵׁין שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין, וּמְשַׁקֵּין אוֹתָן שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי אֹמֵר: עַד לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּדֵי שְׂיִטַע וַיִּשְׂרִישׁ:

יב. אֵין בּוֹדְקִין אֶת הַזְּרָעִים בְּאֲדָמָה בְּגִלְלִים וּבַעֲצִין. אֲבָל דּוֹבְקִין אוֹתָם בְּגִלְלִים וּבַעֲצִין, וּמְשַׁרִּין מְשַׁבְּעֵית לְמוֹצָאֵי שַׁבְּעֵית. וּמְקַיְמִין אֶת הָעֲלוּיִם⁶ שְׁפָגַג, אֲבָל אֵין מְשַׁקֵּין אוֹתָן:

מסכת שביעית פ"ק שני

א. מְרַבִּיצִין שְׂדֵה בְּעָרֵב שַׁבְּעֵית כְּדֵי שְׁתַּעֲלֶה יְרֻקוֹת בְּשַׁבְּעֵית. וְלֹא עוֹד: אֲלֵא אֲף בְּשַׁבְּעֵית, וּמְרַבִּיצִין אוֹתָהּ כְּדֵי שְׁתַּעֲלֶה יְרֻקוֹת לְמוֹצָאֵי שַׁבְּעֵית:

ב. בְּצִלִּים שֶׁנִּכְנְסוּ מֵעָרֵב שַׁבְּעֵית לְשַׁבְּעֵית, אוֹ שִׁיזָא מְשַׁבְּעֵית לְמוֹצָאֵי שַׁבְּעֵית - מְרַבִּיצִין עֲלֵיהֶן מִים כְּדֵי שִׁיְהוּ נוֹחִין לְעַקֵּר. הַלּוּף שֶׁהֵעֲלָה תְּמָרוֹת

ו. מְשַׁקֵּין אֶת הַנְּטִיעוֹת - עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפָר אֹמֵר מִשּׁוֹם רַבִּי אֶלְעֶזֶר: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִשְׁקָה עַל הַנוֹף וַיִּוֹרֵד עַל הָעֵקֶר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: עַל הַנוֹף וְעַל הָעֵקֶר. אֶמְרוּ בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי: אִם אֲתָה מִתִּיר לוֹ מִקְצָתוֹ - תִּתִּיר לוֹ אֶת הַכֹּל. אִם אֵין אֲתָה מִתִּיר לוֹ הַכֹּל - אֵל תִּתִּיר לוֹ מִקְצָת:

ז. וּמְכוֹנְנִין אֶת הַנְּטִיעוֹת עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אִם הָיוּ מְכוּרְכוֹת לְפָנֵי שַׁבְּעֵית - נוֹטְלִין אֲף בְּשַׁבְּעֵית. אֵלוֹ הֵן עוֹגֵיאוֹת, אֵלוֹ בְּדִידִין שְׁבַעֲקָרִי אֵילָנוֹת. מוֹתְרִין וּמְשַׁמְטִין בְּקִנְיָם. מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְוֵתֵר וְלִשְׁמֹשׁ לְפָנֵי הַחֵג - מוֹתְרִין וּמְשַׁמְשִׁין לְפָנֵי הַחֵג. לְאַחַר הַחֵג - מוֹתְרִין וּמְשַׁמְשִׁין לְאַחַר הַחֵג:

ח. פְּגֵי עָרֵב שַׁבְּעֵית שֶׁנִּכְנְסוּ לְשַׁבְּעֵית - רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְסוּף - אֵין סָכִין מְפָנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. מְקוֹם שֶׁלֹּא נִהְיָה לְסוּף - סָכִין. וְשֵׁל שַׁבְּעֵית שִׁיזָאוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבְּעֵית - הַכֹּל שׁוֹיֵן שְׂאִין סָכִין אוֹתָן, וְאֵין מְקַנְחִין אוֹתָן. וְכֵן הִזָּה רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: הַלּוֹקַח פְּגָיִם מִחִבְרוֹ בְּשֶׁאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, אֲף בְּמְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְסוּף - סָכִין. לֹא יִקְנַח שְׂרָף בְּעַקֵּר, מְפָנֵי שְׁמַתְרִין. אֲבָל מְקַנְחוֹ בְּעֵלִין:

ט. תְּאֵנָה שֶׁנִּתְקַלְפָה - אֵין טוֹחִין אוֹתָהּ בְּטִיט, שֶׁהִיא מְלֹאכְתָּה. אֵין תּוֹלִין תְּחוּמִין בְּתֵאנָה, וְאֵין מְרַכִּיבִין בְּתֵאנָה, מְפָנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן

⁵ שְׁמַתְקָנִים אֶת הַמִּצַּר וְהַזָּד.

⁶ מִין פְּרִי

³ כֹּל אֵלוֹ הֵם לְשׁוֹנוֹת שֶׁל סְלוֹק הַקּוֹצִים מִהַשְּׂדֵה

בְּשַׁבְּעֵית.

⁴ נְקוּי הָאֲבָנִים.

בשביעית - לא יטלו הימנו בשביעית
מפני מראית העין :

ג. הנוטע והמבריק והמרקיב שלשים יום
לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומתן
לקימן בשביעית. פחות מכן - לא עלתה
לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. פרות
נטיעה זו - אסורין עד חמשה עשר
בשבת. אם ערלה - ערלה. אם רבעי -
רבעי :

ד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא
נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגמור -
שהוא לשעבר. ועל שלא הניין - שהוא
לעתיד לבוא. על מה נחלקו? על
התורמל, שבית שמאי אומרים: לשעבר,
ובית הלל אומרים: לעתיד לבוא.

ה. פול המצרי שמנע ממנו מים שלשים
יום לפני ראש השנה - מתעשר לשעבר
ומתן לקימן בשביעית. ואם לאו - אסור
לקימן בשביעית, ומתעשר לשנה הבאה.
במה דברים אמורים? בשל שקיא. אבל
בשל בעל - שמנע הימנו שתי מרבעות;
דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: שלש.
רבי יוסי בן פיפר אמר משום רבי שמעון
שזורי: במה דברים אמורים? בזמן
שזרעו לירק וחשב עליו לזרעו. אבל אם
זרעו מתחלה לזרע, ומקצתן השריש
לפני ראש השנה, ומקצתן השריש לאחר
ראש השנה - אין מעשרין מזו על זו, אלא
כונס גרנו לתוכו ומעשר הימנו עליו.
נמצא מעשר מן החדש על החדש, ומן
הישן על הישן.

ו. מעשר עני ומעשר שני לפי חשבון -
נוטל את העישור ועושה אותו מעשר⁷,
ופודה אותה, ועושה אותה מעשר עני.
אם זרעו מתחלה לזרע וירק, או שזרעו
לזרע וחשב עליו לירק, זרעו - מתעשר
לשעבר, וירקו - משעת לקיטתו. נמצאת
אומר, שש מדות בפול המצרי: זרע לזרע
- מתעשר לשעבר. וזרע לירק - מתעשר
לעתיד לבוא. זרע לזרע ולירק, או שזרע
לזרע ואחר כך חשב עליה לירק - מעשר
מירקו על זרעו ומזרעו על ירקו. בשלקט
לפני ראש השנה. אבל אם לקט לאחר
ראש השנה - זרעו מתעשר לשעבר,
וירקו בשעת לקיטתו. כשהביא שליש
לפני ראש השנה. אבל הביא לאחר ראש
השנה, בין זרעו בין ירקו - מתעשר לבוא.
זרע לזרע, וחשב עליו לירק - באה
במחשבה. זרע לירק וחשב עליו לזרע -
לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא
אם בן מנע ממנה שלש מרביות. עשה
פלן קצצן גמורין לפני ראש השנה, זרעו
- מתעשרת לשעבר, וירקו - בשעת
לקיטתו. לא עשה קצצן - צובר לתוכו,
ונמצא מעשר מזרע על ירק ומירקו על
זרעו. השבת והכנסבר שזרעו לירק, אף
על פי שהשרישו לפני ראש השנה ולקטן
לאחר ראש השנה, בשעת לקיטתן -
עישורן. ומתעשרין מזרעו על ירקו
ומירקו על זרעו. ואם הביאו שליש לפני
ראש השנה זרעו ומתעשר לשעבר וירקו
בשעת לקיטתו. השבת שזרע לזרע -
מתעשרת זרע, ופטורה זירין וירק. זרעה

⁷ פרוש: מעשר שני.

ירק - מתעשר זרע וירק. (וזירין⁸, ופטור).
זרעה זירין - מתעשר זרע וירק וזירין⁹.

ז. כל ירקות שזרען לזרע - בטלה דעתו.
ירקן - חיב, וזרען - פטור. התבואה והקטניות שזרען לזרע - בטלה דעתו.
זרען - חיב, וירקן - פטור. הפול והשעורין והתלתן שזרען לירק - בטלה דעתו.
זרען - חיב, וירקן - פטור. השחלים והגרגיר שזרען לזרע - מתעשרין זרע וירק. זרע לירק - מתעשרין ירק וזרע:

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בצלים הקיצונין שרבצן לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר ומתירין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. היתה שניה ונכנסה שלישית - אין מודכין, ואין מונעין מהן מים, כדי שיהא מעשר שני. היתה שלישית ונכנסה רביעית - מודכין ומונעין מהן, כדי שיהא מעשר עני. ומתיר לזכוכן ברגל. וכן כל אדם נוהגין:

ט. כל ירקות שהוקשו לפני ראש השנה - מתיר לקימן בשביעית. אם היו רכין - אסור לקימן בשביעית מפני מראית העין. אין מחיבין אותו לשרש את הלוף, אלא מניחן כמות שהיא. אם צומח למוצאי שביעית - מתיר. אין מחיבין אותו לשרש את הקונדס, אבל גוזזה בעלים. אם צמחה למוצאי שביעית - מתרת:

י. התבואה והקטניות שהביאו שלישי לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתירין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. רבי שמעון שזורי אומר: פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, וכן פולין הגמלונין וכל כיוצא בהן שהשרישו לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתירין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. אמר בן עזאי לפני רבי עקיבה משום רבי יהושע: אף משהשרישו. חזר רבי עקיבה להיות שונה כדברי בן עזאי:

יא. אין מלקטין עשבים מגבי זבל, אבל מלקטין ממנו קשורות. נותנין עליו קש או תבן, כדי שירבה. נותנין עליו מים, כדי שיפרח. ועודרין אותו, כדי שיתפח:

יב. אין מוסיפין לא על המשפלות ולא על האשפות; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מוסיפין על המשפלות ואין מוסיפין על האשפות. רבי שמעון אומר: אף על האשפות. ובלבד שלא יפחות משלש אשפתות לבית סאה:

יג. המדיר את שדהו - עושה סהר¹⁰ לבית סאתים. נתמלאת - עוקר מתוך הסהר, וחוזר ועושה בית הסהר אחר, ועושה אשפתות בתוך שדהו כדרך המזבלין. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שהיתה צאנו מעטת. אבל אם היתה

⁸ גבעולין - גנים.

⁹ בזיון והמאלי גרם לפי גרסת הירושלמי

¹⁰ זרעו לזרע - מתעשרת זרע וירק וזירין.

¹⁰ הקוף מהיזבה.

⁸ גבעולין - גנים.

⁹ בזיון והמאלי גרם לפי גרסת הירושלמי

¹⁰ זרעו לזרע - מתעשרת זרע וירק וזירין.

¹⁰ הקוף מהיזבה.

מסכת שביעית פ"ק שלישי

צאנו מרבה, אפלו בית כור אפלו בית כורים - מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: תוקע יתד באמצע, ומקיף לה ארבע סהרים מארבע רוחותיה:

יד. היתה כל שדהו בית סאתים - לא יעשה פלה סהר, אלא משיר הימנה מקצת מפני מראית העין; דברי רבי מאיר. רבי יוסי מתיר. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יחזיר לראש; דברי רבי מאיר. וחקמים מתירין. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יהא בינו לחברו בית שמונה סאין; דברי רבי דוסתאי ברבי יהודה. רבי יוסי בן פיפר אומר משום רבי אליעזר: בית סאתים ובית סאתים - זה חולב וזה גוזז לתוכה, ומכניס ומוציא בדרך עליה:

טו. בכל עושין סהרין: באבנים, ומחצלות, בקש, בקנים, ובקלחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיפגס הגדי:

טז. אין מדיירין לא בשבתות ולא בקמים טובים ולא בחולו של מועד, אפלו בטובה. אם באו מאליהן - מתר. אין מסייעין אותן, ואין מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. אם היו מדיירין לשבתות, לחדשים, ולשנים - מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. רבי אומר: מדיירין בשבת - בטובה. ביום טוב - במזוננו. בחולו של מועד - אפלו נוטל שָׁכרו:

א. לא יפתח אדם מחצב בתחלה בתוך שדהו, עד שיהו שלש מרביות שהן שלש על שלש על רום שלש. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שמתכונן לעשות שדה. אבל בזמן שאין מתכונן לעשות שדה - אפלו דבר מעט מתר. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שאין מתכונן לעשות שדה. אבל בזמן שמתכונן לעשות שדה - אפלו כל שהוא אסור:

ב. סלע שצף על גבי הארץ, ואיגד יוצא ממנה, אם יש בו כשעור הזה - מתר, ואם לאו - אסור. אבנים תושבות שהמחרשה מזעזעתן, אם יש בהן שמים של משוי שנים שנים - הרי אלו ינטלו. רבי נחמיה אומר: בונין מדרגות על גבי גאיות בערב שביעית, ובשביעית סומך להם עפר ונותנן על גבי גאיות:

ג. מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל - כך אין לו רשות לסקל. ואם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקום הטָרְשִׁין. מסקלין מפני דרך היחיד, ומפני דרך הרבים, ומפני דרך הספק, ועושין ספיחים שבראש גגות, ומקמיין אותן, ואין חוששין, לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ:

ד. זיתי ערב שביעית שנקנסו לשביעית - מסקלין מקומן. ממלאין נקעין שמתחיהן עפר, ועושין עוגיות לגפנים מזו לזו. ולא עוד: אלא אף זיתי שביעית שיוציאים למוציאי שביעית - מתר לעשות כן:

יהודה אומר: הלוקח בתולה של שקמה מחברו, בשאר שני שבוע - הרי זה מגביה עשרה טפחים וקוצץ. נמצאת אומר: שלש בתולות הן: בתולת אדם. בתולת אדמה. בתולת אילן. בתולת אדם - כל שלא נבעלה מימיה. בתולת אדמה - כל שלא נעבדה מימיה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין בה חרס. בתולת אילן - כל שלא נקצצה מימיה:

ט. אין עוקרין גדר שבין שתי שדות, אחד גדר של עצים, ואחד גדר של אבנים. במה דברים אמורים? בזמן שמתפון לעשות שדה. אבל עצים - מתר. המשרש עקר חרוב וסדן שקמה, לעצים - מתר, ולשדה - אסור:

י. מחפריות שנוטל מהן אילן¹¹ - הרי זה לא יכסם בעפר. אבל מכסם באבנים או בקש. הקוצץ בקנים - הרי זה מגביה טפח וקוצץ. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מקום שנהגו לקוץ - יחתף. לחתף - קוץ. הרי זה מגביה טפח וקוצץ:

יא. אין מדלין את הקנים בחיצות הקנים, מפני שהיא מלאכתן. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. וכן ה"ה רבן שמעון בן גמליאל אומר: מתר אדם ליטע אילן סרק כדי לעשות סיג:

יב. בשביעית - אין מלמדין את הפרה אלא בחילת¹² בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בתוף שדה חברו מתר. ובלבד שלא יסמך לה מענה. אבא

ה. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם זיתים מתוף שלו, כדרך שמלקט מתוף של חברו. את הגס - הגס. חזרו להיות נותנין זה לזה בטובה. התקינו: שיהו מביאין מן המצוי ומן הקרוב. והלב יודע, אם לעקל ואם לעקלקלות. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם צרורות וחרסין מתוף שלו, כדרך שמלקט מתוף של חברו. את הגס - הגס. משרבו עוברי עברה - חזרו לאסור:

ו. שדה שנטיבה - אין זורעין אותה במוצאי שביעית. איזו היא שדה שנטיבה? כל זמן שבני אדם חורשין חמש והוא חורש שש, שש והוא חורש שבע. שמאי הזקן אומר: אלו היתה שעה פנויה, גזרנו עליה שלא תזרע. בית דין של אחרי גזרו עליה שלא תזרע:

ז. אין חוכרין גירין מישראל החשוד על השביעית. אבל לוקחין הימנו שדה זרועה, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לזרע. המקבל שדה מן הנכרי - פוסק עמו על מנת שהנכרי זרועה. הנכרי והכותי שחרשו - אין עושין אותן בית הפרס, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לגזר. אין מגדלין בהמה דקה. אבל מגדלין בהמה גסה, שלא גזרו אלא גדר שיכול לעמד:

ח. הקוצץ קורה של שקמה - הרי זה לא יחליק ולא ידריג, אלא מציין כדי שתהא קיצתה שנה. רבי יהודה אומר: מקום שנהגו לדרג - יחליק. לחליק - ידריג. הרי זה מגביה טפח וקוצץ טפח. וכן ה"ה רבי

¹² מקום חול שאי אפשר לזרע שם.

¹¹ ב'מנחת כפורים' הביא גרסת הגר"א:

מחפריות שנוטל מהאילן.

שאול אומר: מגדר בחרשין, וגוממין מעם הארץ, ובלבד שלא יקוץ בקורדום:

יג. פגין של ערב שביעית - אין חולקין אותן בשביעית, מפני שהיא מלאכתן. ובסיפות - מתר. בקר ובכפניות - מתר. מאימתי אדם רשאי לקוץ את האילן בשאר שני שבוע? משבא לעונת המעשרות:

יד. אין מוכרין שדה אילן לחשוד על השביעית, אלא אם כן פוסק עמו על מנת שאין לו באילן. וכן לא ימסר בשאר שני שבוע למי שחשוד על המעשרות. רבי שמעון מתיר, מפני שהוא אומר לו: 'אני מכרתי את שלי, צא ותבע את שלך':

מסכת שביעית פרק רביעי

א. רבי יהודה אומר: הפרסאות - שביעית שלהן מוצאי שביעית, שהן עושין לשתי שנים. אומר לו: הרי הן אצלך בטבריא ואינן עושות אלא בנות שנתן. הטומן את הלוף בשביעית, רבי אומר: דרך ארץ טמנו בעציץ כדי שלא יצמח, אף על פי שאין ראיה לדבר - זכר לדבר, שנאמר (ירמיה לב, יד): "ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים":

ב. הלוף שעברה עליו שביעית, רבי אליעזר אומר: אם שהה שלש שנים - נותן לעניים רביע. אם שהה שתי שנים - נותן לעניים שלישי. שנה אחת - נותן לעניים מחצה. מאימתי מתר אדם לקח

הלוף במוצאי שביעית מפל מקום? רבי יהודה אומר: מיד. אומר רבי יהודה: מעשה והיינו בעין כושי, והיינו אוכלין לוף במוצאי החג של שביעית, על פי רבי טרפון. אומר לו רבי יוסי: משם ראיה? עמכם הייתי, ומוצאי פסח היה:

ג. אין מוכרין פרות שביעית לחשוד על השביעית. אחד זרעים הנאכלין, ואחד זרעים שאינן נאכלין. בית שמאי אומרים: לא ימכר לו שדה בשביעית, ובית הלל מתירין:

ד. ואיזו היא ארץ ישראל? מנהר¹³ דרומה של כזיב ואילף עד כזיב. סמוך¹⁴ לעמוץ ומואב, ארץ מצרים - שתי ארצות הן, או נאכל ונעבד, או לא נאכל ולא נעבד. עירות ארץ ישראל הסמוכות לספר - מושיבין עליהן שומר, כדי שלא יפוצו נכרים, ויבוזו פרות שביעית:

ה. עירות המתרות בתחום ביתו¹⁵ ונאסרו: - כגון ציר, וצייר, ונשמי, וזיזון, ויגרי טב, ודגב, חורבתא, וברכה דבית חרב. עירות האסורות בתחום צורא: שגן, וכצת, ופומא ציבא, וחנויתא עיליתא, וחנויתא ארעיתא דאשמיעא, ובית מזיל כריא, ועמק מזיל. עירות שחיבות במעשרות בתחום: ציציתה, ועינישת, ועין תרעא, ורומברך, עין יערים, וכפר יערים, דכב, חצפיא, וכפר צמח. רבי התיר כפר צמח. תחום ארץ ישראל: פרשת אשקלון, ואומר, מגדל, שרשינה, ידור, ושוניא דקיסרא, שורא דעכו, וריש מיא דגעתיין, וזעתיין, גרמא, וכברתא,

¹³ יש גורסים: 'צוי' (אור הגנוז).

¹⁴ צריך לומר: 'מוצד דרומה' (חסדי נוד).

¹⁵ יש גורסים: 'שימן'.

יִרְק בְּתוֹךְ קַפּוֹתֵיהֶן. וְכֹא מַעֲשֵׂה לְפָנַי רַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן נוּרִי, וְאָמַר: אִם עָשׂוּ כִּיּוֹצֵא בְּהֵן - מִתְרִין, וְאִם לֹא - אֲסוּרִין:

ח. אוֹכְלִין עֲלֵי יִרְק, מִן הָאֶפֶל עַל הַבְּכִיר, מִן הַרְחוֹק עַל הַקְּרוֹב. הֵתֵר מְקוּם אֶחָד - הֵתֵרוּ כָּל הַמְקוּמוֹת. הַלוֹף וְהַשּׁוֹם וְהַבְּצֵלִים, הֵתֵרוּ יְבֵשִׁים - הֵתֵרוּ לַחִין. לֹא הֵתֵרוּ יְבֵשִׁים עַד שִׁתְּפִיעַ הַגֶּרֶן. אֵין מִינוּ מִתֵּיר אֶת שְׂאִין מִינוּ, וְאֵין מִתְרִין אֶת מִינָן אֶלָּא עַל פִּי חֶכֶם, וְכֵלָן לְמוֹצָאֵי שְׂבִיעִית - חִיבוֹת בְּמַעֲשְׂרוֹת:

ט. יִרְק שֶׁנִּשְׁטַעוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׂבִיעִית - הֵרִי זֶה לֹא יִטוֹל מִמֶּנּוּ בְּשְׂבִיעִית עַד שִׁירְבָה חֲדָשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נוֹטֵל הֵימָנוּ שְׁלוֹ, וּמְכַנִּים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֶף עַל פִּי שְׂאִין כִּיּוֹצֵא בְּהֵן נִמְכָּר בְּשׁוֹק:

י. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין כּוֹבְשִׁין וְאֵין מִיבְשִׁין יִבֶּשֶׁת וְכִבְשֶׁת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. אֵין מְבִיאִין יִרְקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. רַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שְׂיֵהוּ מְבִיאִין יִרְקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. וְכִשֶּׁם שֶׁמְבִיאִין יִרְקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ - כִּף מְבִיאִין תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. רַבִּי וּבֵית דִּינּוֹ הִתִּירוּ לְקַח יִרְק בְּמוֹצָאֵי שְׂבִיעִית מִיָּד:

יא. פְּרוֹת שְׂבִיעִית שֶׁבָאוּ לְאֶרֶץ - אֵין מוֹכְרִין אוֹתָם, לֹא בַמֶּדֶה, וְלֹא בַמִּשְׁקָל, וְלֹא בַמִּנְזָן, אֶלָּא הֵרִי הֵן כְּפְרוֹת הָאֶרֶץ:

יב. מְבִיאִין שְׁחָלִים וְקְרוֹסְטִמְלִין מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ, אֶבֶל לֹא מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ לְעִשְׂתוֹתָן בְּאֶרֶץ. אֵין מְבִיאִין עֲנָבִים

וְכִזְנִיתָא, וְקִצְטְרֵי דְגָלִילָה, וְקוֹשְׁעָאֵי דְרֵאֲתִין, וּמִלְתָּא דְכוֹר, וּטְרֵי רַבְתָּא, וְתַפְנִית, וְסַנְפֶּתָה, וְסוּחַרְתָּתָא דִּיתֵר, וּמִמְצָא דַגְתָּא, וּמִדְפָּה וְטְרַחְשָׁה, וְנַחְלָה דִּיפְצָאֵל, וְעוֹלְשָׁתָא, וְאוֹלָם רַבְתָּא, וּמַגְד¹⁶ חֲרוֹב, וְרַקְנָתָא דְעִיּוֹן, וּמִישָׂא, וְתַקְרָא כְּרַבָּא סִינְגוּרָא, וְתַרְנַנְלָא עֵיילִיא דְקִסְרִין, וְקִנְתָּ, וְרַכָּה, וְטְרַכְתָּא דְמַתַּחַת לְבַצְרַת, וְיַגְר שְׁהֲדוּתָא, וְנַמְרִים, מְלַח דְחֵרָאֵי, וְיַבְקָא, וְחֻשְׁבוֹן, וְנַהֲלָא, וְרַפְחָ, וְחוּנְדָא, וְעִמּוֹן וּמוֹאֵב, וְרַקָּם גָּאָה, וְנַגְנִיָּה דְאִשְׁקֵלוֹן, וְדַרְךָ הַגְּדוּלָה הַהוֹלְכָת לְמַדְבָּר:

ו. מוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָה: שְׂאִין זוֹרְעִין, וְאֵין חוֹרְשִׁין, וְאֵין מִנְכַּשִׁין בְּסוּרְיָא, לְפִי שְׂאִין כִּיּוֹצֵא בְּהֵן. הַנּוֹתֵר בְּאֶרֶץ, שֶׁכָּל כִּיּוֹצֵא בּוֹ מִתֵּר בְּאֶרֶץ - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא. אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּמַחְבֵּר בְּקַרְקַע בְּסוּרְיָא. אֶבֶל עוֹקְרִין וְאוֹגְדֵי עַל יְדֵיהֶן. וּבִלְבַד שְׁלֵא יְהֵא הוּא מְלַקֵּט, וְהֵן אוֹגְדִין עַל יְדֵיו. בּוֹצְרִין וְדוֹרְךָ עַל יְדֵיהֶן. מוֹסְקִין וְאוֹטֵם עַל יְדֵיהֶן. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוֹצֵיא פְּרוֹת לְחֻבְרוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שְׁשַׁלַּח לוֹ חֻבְרוֹ פְּרוֹת. אֶבֶל הַלּוֹקֵחַ לוֹ מִן הַשּׁוֹק - הֵרִי זֶה מִתֵּר, מְלַקֵּט בְּיַד וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ז. בְּצֵלִים שֶׁנִּכְנְסוּ מִעֶרֶב שְׂבִיעִית לְשְׂבִיעִית, אוֹ שִׁינְעָאוּ מִשְׂבִּיעִית לְמוֹצָאֵי שְׂבִיעִית, אִם עָשׂוּ כִּיּוֹצֵא בְּהֵן - מִתְרִין, וְאִם לֹא - אֲסוּרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֵׂה שְׁזָרְעוּ בְּרָם גְּדוֹל בְּצֵלִים בְּצִיפּוּרֵי לְמוֹצָאֵי שְׂבִיעִית. זְרַעוּהוּ שְׁעוּרִין, וְהָיוּ פּוֹעֲלִין יוֹרְדִין וּמִנְכַּשִׁין בְּתוֹכּוֹ וּמְבִיאִין

16 בִּירוּשָׁלַיִם: זִמְנִיָּה.

מחוצה לארץ לארץ, ודורכין אותן בארץ. ולא זיתים מחוצה לארץ לארץ, ועוטנין אותן בארץ. ולא הוצני פשתן מחוצה לארץ לארץ, ושורין אותן בארץ. מביאין גרוגרות וצמוקין מחוצה לארץ, אבל לא מחוצה לארץ לארץ לעשותן בארץ. רבי התיר, שיהו מביאין אותו מחוצה לארץ לעשותן בארץ:

יג. כל אילן שחנטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - הרי הן לשעבר. לאחר חמשה עשר בשבט - הרי הן לעתיד לבא. רבי נחמיה אומר: במה דברים אמורים? באילן שעושה שתי ברכות בשנה, אבל אילן שאינו עושה אלא ברוך אחת, כגון: הזתים והתמרים והחרובין, אף על פי שחנטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - כאלו לא חנטו אלא לאחר חמשה עשר בשבט:

יד. רבי שמעון אומר: מהוצאת עלין עד הפגים - חמשים יום. מן הפגים ועד שיהיו נובלות - חמשים יום. ומשהן נובלות עד התאנים - חמשים יום. רבי אומר: פלן - ארבעים ארבעים יום. וכלן קדם הזמן הזה - הרי הן לשעבר. לאחר הזמן הזה - הרי הן לעתיד לבא:

טו. מעשה ברבי עקיבה שלקט אתרוג באחד בשבט, ונהג בו פדברי בית שמאי וכדברי בית הלל. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: פדברי רבן גמליאל וכדברי רבי אליעזר. אבטולמוס ברבי יוסי העיד משום חמשה זקנים: שאתרוג - כשעת לקיטתו למעשר. ורבנותינו נמנו עליו באושא: שאתרוג - כשעת לקיטתו למעשר ולבעור:

טז. רבי שמעון אומר: אתרוג שנכנס מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית - פטור מן המעשרות, ופטור מן הבעור. שאין לך דבר שחיב במעשרות, אלא דבר שגדל בחובה ונלקט בחובה. אין לך דבר שחיב בבעור, אלא דבר שגדל בשביעית ונלקט בשביעית:

מסכת שביעית פרק חמישי

א. פרות שביעית שיצאו לחוצה לארץ - מבערן במקומן; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: מביאין לארץ ומוכרין בארץ, שנאמר (ויקרא כה, ז): "בארצך תהיה כל תבואתה לאכל":

ב. אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אני ראיתי את שמעון בן פהנא שהיה שותה יין של תרומה בעכו, ואמר: ז'ה בידי מקלקליא, וגזרו עליו שישתהו בספינה:

ג. עלה תמכה, וחרחבינה, עלי ורד, ועלי מלת - יש להן שביעית, ולדמיהן שביעית, ויש להן בעור, ולדמיהן בעור. עקר המלפפים, עקר ורד, ועקר מלת - אין להן שביעית, ולא לדמיהן שביעית, אין להם בעור, ולא לדמיהן בעור. רבי מאיר אומר: דמיהן מתבערין בראש השנה. אמרו לו: להם - אין בעור, קל וחרר לדמיהן! אמר להם: מחמיר אני בדמים יותר מן העקר. שמן של שביעית - מדליקין בו. מכרו ולקח בו שמן אחר - אין מדליקין בו:

ד. הלשישות, והלביצין, והלוענין, והבורית, והאהל - יש להן שביעית,

כְּאֵילָן, חוץ מן הָאֵדֶל - שְׁנֵדוֹן כְּיָרֵק.
הַעֵיד רַבִּי יוֹסִי בֶּן יִדְעִיָה הַבְּשֵׁם לִפְנֵי רַבִּי
עֲקִיבָה מִשּׁוּם רַבִּי טְרַפּוֹן: שֵׁשׁ לְקֹטֵף -
שְׁבִיעִית. עָלִי זֵיתִים וְעָלִי קָנִים וְעָלִי
חֲרוּבִין - אֵין לָהֶן בַּעוֹר, לְפִי שְׂאִין כְּלִין:

ט. הוֹרֵד חֲדָשׁ שֶׁכָּבְשׁוּ בְשָׂמֵן יֶשֶׁן - יִלְקֹט
אֶת הַוֵּרֵד וְהַשָּׂמֵן מִתּוֹ. יֶשֶׁן בְּחֲדָשׁ - חֲזֵב
בְּבַעוֹר. הַחֲרוּבִין חֲדָשִׁין שֶׁכָּבְשׁוּ בַּיַּיִן יֶשֶׁן
- יִלְקֹט אֶת הַחֲרוּבִין וְהַיַּיִן מִתּוֹ. יֶשֶׁן
בְּחֲדָשׁ - חֲזֵבִין בְּבַעוֹר:

י. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: חֲבִילֵי אֲזוּב,
וְהַפָּאָה, וְהַקּוֹרְנִית שֶׁהַכְּנִיסָן לְעֵצִים - אֵין
מְסִיקִין בָּהֶן. לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה - אֵין מְסִיקִין
בָּהֶן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אִף קִלְחִין שֶׁל
בֵּית הַשְּׁלַחִין שִׁיבְשׁוּ - אֲסוּרִין בְּהִנְאָה:

יא. חֲצִיר וַיִּרְקוֹת שְׂדֵה שֶׁלְקָטֵן לְהֵטִין
בָּהֶן¹⁸ - אֵין רִשְׁאֵי לְהֵטִין בָּהֶן. לְמֵאֲכָל
בְּהֵמָה - אֵין רִשְׁאֵי לְהֵטִין בָּהֶן. עֵידִית
שֶׁלְקָטָה לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה - הָרִי זֶה צְרִיף
לְבַעַר. נִתְּנָה פִּתְחַת הַפֶּר - הָרִי הֵיא
כְּמַבְעֵרַת. תְּבֵן שֶׁל שְׁבִיעִית - אֵין נוֹתְנִין
אוֹתוֹ לְתוֹף הַפֶּר וְלֹא לְתוֹף הַטֵּיט. אִם
נִתְּנוּהוּ אַחֲרֵים - הָרִי הוּא כְּמַבְעַר:

יב. תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּתֵבֵן וּבְקֶשׁ שֶׁל
שְׁבִיעִית - יוֹצֵן. מוֹכְרִין אוֹכְלֵי אָדָם
וְאוֹכְלֵי בְּהֵמָה - לְקַח בָּהֶן אֶכָּל אָדָם. וְאֵין
מוֹכְרִין אוֹכְלֵי בְּהֵמָה - לְקַח בָּהֶן אוֹכְלֵי
בְּהֵמָה, וְאֵין צְרִיף לֹמֵר: אוֹכְלֵי אָדָם -
לְקַח בָּהֶן אוֹכְלֵי בְּהֵמָה:

וְלִדְמִיָּהּן שְׁבִיעִית. יֵשׁ לָהֶן בַּעוֹר,
וְלִדְמִיָּהּן בַּעוֹר. עַקֵּר חֲרוּב, וְעַקֵּר הָאוּגָה,
וְעָלֵי הָאוּג, וְהַפְּרַחְבִּילָה, וְהָאֶרֶץ - אֵין
לָהֶם בַּעוֹר, וְלֹא לִדְמִיָּהּן בַּעוֹר. דִּין אוֹצֵר
וְזֵרַע אֲסוּטִים שְׁנוֹרְעִים בְּשְׁבִיעִית - קִדְשַׁת
שְׁבִיעִית חָלָה עֲלֵיהֶן:

ה. הַצְּבָעִין וְהַפְּטָמִין - לּוֹקְחִין מִרְסָן מִכָּל
מָקוֹם וְאֵין נִמְנָעִין. אֵין מוֹכְרִין אוֹתָהּ
מִחֲרוֹזוֹת מִחֲרוֹזוֹת, אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן
אֵיבָרִין אֵיבָרִין עַל גְּבֵי מִטּוֹת:

ו. לֹא יֵהָא מְבִיא כְּלָבִים כּוֹפְרִין, וְחִלְדוֹת
הַסְּנָאִין, וְחִתּוּלִין, וְקַפּוֹד - לְמִכְרָן לְנִכְרֵי
וְלֵהִשְׁכִּיר עֲלֵיהֶן. אֲבָל מוֹרִיס, וְגִבְיַת בֵּית
אוֹנִיָּקִי¹⁷, וְהַפֶּת וְהַשָּׂמֵן - שֶׁהֵן מִתּוֹ -
לְמוֹכְרָן לְנִכְרֵי וְלִשְׁכָּב עֲלֵיהֶן:

ז. לֹא יֵהָא לּוֹקֵט יִרְקוֹת שְׂדֵה וּמוֹכֵר
בְּשׁוּק. אֲבָל הוּא לּוֹקֵט וּבִנּוּ מוֹכֵר עַל יְדוֹ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אִף יִשְׁכֵּר
פוֹעֲלִים וַיְכַנִּס לְתוֹף בֵּיתוֹ:

ח. לְקַח הַבְּכוֹר לְמִשְׁתָּהּ בְּנוֹ אוֹ לְרַגְלָהּ,
וְלֹא צְרִיף לוֹ - מִתּוֹ לְמוֹכְרוֹ. רַבִּי אֹמֵר:
אֹמֵר אֲנִי, שֶׁלֹּא יִמְכֹּר אֶלֶּא בְּדַמְיוֹ. לוֹלְבֵי
הָאֵלָה, וְהַבְּטָנָה, וְהָאֲטָדִים, וְהָאֵדֶל. רַבִּי
מְאִיר אֹמֵר: לְעָלִים עִם הַלוּלְבִין - אֵין
בַּעוֹר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לוּלְבִין עִם
הָעֵלִין - יֵשׁ בַּעוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר:
לוּלְבִין - אֵין בַּעוֹר, אֲבָל לְעָלִים - יֵשׁ
בַּעוֹר מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׂרָוּ מֵאֲבִיָּהֶן. וְכֵלֶן שֶׁנִּכְנָסוּ
מִעֵרֵב שְׁבִיעִית לְשְׁבִיעִית, אוֹ שִׁיבְּאוּ
מִשְׁבִּיעִית לְמוֹצְאֵי שְׁבִיעִית - נִדּוּנִין

¹⁸ ב'חכדי דוד' גרס לפי הירושלמי: 'חציר וירקות
שדה שלקטו לחטון בהם - רשאי לחטון בהם.
למאכל אדם - אסור לחטון בהם'.

¹⁷ - 'שם כפר שרב עגלים הנמצאים שם קרבים
לעבודה זרה' (רבי עובדיה מברטנורא עבודה
זרה ב, ד).

יג. פְּרוֹת שְׁבִיעִית - אֵין מְאָכִילִין אוֹתָן לְבִהמָה, וְלַחֲזִיה וּלְעוֹפּוֹת. אִם הִלְכָה בְּהֵמָה מֵאֲלִיָּה לְתַחַת תְּאֵנָה וְאוֹכֶלֶת בְּתֵאֵנִים, לְתוֹךְ חֲרוֹב וְאוֹכֶלֶת בְּחֲרוֹבִין - אֵין מְחִיבִין אוֹתָהּ לְהַחֲזִירָהּ, מִשּׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, ז): "וְלִבְהֶמְתָּךְ וְלַחֲזִיה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאַתָּה לְאָכֹל":

יד. מְאָכִילִין אֶת אֲכֹסְנֵי פְרוֹת שְׁבִיעִית. וְאֵין מְאָכִילִין, לֹא אֶת הַנְּכָרִי וְלֹא אֶת הַשְּׂכִיר פְּרוֹת שְׁבִיעִית. וְאִם הִיָּה שְׂכִיר שֶׁבֵּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שְׁבוּעָה, אוֹ שֶׁקָּצְצוּ מְזוֹנוֹתָיו עָלָיו - מְאָכִילִין אוֹתוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית:

טו. אֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין לְאִשָּׁה פְּרוֹת שְׁבִיעִית. אֲבָל נְזוּנִית הִיא מְשַׁל בְּעֵלָהּ. סְפִיחִין שֶׁל שְׁבִיעִית - אֵין תּוֹלְשִׁין אוֹתָן בְּיָד. אֲבָל חוֹרֵשׁ כְּדָרְפוֹ. וּבִהֵמָה - רוֹעֶה כְּדָרְקָה:

יין טייפערער חבֿר,
 סט זיך שוין בעסער?
 עסכמה אונטן אומות

מעשה לעד

היסטארישע דורכברוך

אין די וועלט פון ערליכע
אידישע ליין מאטריאל!

הערליכע מעשיות דערציילט
 דורכ'ן ראש ישיבה שליט"א

- מעשה לעד
 וועט אויפבויען
 די דרך ארץ און
 מידות טובות ביי
 די קינדער לעד
- מעשה לעד
 וועט אויב-
 געוואוינען
 דערן צו און
 פונעם אייבערשטן
 די מיילער פון די
 קינדער לעד
- מעשה לעד
 וועט ווייזן די
 ריכטיגע וועג פאר
 אייערע קינדער
 צו זיין בריסל'ע
 קינדער לעד

די מעשה לעד קינדער ביכל וועט בערן די זיין צו באקומען
 אין די נאנטע טאג ביי די מפיצים און ביי די קין הדפסה.

קחו ברכה אל תוך בתיכם!

		Rosh Chodesh Elul		ב' דראש חודש אלול	
28	ראשון Sunday	א	1	6:20 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:47 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נג • ירושלמי: סנהדרין ג • תוספתא: כלאים ד נ"ך: שופטים טו-טז • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ז	5:07 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:34 שקיעה בבלי: כתובות נג • ירושלמי: סנהדרין ג • תוספתא: כלאים ד נ"ך: שופטים טו-טז • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ז
29	שני Monday	ב	2	6:21 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:45 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נד • ירושלמי: סנהדרין גא • תוספתא: כלאים ה נ"ך: שופטים יט-יח • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ח	5:08 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:32 שקיעה בבלי: כתובות נד • ירושלמי: סנהדרין גא • תוספתא: כלאים ה נ"ך: שופטים יט-יח • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ח
30	שלישי Tuesday	ג	3	6:22 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:44 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נה • ירושלמי: סנהדרין נב • תוספתא: שביעית א נ"ך: שופטים יט-כ • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ט	5:09 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:31 שקיעה בבלי: כתובות נה • ירושלמי: סנהדרין נב • תוספתא: שביעית א נ"ך: שופטים יט-כ • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש ט
31	רביעי Wednesday	ד	4	6:23 נץ החמה 9:39 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:42 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נו • ירושלמי: סנהדרין נג • תוספתא: שביעית ב נ"ך: שופטים כא - שמואל א א • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש י	5:10 עלות השחר 9:03 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:29 שקיעה בבלי: כתובות נו • ירושלמי: סנהדרין נג • תוספתא: שביעית ב נ"ך: שופטים כא - שמואל א א • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש י
1	חמישי Thursday	ה	5	6:24 נץ החמה 9:39 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:41 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נז • ירושלמי: סנהדרין נד • תוספתא: שביעית ג נ"ך: שמואל א ב-ג • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יא	5:11 עלות השחר 9:03 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:28 שקיעה בבלי: כתובות נז • ירושלמי: סנהדרין נד • תוספתא: שביעית ג נ"ך: שמואל א ב-ג • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יא
2	ששי Friday	ו	6	6:25 נץ החמה 9:39 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:39 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נח • ירושלמי: סנהדרין נה • תוספתא: שביעית ד נ"ך: שמואל א ד-ה • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יב	5:12 עלות השחר 9:03 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:26 שקיעה בבלי: כתובות נח • ירושלמי: סנהדרין נה • תוספתא: שביעית ד נ"ך: שמואל א ד-ה • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יב
3	שב"ק Shabbos	ז	7	6:26 נץ החמה 9:40 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:37 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות נט • ירושלמי: סנהדרין נו • תוספתא: שביעית ה נ"ך: שמואל א ד-ה • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יג	5:13 עלות השחר 9:04 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א 7:24 שקיעה בבלי: כתובות נט • ירושלמי: סנהדרין נו • תוספתא: שביעית ה נ"ך: שמואל א ד-ה • רמב"ם: רוצח ושמירת הנפש יג

Candle Lighting 7:08 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 8:37 זמן מוציא ש"ק

ווען א מענטש איז מתפלל ביי קברי צדיקים, העלפט אים דער אייבערשטער
אפילו ווען עס קומט זיך אים נישט.

(ספר המדות אות צדיק סימן קע"א)